

Kungl Utrikesdepartementet

Avd: 5

Grupp: 2

Mål: Em^I

Efterforskning av

Raoul Wallenberg

1953, mars - aug.

16.

LEGACIÓN DE SUECIA

röd lapp

278

P 2 k. I Feb. 27/3

Montevideo den 22 februari 1953.

Personligt och strängt förtroligt.

Anger/DS
30/3

a
Komm. Danielsson, f.k.

u.Anger.

exp. 30/3-53
85

12

Herr Utrikesråd,

Till svar på Edert brev av den 9 februari vill jag meddela, att jag äntligen lyckats komma i förbindelse med förre ungerske ministern Laszlo Bártok. Bártok, som, enligt vad jag lyckats inhämta, av härvarande amerikanska ambassad anlitas som antikommunistisk informatör, infann sig i dag på eftermiddagen på beskickningen.

Bártok, en äldre kultiverad herre, förklarade emfatiskt, sedan han orienterats i ärendet, att han tyvärr aldrig skrivit någonting om Wallenberg. Den av departementet erhållna uppgiften om att han i en hemlig rapport skulle ha talat om den efterforskade utgjorde "une lamentable erreur". Han förklarade sig visserligen väl känna till Wallenbergs förtjänstfulla arbete i Budapest och att denne sedermera försvunnit, men han vore absolut säker på att han aldrig vare sig rapporterat eller haft anledning rapportera om den efterforskade. Han upprepade detta emfatiskt, och jag är övertygad om att hans uppgifter äro sanningsenliga.

Detta spår har därför tyvärr runnit ut i sanden.

Med utmärkt högaaktning
Carl H. Bergström

trikesrådet G. Jarring,
U.D.

EMBASSY OF SWEDEN
WASHINGTON 8, D. C.

Washington den 27 februari 1953.

Nr 313.

1 bil.

artikel i Time Ma-
gazine om Raoul Wal-
lenberg.

Pol.

I 4.

Pr.

INK. UTRIKES DEP.		
D. No: 5-813/B		
3 MRS 1953		
AVD.	GR.	MAL
P	2	Eu
7 1 Ua		

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Den artikelserie som förekom i Dagens Nyheter i början av innevarande månad om Raoul Wallenbergs vistelse i rysk fångenskap har, såvitt beskickningen kunnat finna, icke uppmärksammats i den amerikanska dagspressen.

Däremot förekommer i Time Magazine's sista nummer, daterat den 2 mars 1953, ett starkt sammandraget referat av artiklarnas huvudinnehåll. Till detta har icke fogats några kommentarer. Ej heller synes man ur referatet kunna utläsa några bedömningar.

Artikeln text närslutes värdsamt i urklipp.

R. Bohman

will be taken care of by army authorities." The cable was retransmitted to Stockholm by Deputy Minister for Foreign Affairs Dekanozov. A few weeks later, Madame Kollontay, Russian Ambassador to Sweden, notified Wallenberg's mother that her son was in good hands.

That was the last official news of Raoul Wallenberg. Eleven times the Swedish Foreign Office asked Moscow to explain, without answer. A petition addressed to Stalin, signed by 1,600,000 Swedes, went unacknowledged. In 1947 Moscow told Stockholm that Wallenberg was completely unknown to them.

In cell 152 in Moscow's Lefortovskaya Prison that year was Dr. Claudio de Mohr, adviser to the Italian legation in Sofia, who had been arrested and imprisoned when the Red army liberated Bulgaria. Released after six years behind bars,

SWEDEN

The Other Side of the Wall

Raoul Wallenberg was a Swede with an international background. The son of a famous banking family, he had taken a degree at the University of Michigan, worked in Palestine, South Africa, and traveled extensively in the Balkans. In 1944, when the Nazi liquidation of Europe's Jews was at its peak, President Roosevelt's War Refugee Board asked Wallenberg to undertake a lifesaving mission to Hungary. As the third secretary of the Swedish legation, Wallenberg arrived in Budapest in a windbreaker and heavy skiing boots, carrying three knapsacks and a bedroll. He immediately set up a large office and began issuing protection passports to refugees. Working with the Swedish Red Cross, he distributed food and clothing, arranged for the evacuation of hundreds of children to Switzerland. Negotiating directly with the SS and the Hungarian authorities, he prevented the deportation of thousands of Jews. On more than one occasion he went down to the railroad station and, under the rifles of the SS, took refugees out of the boxcars. He organized an undercover group of

DIPLOMAT WALLENBERG
From cell 151, a tapping.

De Mohr returned to his native Italy. Last week, in a series of articles in Stockholm's daily *Dagens Nyheter*, De Mohr added fascinating details to the mystery of Raoul Wallenberg. One day Dr. de Mohr heard new prisoners being put into cell 151. Afraid they might be stool pigeons, he waited a few days, then he began tapping the wall between the two cells. He

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETExc.o.Kabsekr.
viderunt.

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsant den 10 / 3 1953 kl. 0951

Inkom den 10 / 3 1953 kl. 1215

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 2

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 38: B 82		
VD. P	EX. 2	KAL. Eu

orig. HP 1 Er

aa

82. Primo. Sedan våra begravningsbestyr nu äro över - vissa dagar ha de föranlett upp till ett tiotal kollegbesök hos mig och telefon mellan 7 på morgonen och 2 på natten med förfrågningar om hur statsöverhuvud och regeringar borde låta sig företrädas till detaljer om klädsel etc. - avser jag imorgon anmäla visit hos Molotov. Sauf avis contraire kommer jag därvid att å titre personel förklara, att svenska regeringen, som för sin del önskar goda relationer med Sovjet, aktar fortsätta sin på alliansfrihet i fred och neutralitet i krig inriktade politik trots den belastning, som under de senaste åren inträtt i våra förbindelser. Om Molotov skulle fråga vilken belastning, aktar jag hålla mig till regeringsdeklarationen den 3 februari. Fallet Wallenberg tror jag, om man överhuvudtaget skall ha utsikt till framgång, bör upptagas så att säga från den positiva sidan, d.v.s. så att ryssarna få intryck av att de skulle ha något att vinna, om de visade välvilja - vilket jag icke tror för närvarande är fallet. Giver tillfälle under samtalet till dylikt uttalande från min sida om Wallenberg, aktar jag begagna det, varom ej berör jag icke ämnet. Att redan vid första sammanträffandet med Molotov få ett nytt nej skulle, synes det, endast ytterligare försvåra Wallenbergssaken.

Secundo. Om Molotov talar om svensk-amerikanskt militärsamarbete, hänvisar jag till UD:s dementi. Därest han bringar förutsättningarna för amerikanska vapenleveranserna på tal, hänvisar jag till vad försvarsministern nyligen uttalade i intervju i MT rörande vår förklaring till USA eventuellt med tillägg, att Rodionov säkerligen skulle kunna få texten i UD samt att liknande förklaring skulle kunna avges till andra medlemmar i FN under enahanda förutsättningar.

Tertio. Hemställer om instruktion rörande ovanstående

samt besked om, vad jag bör svara, om Molotov skulle under direkt eller indirekt anspelning på Bohemans uttalande nyligen om osannolikheten av att vi skulle kunna hålla oss utanför storkrig anspela på ifrågavarande tankegång.

Fohlman

Raoul Wallenberg

hbr. Berg-Dahlman 5.7.52

Lima den 5 mars 1953

Personligt och
strängt förtroligt.Anger
12/3Danielsson,
f.k.HENLIG.

u. Anger.

12/3-53
exp. 28

R.d.

Herr Utrikesråd,

I en artikel i Dagens Nyheter den 7 februari uppgives att general Bartha, förutvarande militärattaché vid ungerska legationen i Bukarest, skulle ha varit en av envoyén Odenigos medfångar i Moskvafängelset Lefortovskaja.

För det intresse saken möjligen kan tänkas ha, vill jag inte underlåta att inrapportera, att general Bartha - så vitt jag kan minnas - även förekom bland de personer, som enligt den tyske läkaren Oswald Kaufmann på dennes tid vistats i Krasnogorsk-lägre.

Med vänliga hälsningar
Utrikesrådet Jarring
Stockholm

Utrikesrådet Jarring,

Stockholm.

avskrift BS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Teleg

Exc.
77 Jarring/AA.

ang.förh.Sverige-Sovjetunionen.

orig. HP 1 Er

STOCKHOLM 10 mars 19 53.		
N:o 74	BUD Chiffer.	EIL.
INK. D. N:o ch.82 fr.Moskva		
AVD. 1 P	OR. 1 2	MAL. 1 Eu II

Besk.Moskva.

Edert 82. Primo gillas secundo gillas med ändring att intet uttalande nu göres om tillhandahållande avtalstext tertio kabinettssekreteraren redan sagt ryske ambassadören att vi inte på förhand sett Bohemans uttalande. Sedan detta nu kommit kan konstateras att pressreferatet var missvisande. Sända relevanta delar i särskilt telegram.

Cabinet

Exp.10.3.53.kl.2030.

Rom den 10 mars 1953.

1 bil. Strängt förtroligt.

Anger/DS
14/3

a
Danielsson, HEMLIG.
f.k.

u. Carbonnier 14/3-53

exp. 14/3-53
f

17.9.

Ärade Broder,

I anslutning till mitt brev den 19 februari 1953 i Wallenberg-affären ber jag få meddela, att konsuln i Turin hit översänt bifogade försändelse, vilken utgör ett till brevskrivaren, signor Rumiano, återsänt brev ställt till dennes väninna från Budapest-tiden, Anna Polenciar. Brevet har återsänts till Rumiano såsom varande obeställbart.

Jag antager, att det är beskickningen i Budapest, som postat brevet.

Enligt vad vi förstå, lyder kontrollappen på brevets ena sida i översättning som följer:

"Enär denna icke utlämnade postförsändelse icke är försedd med avsändarens namn, har jag öppnat den och åter tillslutit den. N.N. Posttjänsteman."

Din tvingare
Carl Lergenstråhle

Herr Kabinettssekreteraren A.S. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

jelezték, hogy bizonyítékul
bontotta és lezárta a

m. postaigazgatóság
Budapest.

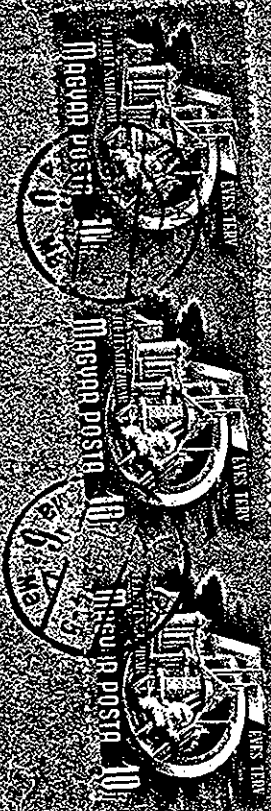
beszélési előjegyzés

Stettin
Sorina

Polenchor Anna
32. Major utca

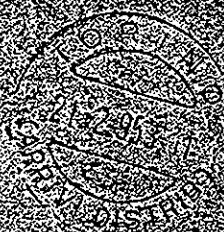
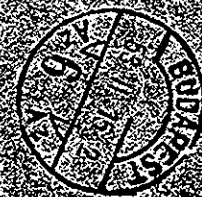
Budapesti posta

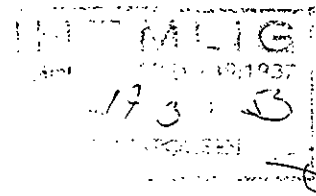
67

Mr. J. A. - Der
Peters 17/23

Feb. Dumtano Mario
Frank Ornolte IO
Sterino Italia

Ahmed BIGI

225/1742a

P 2 Cu^IMeddelande

ang. Ahmed AMBA, pseudonym Ahmed BIGI, rysk flykting av tur-
kisk härstamning, München.

1. Följande uppgifter föreligger om Ahmed BIGI:

a) Det finns en dr Ahmed BIGI (hette tidigare Ben Azima Bey Ahmed Mussa), omkring 40 år gammal, smärt, tyst, uppges vara ingenjör. Under kriget var han i Tyskland och var i kontakt med den tyska underrättelsetjänsten. Han tros ha gjort en del betydande uppfinningar. Han övervakades ständigt av Abwehr och arresterades av tyskarna. Efter kriget flydde han till Moskva i en amerikansk uniform, enligt vad som påstås för att besöka sin mor. I slutet av 1948 bodde han i München under adress Dillistrasse nr 1. Han synes ha varit i kontakt med amerikanerna.

b) Det finns en Ahmed BIGI Ibn ASMA, omkring 30 år gammal, som uppgivit, att han haft en hög rysk officersgrad och tidigare haft en doktorsgrad (universitet eller fakultet icke specificerade). Han synes ha haft gott om pengar och skaffade pengar till en muhammedansk förening kallad "INSAF" (samvete), som grundades i den amerikanska zonen i Tyskland. Påstås ha varit rysk löjtnant och ha tjänatgort som kurir åt fransmännen och amerikanerna i München. Han är son till Musa BIGIEV eller Musa Garullah BIGI, en Volgatartar, som tidigare var medlem av den ryska duman och 1914 lämnade Ryssland för att bege sig till Egypten, där han fortfarande är boende. Han innehar någon tjänst vid universitetet i Kairo.

2. Några spår på ifrågasvarande persons verkliga namn förefinns icke och "boken" har man aldrig hört talas om. Trots att ovannämnda uppgifter är motstridiga och osäkra, anses det att personen (eller personerna) ifråga genom sin mångskiftande verksamhet var utomordentligt väl kvalificerade för att göra anspråk på mycket nära kontakt med STALIN eller alla andra personer av intresse!

3. Det anses osannolikt, att det skulle finnas något samband mellan de två spåren, med det anses mest troligt, att det första är identiskt med "författaren".

27/2 1953.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Paris den 17 mars 1953.

1 bil.

813

Ink.	18.3.	1953
Avd.	Gr.	Mål
P 2		Eu I

Broder,

.1.

P 14

Härmed det den 14 mars utkomna numret av publikationen "Défendre la vérité". Den innehåller å sid. 24 ff. en artikel om Raoul Wallenberg.

Hin Tingsman
K.F. Almqvist
(K.F. Almqvist)

Förste Sekreteraren A n g e r,
Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Paris den 17 mars 1953.

1/bil.

814

Ink.	18.3.	1953
avd.	Gr.	Mål
P	2	Eu

(2)

Herr Förstesekreterare,

Åberopande dagens telefonsamtal med Petri ber jag härmed få översända önskad artikel rörande Raoul Wallenberg i urklipp ur veckotidningen Samedi-Soir för den 5 dennes. Den utgör såsom synes endast ett referat av den italienske diplomaten Claudio de Mohrs artikelserie i Dagens Nyheter och torde ha förmedlats till denna tidning av Dagens Nyheters korrespondent Victor Vinde.

Kjell Strömberg

(Kjell Strömberg)

Förste Sekreteraren A n g e r,
Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

DANS UNE PRISON
DE MOSCOULE "MASQUE I
suédois joue les Monte

RAOUL WALLENBERG vit-il encore ? Voici sept ans que la Suède, angoissée, se pose la question. Wallenberg, au début de 1944, était complètement inconnu. Moins d'un an plus tard, il était devenu, et pas aux yeux de ses compatriotes seulement, un des plus purs héros de notre temps. A lui seul, il avait réussi à sauver de l'extermination une centaine de milliers de juifs hongrois. Quand les Russes arrivèrent à Budapest, il prit contact avec eux. Depuis, nul ne l'a revu.

Mais des hommes viennent de se faire connaître qui, prétendent-ils, l'ont entendu. Ou, plus exactement, ils se sont entretenus avec lui en frappant sur les murs de leurs cellules comme font les prisonniers de toutes les prisons du monde, en se servant du code universel : A, un coup, B, deux coups, etc.

La prison est la terrible Lefortovskaya de Moscou. Les témoins sont deux Italiens, Claudio de Mohr et Pietro Ronchi, anciens attachés à la légation mussolinienne de Sofia.

Deux « nouveaux »
dans la cellule 151

Libérés récemment, ils ont raconté dans quelles conditions s'est déroulée leur détention. De Mohr, notamment, a rapporté, dans une série d'articles que vient de publier le « Dagens Nyheter », de Stockholm, comment il est entré en rapport avec Wallenberg.

C'était en avril 1945. De Mohr et Ronchi se trouvaient dans la cellule 152 lorsqu'ils percurent, un jour, des bruits caractéristiques dans la cellule 151. De toute évidence on y installait de nouveaux « clients ». De Mohr ne tenta pas tout de suite d'établir la liaison avec ses voisins : c'était dangereux ; les autorités pénitentiaires soviétiques n'ont pas d'objection de principe à l'usage de « moutons ».

Il se décida pourtant et commença les percussions classiques. Une réponse vint aussitôt. Les nouveaux venus se présentèrent : R-O-E-D-E-L, secrétaire de la légation d'Allemagne à Bucarest ; W-A-L-L-E-N-B-E-R-G, troisième secrétaire de la légation de Suède à Budapest.

Ronchi et moi, nous sommes tombés nus, écrit de Mohr. Comment un diplomate suédois avait-il échoué à la Lefortovskaya alors que la Suède avait toujours observé une stricte neutralité ?

Mars 1944. Le régent Horthy, pour sauvegarder une dernière parcelle de l'indépendance de la Hongrie, fait encore une concession aux Allemands. Il accepte de leur livrer les malheureux que les hitlériens poursuivent de leur haine : israélites, sociaux-démocrates, aristocrates adversaires du régime, etc. Les israélites, en particulier, sont 800.000. Les Croix Fléchées, qui sont les nazis locaux, envoient vers les camps de la mort convoi après convoi. Le président Roosevelt et Mgr Spellman conjurent le régent de témoigner d'un peu plus d'humanité. Horthy ne répond pas. Il ne répond pas davantage à un appel de Gustave V. Washington et Londres adressent alors à Budapest un avertissement solennel : si les assassinats collectifs continuent, Budapest sera bombardée. La menace est mise à exécution.

Roosevelt n'en est pas moins résolu à agir. Les Suédois peuvent encore circuler librement en Hongrie. Il alerte donc l'ambassadeur.

Ce monument, représentant saint Georges terrassant le démon nazi, avait été élevé à Budapest par les Israélites sauvés par Wallenberg, en témoignage de reconnaissance envers le héros suédois. En mai 1949, la statue disparaissait subitement. On devait la retrouver peu après à l'autre bout du pays, dans la ville de Debreszen. Les Soviétiques l'avaient transportée là et ils l'ont inaugurée après avoir remplacé la plaque commémorant les exploits de Wallenberg par un texte en hommage à l'armée rouge. — A droite : Raoul Wallenberg, photographié en fin 1943. Il était alors instructeur dans l'armée suédoise.

gardes ou en les soudoyant — à arrêter ces marches vers la mort.

Son grand coup, il le réussit en créant en plein Budapest une espèce de ghetto qu'il déclare tabou aux autorités du lieu. Comment ? Il a acheté 32 immeubles sur lesquels il a placé l'écusson du Royaume de Suède. Ces édifices, dès lors, jouissent du privilège d'exterritorialité. 13.000 Israélites sont logés dans ce sanctuaire ; Wallenberg s'est chargé de les loger ; il s'arrangera aussi pour les nourrir.

Lorsque le général allemand Schmidhuber, à l'approche des troupes soviétiques, donne l'ordre de faire sauter le ghetto de Wallenberg, celui-ci va le trouver et lui dit froidement :

— Mon général, j'ai l'honneur de vous informer que je veillerai personnellement à ce que les Russes vous pendent haut et court.

Le général préfère ne pas insister.

Vers le 15 janvier 1945, Wallenberg doit se terrer lui-même. Les fascistes de Szalassy, qui ont pris le pouvoir, veulent l'assassiner. Il reste caché dans une cave en attendant l'armée rouge. Grâce à son action, quoi qu'il en soit, 130.000 juifs sont encore vivants à Budapest quand les Russes font leur entrée dans la ville.

Le 17, accompagné de trois agents de la police soviétique, Wallenberg va voir le maréchal Malinovski qui commande le groupe d'armées d'Europe centrale. Il a l'intention de lui demander la restitution des biens juifs confisqués par le gouvernement hongrois.

— Je pars avec ces officiers pour rencontrer Malinovski, dit-il à l'un de ses collaborateurs. Serai-je un invité ou un prisonnier ? Je l'ignore.

Mystères,
contradictions

Il devait être un prisonnier.

Wallenberg, selon le témoignage de Claudio de Mohr, était arrivé à la Lefortovskaya le 21 avril 1945. Depuis qu'il avait quitté Budapest, il s'était écoulé trois mois que le Suédois avait passé dans diverses prisons, toujours au secret.

Que lui reprochait-on ? On se perdait en conjectures sur les motifs de son arrestation. De Mohr

la libération de la Hongrie, il a fait des bêtises.

Des « bêtises » qui, on peut le présumer, consistent à continuer sa mission humanitaire. Quand il y a des vies à sauver, les hommes de cœur ignorent les étiquettes politiques.

En partant pour Budapest, Wallenberg avait affirmé qu'il

acceptait tous les risques. Même celui de finir ses jours — nouveau « Masque de fer » — dans quelque cul-de-basse-fosse, séparé des siens, coupé d'un monde qui n'a tout de même pas renoncé à obtenir la délivrance d'un des bienfaiteurs de l'humanité les plus étonnants du siècle.

LE "MASQUE DE FER"

is joue les Monte-Cristo

G vit-il encore ? Voici sept ans se pose la question. Wallenberg, complètement inconnu. Moins ou, et pas aux yeux de ses compapurs héros de notre temps. A lui l'extermination une centaine de nd les Russes arrivèrent à Buda- Depuis, nul ne l'a revu.

la libération de la Hongrie, il a fait des bêtises.

Des « bêtises » qui, on peut le présumer, consistent à continuer sa mission humanitaire. Quand il y a des vies à sauver, les hommes de cœur ignorent les étiquettes politiques.

En partant pour Budapest, Wallenberg avait affirmé qu'il

Ce monument, représentant saint Georges terrassant le démon nazi, avait été élevé à Budapest par les Israélites sauvés par Wallenberg, en témoignage de reconnaissance envers le héros suédois. En mai 1949, la statue disparaissait subitement. On devait la retrouver peu après à l'autre bout du pays, dans la ville de Debreszen. Les Soviétiques l'avaient transportée là et ils l'ont inaugurée après avoir remplacé la plaque commémorant les exploits de Wallenberg par un texte en hommage à l'armée rouge. — A droite : Raoul Wallenberg, photographié en fin 1943. Il était alors instructeur dans l'armée suédoise.

gardes ou en les soudoyant — à arrêter ces marches vers la mort. Son grand coup, il le réussit en créant en plein Budapest une espèce de ghetto qu'il déclare tabou aux autorités du lieu. Comment ? Il a acheté 32 immeubles sur lesquels il a placé l'écusson du Royaume de Suède. Ces édifices, dès lors, jouissent du privilège d'extraterritorialité. 13.000 Israélites sont logés dans ce sanctuaire ; Wallenberg s'est chargé de les loger ; il s'arrangera aussi pour les nourrir.

Lorsque le général allemand Schmidhuber, à l'approche des troupes soviétiques, donne l'ordre de faire sauter le ghetto de Wallenberg, celui-ci va le trouver et lui dit froidement :

— Mon général, j'ai l'honneur de vous informer que je veillerai personnellement à ce que les Russes vous pendent haut et court.

Le général préfère ne pas insister.

Vers le 15 janvier 1945, Wallenberg doit se terrer lui-même. Les fascistes de Szalassy, qui ont pris le pouvoir, veulent l'assassiner. Il reste caché dans une cave en attendant l'armée rouge. Grâce à son action, quoi qu'il en soit, 130.000 Juifs sont encore vivants à Budapest quand les Russes font leur entrée dans la ville.

Le 17, accompagné de trois agents de la police soviétique, Wallenberg va voir le maréchal Malinowski qui commande le groupe d'armées d'Europe centrale. Il a l'intention de lui demander la restitution des biens juifs confisqués par le gouvernement hongrois.

— Je pars avec ces officiers pour rencontrer Malinowski, dit-il à l'un de ses collaborateurs. Serais-je un invité ou un prisonnier ? Je l'ignore.

Mystères, contradictions

Il devait être un prisonnier. Wallenberg, selon le témoignage de Claudio de Mohr, était arrivé à la Lefortovskaya le 21 avril 1945. Depuis qu'il avait quitté Budapest, il s'était écoulé trois mois que le Suédois avait passé dans diverses prisons, toujours au secret. Que lui reprochait-on ? On se

acceptait tous les risques. Même celui de finir ses jours — nouveau « Masque de fer » — dans quelque cul-de-basse-fosse, séparé des siens, coupé d'un monde qui n'a tout de même pas renoncé à obtenir la délivrance d'un des bienfaiteurs de l'humanité les plus étonnants du siècle.

Roosevelt n'en est pas sûr. Les Suédois peuvent encore circuler librement en Hongrie. Il alerte donc l'ambassadeur des Etats-Unis à Stockholm, M. H. Johnson, qui explique au président du Conseil :

— Nous aurions besoin d'un homme habile, décidé et débrouillard pour remplir une mission spéciale.

On cherche cet homme. Et on finit par le trouver. Il s'appelle Raoul Wallenberg. Il appartient à une riche famille de banquiers. A 32 ans, il a déjà roulé sa bosse un peu partout. Il a fait ses études chez lui, puis à Paris et aux Etats-Unis. Il possède à la perfection, outre sa langue maternelle, le français, l'anglais, l'allemand, l'espagnol et le russe. Au surplus, c'est un athlète éprouvé ; il sera donc capable d'affronter mieux que d'autres les épreuves les plus rudes.

Johnson prévient Wallenberg que sa mission est dangereuse. 600.000 juifs ont déjà été déportés ; il reste à épargner une fin affreuse à 200.000 de leurs coreligionnaires, plus 100.000 demi-aryens également menacés.

— Vos seules armes seront votre passeport diplomatique et des dollars, autant de dollars que vous en avez besoin.

Wallenberg n'hésita pas.

— Je suis prêt. Je crois de mon devoir d'accepter tous les risques, dussé-je ne sauver qu'une seule personne.

Opérations en gros

Il prend le premier avion pour Berlin d'où il ralliera Budapest par le train. Son accoutrement est, à dire vrai, assez peu digne des fonctionnaires de la Carrière. Il arrive dans la capitale magyare vêtu d'un blouson de cuir, des chaussures de ski aux pieds, un sac d'alpiniste sur le dos et une couverture en bandoulière.

Le principe qu'il va appliquer est simple : en vertu d'une innovation du droit international, il va distribuer aux réprimés des « passeports de protection ». Ainsi ces personnes, censées attendre leur rapatriement en Suède, pourrout-elles échapper à leurs persécuteurs. La technique a déjà été utilisée par ses collègues de la légation, mais ils n'ont réussi à sauver que 649 personnes.

Wallenberg, lui, constate que le travail au détail ne donne que des résultats décevants. Le temps presse, il faut agir en grand, et même en dehors de la légalité.

Ses « passeports de protection » sont distribués par piles. Il crée un réseau de 300 collaborateurs qui lui permet de connaître à l'avance les intentions des nazis. Quand un agent de la Gestapo ou des Croix Fléchées prétend intervenir, Wallenberg le prend de haut, à moins qu'il ne s'adresse au gendarme.

Par des incursions dans les dépôts de l'« ennemi », il se procure des armes et des munitions ; il met aussi la main sur un stock d'uniformes allemands et hongrois.

Il fournit à ses miliciens privés de faux papiers et des tenues de SS volées. Ce groupe arrive à extirper des juifs prisonniers des baraquements nazis, des trains, et même du siège de la police où ils sont séquestrés. Wallenberg va jusqu'à se mettre à la poursuite des colonnes de déportés et parvient — toujours en menaçant les

— apporte la-dessus un éclaircissement :

Les Russes n'ont jamais signifié à Wallenberg un chef d'accusation quelconque. Des « entretiens » que j'ai eus avec lui, je puis cependant déduire ceci : Wallenberg avait prévu que l'occupation soviétique risquerait d'entraîner encore des drames pour certains Hongrois. Il avait l'intention de poursuivre son action, de sauver le plus de « victimes potentielles » possible. Les Russes ne l'auraient pas toléré.

Simple hypothèse. Mais elle confirme certains éléments que l'on possédait déjà. Aux premières démarches des Suédois, peu après la disparition de Wallenberg, Malinowski avait répondu par ce message sibyllin : Wallenberg est aux mains de nos autorités militaires. Un mois plus tard, Affaires étrangères de l'U.R.S.S., informe Stockholm dans une note officielle : Wallenberg est sous la protection des Soviétiques.

L'opinion cependant commence à s'inquiéter. Les Suédois, malgré leur sang-froid, accusent tout haut leur puissante voisine d'avoir kidnappé le jeune héros. Par la voie diplomatique, le gouvernement de Stockholm multiplie les demandes d'enquête, avec une certaine timidité d'ailleurs.

En février 1945, Mme Kollontai, ambassadrice de l'U.R.S.S. en Suède, confie à la mère de Wallenberg qu'elle n'a pas lieu de s'inquiéter. Elle déclare vers la même période à Mme Gunther, femme du ministre des Affaires étrangères de Suède : Votre fils est chez nous. Il vous reviendra d'autant plus vite qu'on fera moins de bruit sur cette affaire dans la presse suédoise.

L'été suivant, les Russes présentent une nouvelle version de l'affaire Raoul Wallenberg ? Connaissions pas. Le ministre de Hongrie en Suède, Wilhelm Boehm, répond :

— On a retrouvé les vêtements de Wallenberg et des agents russes qui l'accompagnaient sur la route de Budapest à Debreszen (où était situé le G.Q.G. soviétique). On présume qu'ils ont été assassinés par des nazis.

A un journaliste qui mène campagne pour la libération de Wallenberg, M. Rudolph Philipp, qui lui fait remarquer combien cette version — si tardive ! — est suspecte, Boehm répond, en colère :

— Je vous conseille de ne pas vous mêler de ces affaires. Raoul Wallenberg était un brave garçon. Il a eu le tort, après la libération de Budapest, de s'occuper de choses qui ne le regardent pas. Il est mort... Enfin, c'est probable.

Philipp révèle encore qu'au cours d'une réception à l'ambassade de l'U.R.S.S. à Stockholm, le 15 septembre 1943, un diplomate soviétique dit à une invitée suédoise, la vodka l'ayant peut-être incité aux confidences :

— Wallenberg est vivant. Nous avons dû l'arrêter parce que, après

röd lapp

Monsieur le Rédacteur en Chef
SAMEDI - SOIR
P A R I S

Ad CR/rb de 16 Mars 1953

Aut. känd. Gamm. 1. 7. 1953
18 Mars 1953
resp. de bekänning i 12. 12.

sek. 18/3

P 2 Gu I

reg. n. n.

Geehrter Herr Charles Ronsac,

Am 3. März 17,00^h erhielt ich Ihr Telegramm:
SERIONS DACCORD POUR UNE OU DEUX PHOTOS WALLENBERG PARUES SIE UND ER
TELEGRAPHIEZ +++++ REDACTEUR EN CHEF SAMDISOIR

Sofort - 17,25^h den 3. Mars - antwortete ich telegraphisch:

DACCORD A CONDITION PHOTOS AVEC MON ARTICLE INTEGRAL ++++ PHILIPP

Da ich - obwohl Sie NICHT Telegramm-Antwort bezahlten - PROMPT per
Telegramm antwortete und Ihnen Verwendung der Photos oder von Teilen
des Artikels in SIE & ER zu FREMDEN TEXT untersagte, so können Sie
sich NICHT bona fide auf RAISON MAJEURE berufen. Ihre Sache war es,
mich rechtzeitig um Erlaubnis zu ersuchen.

Ihre Erklärung, das wäre aus publicistischem Aktualitäts-Interesse
notwendig gewesen, ist NICHT zutreffend. Denn DER AKTUELLE ANLASS
für das WELTINTERESSE an RAOUL WALLENBERG war NICHT de Mohr's Dekla-
ration, sondern die DEKORIERUNG Raouls anlässlich des 70. Geburtstages
unseres Königs mit der seltenen eigens für Raoul zum erstenmal von
diesem König geprägte Goldmedaille ILLIS QUORUM MERUERE LABORES
(mit des Königs Namen auf der einen Seite und Raoul Wallenbergs Name
auf der anderen.).- Das konnten Sie aus dem Ingress des Artikels in
SIE & ER ansehen.- Deshalb wäre mein Artikel in SIE & ER seriöser
und de facto aktueller gewesen als Ihr Konglomerat aus Dagens Nyheter
plus TIME vom 2. Mars plus altem Material, das ja doch auf meine PRIMÄR-
BERICHTE basiert ist. Denn es gibt KEIN Material seit 7 Jahren betref-
fend Raoul, das nicht von mir in schwerer Arbeit gefunden und als erstes
publiciert wurde. Alles andere ist entweder Nachdruck oder Phantasie
oder....Diebstahl.-

De Mohr's DECLARATION wurde von mir zu Protokoll genommen. Eine Kopie
in italienischer Uebersetzung gab ich de Mohr am 18. December 1951.-
Am 15. December 1951 publicierte Schwedens & zugleich Skandinaviens -
vornehmste Illustrierte Zeitung VECKO-JOURNALEN de Mohr's Declaration
in ALLEN FAKTISCHEN TEILEN. Fast alle grossen Tageszeitungen Schwedens

18 Mars 1953

hatten Zitate und Leitartikel in der Zeit vom 15.-20. December 1951 bezüglich dieses MEINES ZEUGEN, und auch die Weltpresse nahm dieses Factum ad notam.

Es ist auch ein Irrtum Ihrerseits, dass de Mohr mein letzter Zeuge ist.-

Dagens Nyheter wärmte also ALTEN STOFF wieder auf und brachte Details die NICHT Raoul betrafen, die NICHTS mit dem Problem Raoul zu tun hatten und die ich deshalb NICHT publiciert hatte. Denn ich und die Raoul-Wallenberg-Befreiungs-Aktion hielt es für NICHT-OPPORTUN, Raouls Problem mit dem Problem von italienischen Fascisten und Nazi-diplomaten zu vermischen.- Und NUR BETREFFEND FASCISTEN UND NAZIS brachte Dagens Nyheter von mir zwar im genannten Zeugenprotokoll niedergeschriebene aber im Interesse von Raouls Befreiung nicht publicierte Details.- KEIN EINZIGES WORT BETREFFEND RAOUL wurde von Dag.Nyh. im Februar 1953 publiciert, das ich nicht schon am 15. Dec. 1951 in Vecko-Journalen publiciert hatte.- All'das hätten Sie von mir erfahren, wenn Sie sich VOR DRUCKLEGUNG rechtzeitig an mich gewendet hätten.- Dass das nicht geschah, das ist Ihr Verschulden und nicht Vis major.-

Deshalb verweigerten wir Dagens Nyheter unser Photomaterial, als der Redactionschef uns anlässlich der Publicierung der de Mohr-Serie um Photos bat.-

Ich wollte mit meiner Telegramm-Antwort am 3. Mars VERHINDERN, dass Sie meinen Namen mit dem Machwerk von Dag.Nyh. in irgendeinen Zusammenhang bringen. Deshalb handelten Sie direkt gegen meinen eindeutig expressis verbis geäußerten Willen, als Sie:

1. Die Photos publicierten und dazu R. Philipp setzten.
 2. Zitate aus dem Artikel in SIE & ER mit Dag.Nyh.-Artikel zusammen mischten.
 3. Diese Zitate NICHT WÖRTLICH publicierten, sondern eigenmächtig veränderten, so zum Exempel in Spalte 2, 4. Zeile von unten die Worte einfügten: "...la vodka l'ayant peut-être incité aux confidences..."
- Auch die Texte zu den Photos haben Sie verändert=verschlechtert.

Bis heute bekam ich von Ihnen weder Ihre Zeitung noch Brief noch Bezahlung, obwohl Sie von mir telegraphische Antwort forderten.-

Deshalb ersuchte ich via Aussen-Amt & unsere Ambassade in Paris, durch einen Pariser Advokaten gegen SAMEDI-SOIR eine Klage beim kompetenten Gericht anhängig zu machen. Ziel dieses Processes wäre:

18 Mars 1953

1. SAMEDI-SOIR mussx in der nächsten oder übernächsten Nummer auf Seite 5 mit Rubrik über drei Spalten publicieren: DER STOCKHOLMER SCHRIFTSTELLER RUDOLPH PHILIPP BETREFFEND UNSERE REPORTAGE VOM 5 MARS LE "MASQUE DE FER" suédois joue les Monte Cristo

Text: Dieser Artikel betraf den seit 8 Jahren von den Russen gefangenen schwedischen Legationssekretär Raoul Wallenberg.- Wir benützten zu dieser Reportage ausser anderem Material auch drei Photos und Citate aus einer schweizer-Reportage des Autors R.Philipp, der die Befreiungsaktion für Raoul Wallenberg leitet. Auch veränderten wir eigenmächtig diese Citate. Herr R.Philipp ist weder für unsere Reportage noch für die von uns veränderten Citate verantwortlich.-Wir bedauern, Herrn R.Philipps conditio sine qua non für Publicierung, "ARTICLE INTEGRAL", nicht erfüllt zu haben.-

2. SAMEDI-SOIR bezahlt als Honorar innerhalb von DREI TAGEN nach Erhalt dieses Briefes an die Königlich Schwedische Ambassade in Paris en faveur Raoul-Wallenberg-Aktion zu Handen R.Philipp-Stockholm 1.000.-schwed.Kronen (EINTAUSEND SCHWEDEN-KRONEN) oder den Gegenwert in franz.Francs.-

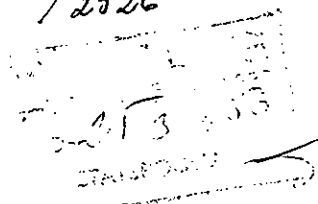
3. SAMEDI-SOIR bezahlt an die Raoul Wallenberg-Aktion eine vom Gericht festzusetzende Summe als Schadensersatz. Denn durch diesen Artikel wurde der Eindruck erweckt, alsob R.Philipp und damit die RW-Aktion Urheber des ganzen Artikels in dieser Form sei, was infolge des Tones und evidenten Uebertreibungen der Aktion u. Raoul bei der Macht, in deren Gewalt sich Raoul befindet, Racheaktionen gegen Raoul provocieren kann.-

Observieret: Ich bin Berufsschriftsteller und verkaufe Publicierungsrechte für meine Manuskripte plus Material, aber NIE Material resp. Photos ohne Manus, also zu fremdem Text.

Ich bekomme seit Jahren vom grössten skandinavischen Zeitschriften-Verlag Ahlén & Åkerlund, Stockholm für JEDEN RAOUL-WALLENBERG-ARTIKEL OHNE RÜCKSICHT AUF AUSMASS je 1 000.-schwed.Kronen. Was ich beim Gericht beweisen kann.- Es ist daher billig, wenn ich nur dieses normale Honorar von Ihnen fordere.-

Resumé: Falls Sie Punkt 2 bis 21 Mars 1953 12,00^h erfüllen und sich verpflichten, Punkt 1 in nächstfolgender oder übernächster Nummer von SAMEDI-SOIR zu erfüllen, dann verzichte ich auf Klage und auf Punkt 3.-

Mit vorzüglicher Hochachtung

P.M.

P 2 ku I

I skrivelse från beskickningen i Wien har redogjorts för ett samtal med f.d. ungerske medborgaren numera statslöse doktor Aladar FEIGL, och i slutet av dennes berättelse har Feigl som referens nämnt en pianist Edith Wohl, numera gift Ernst. Edith Wohl-Ernst är identisk med violinisten Edith Ernster, boende i huset n:r 19 Sibylliegatan, 3 tr., telefon 60 79 59, Stockholm, och hon har vid samtal med undertecknad måndagen den 23 mars 1953 uppgivit, att hon mycket väl känner doktor Feigl, vilken i likhet med henne och hennes make arbetade under Raoul Wallenberg i Budapest. Till den 4/11 1944 arbetade hon och maken på en avdelning, belägen på Rezeda utca i Buda, och därefter flyttade de till Ullöi utca 4 i stadsdelen Pest, där de voro kvar till den 24/12 1944. Sistnämnda datum överflyttades avdelningen till Harmincad utca, där avdelningen fick lokaler i Hasai bankens källarvåning. Den 22/1 1945 övergavs den sistnämnda lokalen och fru Ernster och hennes make samt övriga tjänstemän flyttade över till Tatra utca, där fru Ernster sammanträffade med doktor Feigl, som då berättade, att han antingen den 16 eller 17 januari 1945 växlat några ord med Wallenberg, som då skulle ha varit bevakad av eller i sällskap med några ryska soldater eller officerare. Hon känner doktor Feigl som en pålitlig och omdömesgill människa, varför man bör kunna sätta tilltro till hans utsago.

Stockholm den 25 mars 1953.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Jarring/AA.

ang.samtal med
Vyshinski

STOCKHOLM

19

26 mars

53.

N:o 13. Chiffer.

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Swedeleg
New York

ky

Brådskanie för Lundberg från Sohlman
för samtal med familjen önskvärt er-
fara huruvida de informerade mitt sam-
tal med Vyshinski

Cabinet

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från New York F.N.

Avsant den 26/3 1953 kl. 1412

Inkom den 26/3 1953 kl. 2105

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 40:13		25
Avd. P	Gr. 2	Mak. <i>bu</i>
		<i>+ Sohlman</i>

25.

För Sohlman från Lundberg.

Familjen är ej informerad.

Thorsing.

4

30x

Utskrift av

ark. nr. 20.

(~~20~~)

P. H. angående samtal med överdirektör och

från v. Dandl den 28 mars 1953, ^{vare/} ~~avsedd~~ även redutt
Phillips ~~var~~ deltag.

1. På ~~handlägg~~ sedan överdirektör v. Dandl
per telefon handlade om ett samtal meddelade
jag honom den 27 mars att jag stode till hans
förfogande påföljande morgon.

Vid samt det samtal som skedde kom
till stånd: v. Dandls stenhållningssättning meddelade
jag honom berättade jag ^{att jag haft en} ~~om~~ konversation
med Vygodinsky den 12 februari i år i samband med
Wallenbergs ära. Det hade därvid utrikesministeren
hade därvid intagit en vissande attituda och
förklarade att Q. W. inte befinner sig i Inrepten-
nen. Han hade samtidigt påstått att vissa kon-
flikter ut icke utgör något problem på att sträva
eftre att försäma de väpnade - svenska försä-
delarna - därvid uppenbarligen sträva efter

2)

på de antihla sam ið ífararand tígurhl
 affettiggið: D. V. samtliga minn þu minn
 lokutinn sadu sig djúpt hálaga ~~stúka~~
 sapla publicit. Jafn til að þu syntu þu
 tildigil þu en liarduand instállunin í
 sorglúð ríða. Þetta komu þu þu að
 fírkunda fírkunda að uppgisand að þu
 sennu andtöngingann að uppgis blakt
 iðand D. W.'s ið. Þu máttu þu fírkunda
 hálit þu að sjálu bedinnu náu þu
 þu nísti framtallun þu gíra.
 Þarhítu gírnúðu redutlari Philtipps / sam þu
 þu sítu samtliga samtliga þu sjálu upplagan
 iðtí spíllu en massu tíð þu fírkundaþí
 andkomað "samt" - að þetta var skul
 innhala að "alíftell": þu iðtíð lóðu.
 þu þu ein tíð tildíft: Jafn iðtíðað
 að þu syntu þu skíftíft sad nýttu þu

3/

skulle kunna giva R.W.'s och genom att giva
 fem och kanske ett nytt nej, denna gång
 av fin Molatoss sida. Philippus som
~~så~~ Tillsvarar ~~den~~ justad Philippus sig
 genom Västkyrkan sedan ha erfart att jag per-
 sonligen ~~har~~ en skull ha en särskild god
 ställning: Känd - något jag förhåller mig
 "lessen". Adelsätten står de som och jag.
 och sig över den vinsten, som inhäls
 i han inkonster Tillsvarar så att han
 familjens förhållanden med U.S. och
 i. v. indäls Tillsvarar. Ändå fin
 denna Triffels hade ~~F. och~~ P. dilla.
 och för över 7000 kr's i kassa. Tillsvarar
 hade detta belopp redigt Tillsvarar 1420 kr.
 Han hade mig särskilt ^{härskan dilla fin} ~~härskan dilla fin~~
 minister kända. Jag genom - något särskilt -
 att jag inte kände för att inte och gilla

9)

en dylikt sid kommande ting utom en
R. W. med som skulle kunna giva för att
hitta R. W.

2. I följande ingår uttalande från v. Sædel
Lundberg om ^{ändamålsutval} tillgången av den ~~en~~ red-
da vid press etc. i tillämpad teknik. Om
det inte skulle att starta en karegar, att
försöka seunda spetsen i nästa läge med
nyssam ~~att dessa~~ i en R. W.'s id
klarhet? Jag svarade att det ingår en
en hemme anvisade tillgångens spetsen ing
kunna leda till något resultat. Philipps ~~fråga~~
~~fråga~~ att Lundberg ifråga om inte skulle ha sagt
P. d. m. b. att jag berättade den i synlighet uti
som en invid till förtärlig tankutveckling. Jag
förländ därtill att jag ~~att~~ visat ~~bas~~ på
ett utslag. Särskilt hade jag ansett att
om i seunda sidan - för guld av utem upp -

fråga om
P: publici-
tets

6)

fick besked ~~del~~ att jag kommer att jämlikt
instruktion faktiskt skickat på att vinna
en lösning av R. W. säger del att det
synes mig angeläget att få i sin
ändrade lämplig i intet att först lägs kvalit-
med Lundberg.

H. P. visade mig ett brev från en
Paisen Tidning namn syns mig fråga
att han, överenskommer med U. S. till
tills, offentliggjort en artikel i samma i en
typisk tidning och att han ~~har~~ varit miss-
riktad över att den förs vidare han
namn intet att släpps honom.

5. P. ^{kritiskt} ~~skildrar~~ att sammanhang trötta
till Lundberg för att under handlande att
~~denne~~ ~~intet~~ denne skulle ha försömt
att i tid underlätta honom, P., om S. U's
avsikt att publiceras ~~den~~ de Måns artiklar.

74

Hade P. fått underrättelse där om för-
hand skulle ha, med tillstånd av ett lagst
som S. U.'s Ambassadör, Sigmund Hammis,
i legation vid det Bergströmska huset,
givet, ha blivit stoppat polisen
effektivt förhindra.

37/278a
P2 SWI

röd lapp

0

12.

44/26

P.M.

angående samtal med överdirektör och fru v. Dardel den 28 mars 1953, vari även redaktör Philipp deltog.

5
h

1. Sedan överdirektör v. Dardel per telefon hemställt om ett samtal, meddelade jag honom den 27 mars att jag stode till hans förfogande påföljande morgon.

Vid det samtal, som sålunda kom tillstånd i v.Dardels Stockholmsvåning berättade jag, att jag haft en konversation med Vysjinsky den 12 februari i år rörande Raoul Wallenbergs öde. Utrikesministern hade därvid intagit en avvisande attityd och förklarat, att R.W. inte befunne sig i Sovjetunionen. Han hade samtidigt påstått, att vissa krafter inom och utom Sverige strävade efter att försämma de sovjetisk-svenska förbindelserna - därmed uppenbarligen hänsyftande på bl.a. de artiklar som vid ifrågavarande tidpunkt offentliggjorts i Dagens Nyheter. Samtliga mina tre interlokutörer sade sig djupt beklaga sagda publicitet. Jag tillade att de syntes ha bidragit till en hårdnande inställning å sovjetisk sida. Detta kom dock inte att föranleda ett uppgivande av de svenska ansträngningarna att uppnå klarhet rörande R.W:s öde. Dock måste vi förbehålla oss att själva bedöma när och hur nästa framställning borde göras. Härtill genmälde redaktör Philipp - som på sitt vanliga svamliga och självupptagna sätt spillde en massa tid på fullständigt ovidkommande "snack" - att detta skulle innebära ett "återfall" i den taktik Söderblom på sin tid tillämpat. Jag riposterade, att det syntes mig obegripligt vad nytta man skulle kunna göra R.W:s sak genom att gå fram och hämta ett nytt nej, denna gång eventuellt från Molotovs sida. Till svar påstod Philipp sig genom Västtysk radio ha erfarit, att jag personligen nu skulle ha en särskilt god ställning i Kreml - något jag förklarade vara "bosch". Redaktören slog då om och jämrade sig över den minskning som inträtt i hans inkomster till följd av familjens överenskommelse med U.D. om att t.v. inställa tidningskampanjen. Året före densamma träffats hade Philipp deklarerat för över 7.000 kronors inkomst. Ifjol hade detta

belopp nedgått till 1.420 kronor. Han bad mig särskilt nämna detta för utrikesminister Undén. Jag genmälde - något häftigt - att jag inte kommit för att sitta och prata om dylika ovidkommande ting utan om vad som skulle kunna göras för att bistå R.W.

2. I fortsättningen uttalade fru v. Dardel tvivelsmål om ändamålsenligheten av den sedan vid pass ett år tillämpade taktiken. Vore det icke bättre att starta en kampanj, att förmå svenska sportsmän vägra tävla med ryssarna, innan R.W:s öde klarlagts? Jag svarade, att ingen av de av henne anvisade utvägarna syntes mig kunna leda till avsett resultat. Philipp insköt, att Lundberg ifjol vinter skulle ha sagt, att jag betraktade den då mottagna sovjetiska noten som en invit till fortsatt tankeutbyte. Jag förklarade därtill att detta måste bero på ett misstag. Däremot hade jag ansett att man å svensk sida - på grund av notens uppläggning - kunde gå vidare på den av oss inslagna vägen. Härtill uttalade sig Philipp kritiskt och talade om möjligheten av att genom internationella transportarbetarorganisationen föranstalta om en allmän blockad av Sovjetunionen. Hans barocka ordsvall ledde honom faktiskt till det uttalandet att han skulle kunna få tillstånd en dylik aktion. Jag svarade att något sådant antagligen skulle få andra återverkningar på ryssarna än en tioningskampanj, vars effektivitet f.ö. redan minskats till följd av de italienska diplomaternas publicitet, särskilt om Philipp samtidigt kunde förhindra chartrande av utländskt tonnage till Sovjetunionens allierade.

3. Samtalet avslutades med att jag ånyo förklarade, dels att jag komme att jämlikt instruktioner fortsätta arbetet på att vinna en lösning av R.W.-saken, dels att det syntes mig angeläget, att familjen icke ändrade taktik i frågan om publicitet utan att först taga kontakt med Lundberg.

4. Philipp visade mig ett brev från en Parisertidning, varav syntes mig framgå att han, överenskommelsen med U.D. till trots, offentliggjort en artikel i saken i en tysk tidning och att han varit missnöjd över att den förra använt hans namn utan att erlägga honorar.

5. Philipp kritiserade i ett sammanhang Lundberg under

hävande att denne skulle ha försummat att i tid underrätta honom, Philipp, om Dagens Nyheter's avsikter att publicera de Mohrs artiklar. Hade Philipp fått underrättelse därom på förhand, skulle han - med stöd av ett löfte som Dagens Nyheter's Romkorrespondent, Agne Hamrin, i legationsrådet Bergensträhles närvaro, givit, ha kunnat stoppa offentliggörandet.

(Rolf Sohlman)

5 ex.

P. H. angående ²⁹ samtal med ambassaden

Radiohuset den 31 mars 1953.

1. Efter en del mera allmänt, delvis personligt
bestämt samtal berättade jag i förbigående den publi-
citet som förskannat King, mitt ställningstagande,
inlär jag och mig mycket behålla. Radiohuset in-
ställt att det inte ska vara naturligt om
Radiohuset inte vill uttala sig offentligt. Skade
tilldelat sig uppgiftssamtal. Jag nämnde Radiohuset
om andedragen till att jag kanint. Just vid
innervand. Tidpunkt - felaktigt. Men ja min
ress uppgifts 18 dagar på grund av Stalin
från full. Det var mig oacceptabelt när för
inlär Kalla ifrågasatt rykten ursprungliga
kanint. D. ganska att han varit i min
här är jag - inget jag och mig inte
bestämd.

2)

2. Efter en del tid om utställningen i Snejt-
unionen, bl. a. om de regionala försöken att
göra slappplantor och anläggning av dammar
påverkar luftens fuktighet; resumerade vi en
stund om klimatologiska problem. Jag begynde
därefter att tala om vår senaste mätresultat.
Jag följde upp med en lång standard, som professor
Bergson i Århus som under vägen till nästa
år arbetat i Snejtunionen, som professor
Rossby som står värd för Förenta Nationerna för
att bygga ledningen av ett internationellt institut
i Stockholm. Jag slutade, det är uttänningen
även tillhanda. Radiosor lyssnade uppmärksam.

3. Radiosor följde mig sedan som jag läst
om Tusum ledande uttänningar, den ena i
Snejtunionen för den 29 mars och den andra i
Stockholm för den 30 mars, varande de

3) invaka uti danska beskjörna. Jag bejohab till
 uti tillade att danska uti invaka vederbörande
 vore medvetna om de bekympen redan föres
 lade osv. ~~typeriskt~~ ~~rationen~~ ~~sak sig med~~
~~intressen~~ ~~vid sig~~ ~~amer~~ ~~att~~ ~~med~~ ~~lidningarna~~
 i bligt analysant sörjes intressen i detta sam.
 hand. Kan seled f.ö. ^{min} ~~med~~ ~~utlåtande~~
 - inget jag var jag sak mig i detta persont
 intäring.

(Vänd K.)

Obs.
 skrivet
 PM.

sek.

(Vänd !)

4. Jag find koncessionen inte förtärladen
 i skrift uti vika uti sak ing. d. a. med stort
 intressen ha tillit till av del uti : dagarna
 utfärdade anordningarna. i samman sid ut.
 ginge man fin att detta ~~kommer~~ inga tillämp.
 mig i de samman som utgjorde stoff
 i skrift uti vika uti att ~~läsa~~ ~~stoffet~~ i
~~anordning~~ uti skulle förtärlade sig till som

x 3a Radionas aukštai Tili legimio, vedly
Lindos atiklas lygtys: Mergutidij. Jy intalad un
lemdra ofi Lindos Lindos stas saklamsij-
saklamsij inen Tiliad att. Jy inen allit
dilat ham meringah. ~~toos~~ Dr. Radionas
inshil att. L. ausitit sij Tili en as
Radionas intalad finfid strategisk län-
gij, nägt Jy sed mij inen konn ikij.
Däremt had Jy ofi spul all ~~ausitams~~
men Jy inen ausitamsit hit spiltad en
del as Lindos analysen as ausitams
pölitik. F.ö. had Jy Tjensit hit mglig
med jiltand inäjint niss ~~toos~~ ~~toos~~
as Lindos mepfakt sij.

4)

detsamma förutskott. Radionos sade härtill
endast att han ännu inte fått texten till
förutskottet.

PM 1500
PM 1500

5. Enn så här inte jagde direkt samband
med anmälaren ville jag inte undvika,
förutskottet jag, att denna är fullt bas
Wallenberg, de detsamma tillväxten står be-
tydelsen i Sverige. Radionos gav till att i han-
visade till mitt samtal med "därunder" ut-
rikesminister Byggnads i samtal. Jag gav till
att de de vad Byggnads de sagt inte liden-
till att fins så här förutskottet. I svensk sida
och så här förutskottet att det med nappant
samtal i samtal kunnat till vissa förutskottet
dessa kunde man inte, med mindre andra
för en så här förutskottet de blanda känd,
från. Vi hade därför varit i samtal och att
under vissa förutskottet de stilla material till

5) uppsamns förfogande. Radionos förklarade att
det inte skulle vara svårtigt om han inte
skulle ge sig för att pröva om jag har det
i min stuga och i skogarna. Det visade sig
själva jag kunde inte pröva. Och i alla fall
hade socialtiska meddelanden och jag har
förklarat att det inte är det enda budet.
Jag undviker inte tidigare uttalanden. Radionos
uppsamns att besjörings svar som definitivt
vartit jag, under slutet av att jag ständigt
utan i stället var med kända om svar
meddelanden i Döding, ^{tillade} ~~svar~~ att svar för
oss ^{eller} ~~var~~ acceptabelt. Radionos grundade med
högst en enastående svar att svar som
var definitivt, enligt hans mening, var
riktigt och korrekt. Under besjöring av vad
jag sagt ~~tillade~~ jag även att det inte vart min
avsikt att ha diskussioner om svar med Radionos.

(Vänd! x) 6) Jag hade endast velat säga de i denna
46. Efter en stunds lytnad fick jag
Radioavis om de tilltill - svårliga för flyg-
för handlingarna i Berlin. Han sade sig såna
informativa. Samma som i slutet av uttryck.
förd till i Korea för handlingarna efter Chon.

(Vänd! x) 7. Radioavis berättade om sin förtä-
industrial för
H. K. H. Prins Berthold och tillhörsminister Under
funktioner för att utvärdera att besöka i
Korea för kapitalvärdar och de som
under Lundsberg. Därför. Han talade om att
det betydligt uttryck som kommit en del
svårliga, uttryck till del med uttryckade här.
här i landet. Och konstaterade han att jämföras.
Den Gles följde högt till frångående i
inför till en pass med en annan korsett
i slutet. Om de svårliga som en

7) smukt gjetat i en land uttalande sig Rodionov
med Ton myket ubegribelig.

Pifelland var att Rodionov dems gjev
bestemt, lyt best det den smukt gjev sand
kultisker Ton kan i fjel samme ansley med
Kommunikasjon av ~~et~~ ^{en} ~~samm~~ ^{en} ~~sagelisk~~
den smukke indatt i en Tilt smukt viden.

an/24

P 2 kv I

nq.

P.M.

angående samtal med ambassadör Rodionov den 31 mars 1953.

Jag förde konversationen åter till förhållandena i Sovjetunionen och sade mig bl.a. med stort intresse ha tagit del av det i dagarna utfärdade amnestidekretet. Å svensk sida utginge man från att detta ägde tillämpning å de svenskar som avtjänade straff i Sovjetunionen och att dessas strafftid nu skulle förkortas på sätt detsamma förutsatt. Rodionov sade här till endast att han ännu icke fått texten till förordningen.

Ehuru saken icke ägde direkt samband med amnestien ville jag icke underlåta, fortsatte jag, att erinra om fallet Raoul Wallenberg, då detsamma tillmättes stor betydelse i Sverige. Rodionov hänvisade till mitt samtal med "dåvarande" utrikesminister Vysjinsky i ärendet. Jag genmälde att vad Vysjinsky då sagt icke bidragit till att föra saken framåt. Å svensk sida hade man på basis av ett noggrant sovrat material kommit till vissa slutsatser. Dessa kunde man inte, med mindre andra för oss okända fakta bleve kända, frångå. Vi hade därför också erbjudit oss att under vissa förutsättningar ställa materialet till ryssarnas förfogande. Rodionov förklarade att det dock skulle vara ovänligt om han t.ex. skulle ge sig på att påstå hur jag har det i min stuga ute i skärgården. "Det måste Ni ju känna bäst själv". Och i allt fall hade sovjetiska vederbörande reda på hur förhållandena låge till i det egna landet. Jag vidhöll mitt tidigare uttalande. Rodionov riposterade att Vysjinskys svar vore definitivt, vartill jag, under betoning av att jag talade utan instruktion men med kännedom om svenska vederbörandes inställning, tillade att svaret för oss icke vore acceptabelt. Rodionov genmälde med höjd och enerverad ton att svaret som vore definitivt, enligt hans mening vore riktigt och korrekt. Under bekräftande av vad jag sagt tillade jag ånyo, att det icke varit min avsikt att nu diskutera saken med Rodionov. Jag hade endast velat bringa den i erinran.

(Rolf Sohlman)

37/298a

röd lapp

0

A.d. 29/3.a. P2 lu^I

P.M.2.

angående samtal med ambassadör Rodionov den 31 mars 1953.

Efter en paus sade jag att det varit min övertygelse att det ur alla intresserade parter synpunkt vore bäst om lugn rådde i Norden. Det hade därför också varit min strävan att arbeta i sådan riktning. Man borde dessutom icke förbise, att vad som störde relationerna mellan våra båda länder lätt finge återverkningar bland våra grannar. Rodionov sade sig icke ha förstått vad jag menade, varför jag upprepade vad jag sagt. Efter ett ögonblicks reflektion sporde han om mitt uttalande ägde avseende på den av mig tidigare berörda saken. Jag svarade att så bland annat vore fallet.

(Rolf Sohlman)

inh. 3/7

Redaktionen
VÄSTMANNAGATAN 48 - STOCKHOLM

Stockholm den 2 april 1953.

Hans Excellens, Ministern för Utrikes Ärenden,
Stockholm.

INK. UTRIKES DEP:T		
D. N:o 230/1790		
3/4 5-MAJ 1953		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	En

Ers Excellens!

I veckotidningen Svenska Journalen-Hemmet och Familjen har publicerats en artikelserie om fallet Raoul Wallenberg, en serie som bygger på föreliggande fakta fram till den italienske diplomaten de Mohrs ut-sagor. Att döma av reaktionen från vår läsekrets sida har denna artikelserie mottagits med mycket stort in-tresse, vilket kulminerar i en undran över vad som i dagens situation kan göras för att få ytterligare klar-het i fallet.

Med tanke härpå tar vi oss friheten hemstäl-la till Ers Excellens om ett uttalande för tidningen, huruvida Ers Excellens med tanke på den senaste utveck-lingen inom den ryska statsledningen och den i Sovjet-unionen utfärdade amnestin för vissa kategorier fångar anser tiden vara mogen för en ny svensk hemställan till Sovjetunionen om dess bistånd för att slutgiltigt skapa klarhet i frågan om Raoul Wallenbergs öde.

Med utmärkt högaktning

Sven Svenson
Sven Svenson
Chefredaktör

*Önsket att UD i sin
har någon kommit
att lämna i fallet W. och
att det alltså inte kan
göra något uttalande 8/4
Hj*

Bukarest den 8 april 1953.

Strängt förtroligt

22/4 Ch. Tel. Tit.

Broder,

Här på beskickningen finns en dossier innehållande skriftväxling med departementet i ärendet Wallenberg under tiden 17/2 - 1/6 1951. Dessa skrivelser kunna väl numera knappast förväntas komma till användning på beskickningen. Då dessutom dels en av våra rumänska anställda 1951 medverkade i vissa här i landet verkställda efterforskningar, dels dessa efterforskningar baserats på utsagor av en person, som av oss i Wien i samarbete med österrikiska säkerhetspolisen hösten samma år avslöjades som rumänsk agent, vore jag tacksam för ett bemyndigande att få bränna eller sända hem ifrågavarande papper.

Din tillfrågare

Knut Samuelson

Förste Sekreteraren Per Anger,

S t o c k h o l m.

10/4

Redaktionen

VÄSTMANNAGATAN 48 - STOCKHOLM

Stockholm den 9 april 1953.

INR. UTRIKES DEP. T		
D. N:o 230 / 1912		
16/4 3 JUNI 1953		
AVG. P	GR. 2	MÅL. E. I

Byråchefen Olof Rydbeck,
Utrikesdepartementet,
Stockholm.

*Adat med handbok i
framhållt. Ni i och för sig
kan inte på grundläggning*

Med tack för Er vänlighet att ringa mig under gårdagen med anledning av vår förfrågan om Raoul Wallenberg ber jag få återkomma i samma fråga.

Som jag då nämnde har vi till följd av det för oss överraskande intresset från läsekretsens sida för artiklarna, vilka i och för sig inte framförde några nya synpunkter i sak, blivit tvungna sluta serien med en mera principiell artikel i frågan, där svar ges på de många, många förfrågningarna om vad som från svensk sida gjorts för att bringa klarhet i fallet.

I egenskap av gammal utrikesredaktör från kriget känner jag väl till att man här kommer in på ett kapitel som är en smula känsligt, såväl från Er officiella ståndpunkt i utrikesledningen som från vår som redaktionsledning. Jag tar mig därför friheten att översända en kopia på artikeln för Byråchefens information och har absolut inga prestigeskäl som hindrar mig från en och annan ändring som Ni av skäl som Ni bäst behärskar tror skulle gagna Wallenbergs sak. Jag har medvetet hållit igen på flera punkter i artikeln, som Ni säkerligen märker om Ni tar del av den.

Med utmärkt högaktning

Sven Svenson
Sven Svenson

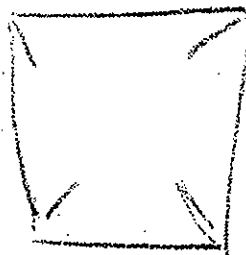
P 2 Cu I

Fallet Raoul Wallenberg VI.

TVÅ SLUTFRÅGOR - OCH EN ALLMÄN FÖRHOPPNING

Vår artikelserie om fallet Raoul Wallenberg har utlöst ett mycket intensivt intresse från läsekretsens sida och en ström av frågor, som alla går ut på önskad klarhet i vad man från svensk sida gjort för att hjälpa Wallenberg och få klarhet i hans öde, har nått oss. I denna avslutande artikel berättar SVEN SVENSON om den svenska regeringens ansträngningar i frågan Wallenberg och berör de förhoppningar man rimligen kan hysa inför den fortsatta utvecklingen.

Utrikesminister Östen Undén

Redning
har av chefredaktör Sven Svenson tillfrågats, huruvida han ~~xxx~~ ~~xxx~~ med den senaste utvecklingen i Moskva anser tiden vara mogen för en ny svensk hemställan till Sovjetunionen om dess bistånd för att slutgiltigt skapa klarhet i frågan om Raoul Wallenbergs öde. Genom utrikesdepartementets försorg förklaras som svar härpå, att man i nuvarande läge inte önskar göra något uttalande i frågan.

När man genom trovärdiga vittnesmål kommer fram till det antagandet att Raoul Wallenberg levde i rysk fångenskap så sent som i maj 1949, alltså fyra år efter tillfångatagandet i Budapest, klarnar fallet till två mycket vitala frågor, nämligen

kan det tänkas att han fortfarande är i livet, samt om så är fallet, vad kan göras för att få honom frigiven och återförd till Sverige?

Så långt man känner till måste man vid besvarandet av den första frågan röra sig med antaganden. Erfarenheten har under årens lopp visat, att den ryska uppfattningen av människolivets värde och okränkbarhet inte löper längs samma skala som vår. I fallet Wallenberg har emellertid de ryska myndigheterna - är det måhända ministeriet för statens säkerhet som närmast handlagt frågan? - haft speciella skäl för att låta Wallenberg leva. Enbart det förhållandet att vittnen framträtt som ansett sig kunna bestyrka att han fortfarande efter fyra års fångenskap vistades i ett Moskvafängelse visar att man inte förhåttat sig vid bedömningen av hans person och verksamhet.

Nu har emellertid ytterligare fyra år förflutit sedan dessa numera frigivna vittnen hade sin kontakt med honom. Lever Raoul Wallenberg fortfarande? Sitter han kvar i cellen nr 152 i Lefortovskafängelset i Moskva eller har han, i likhet med vad andra politiska fångar upplevat, förflyttats till något arbetsläger, en kolchos, till slavarbete i en fabrik? Vi känner föga till förloppet av hans öde, även om vissa tecken klart tyder på att man inte behöver förlora hoppet om att Wallenberg överlevt de åtta åren sedan tillfångatagandet i Budapest i januari 1945.

Den svenska regeringen har naturligtvis aldrig upphört att sysselsätta sig ^{med} kring Raoul Wallenbergs öde. En svensk medborgare, och därtill en man utrustad med svenskt diplomatiskt uppdrag, försvinner inte ljudlöst i ett främmande land. Under årens lopp har den svenska utrikesledningen såväl genom ministrarna Söderblom och Hägglöf i Moskva som genom andra kanaler energiskt gjort olika framställningar till den ryska regeringen om ett klarläggande av Wallenbergs öde.

Man har härvid haft vissa fakta att åberopa. Ett av dessa är den biträdande ryske utrikeskommissariens ~~xxx~~ Dekanosovs not till Sveriges regering i januari 1945, att de ryska militärmyndigheterna ställt Raoul Wallenberg och hans egendom under ryskt beskydd. Detta var ett officiellt ryskt

erkännande om att Raoul Wallenberg då var i livet och beskyddades av den röda armén. Senare uppgifter från ryskt håll har emellertid gett vid handen, att hans fall överlämnats av militärmyndigheterna till den ryska hemliga polisen. Biträdande svenske militärattachén i Moskva, major Bennedich, förde frågan om Wallenberg på tal strax efter maj 1945 i det ryska försvarskommissariatet men erhöll då, enligt uppgift, det svaret att denna fråga ~~göll under~~ NKVD -den ryska hemliga polisen~~xxx~~.
~~xxxxxxx~~

Det har vid olika tillfällen framhållits, att minister Söderblom förde fallet Raoul Wallenberg fram till högsta ryska instans, till Josef Stalin. Vid sin avskedsvisit hos den ryske statschefen lär ministern fått tillfälle att fästa Stalins uppmärksamhet på frågan om Wallenbergs öde och Stalin lät anteckna Wallenbergs namn för att hans kansli skulle åtaga sig undersökningen. Härmed avslutas denna del av rapporten.

Den 21 augusti 1947 gjorde emellertid dåvarande ryske utrikeskommissarien Vysjinskij ett officiellt uttalande om Wallenberg i vilket han förklarade att en noggrann undersökning gett till resultat att han icke fanns i Sovjetunionen och att han var okänd där.

Värdet av denna uppgift måste dock på goda grunder be-
tvivlas. Dels kunde Wallenberg rimligen inte vara okänd i det
ryska utrikeskommissariatet, då man tidigare i en not erkänt
såväl hans existens som att han stod under ryskt militärt be-
skydd. Dels har vittnen under edligt ansvar bekräftat, att de
just ~~vid~~ vid denna tidpunkt hade kontakt med Wallenberg i ett
Moskvafängelse och dels kan man ~~på grund av~~ sedan samme
utrikeskommissaries vidhållande i olika noter att ett obehäp-
nat svenskt ambulansplan öppnat eld och beskjutet ryska jakt-
plan anse sig ha skäl att betvivla ~~sanninghalten i~~ de ryska
noter han av lämplighetsskäl undertecknat och avgivet.

Vad kan nu göras för att bringa fallet Raoul Wallenberg till klarläggande och till ett, vill man hoppas, lyckligt slut?

Det kan vara skäl att understryka, att den svenska re-
geringen och utrikesledningen alltfört arbetar med detta syf-
te som målsättning. Utrikesminister Östen Undén förklarade, så
sent som den 4 februari i år, i riksdagen, att "frågan om Raoul
Wallenberg är fortfarande föremål för verksamhet och uppmärk-
samhet från UD:s sida". Detta svar klarlägger vid ett närmare

studium såväl svenska regeringens uppfattning i frågan om Wallenbergs belägenhet just nu som viljan att uppmärksam följa den utveckling som kan erbjuda de lämpligaste och tryggaste formerna för ett ingripande till hans förmån.

debeterna | Kanske kan en dylik utveckling snabbare än man tror leda fram till ett resultat av den art, som hela svenska folket skulle välkomna med glädje. Den senaste utvecklingen i Moskva, där ministeriet för statens säkerhet i frågan om de fängslade ryska läkarna, erhållit en allvarlig reprimand från den nye ryska statschefens sida har väckt förhoppningar här om. De ryska myndigheter, som med hänsyn till svårigheterna att påminna Stalins ~~kansli~~ kansli om ett fall som detta åtagit sig, inte ansett sig kunna föra ärendet vidare står måhända nu i en ny belägenhet. Den nuvarande ryska statsledningen anser sig av allt att döma inte ~~bindas~~ *uden* | av prestigeskäl vid den förra statsledningens beslut och kan därför vara i stånd till en smidigare behandling av en auktoritativ svensk hemställan om klarhet i fallet Raoul Wallenberg.

Frågan om Raoul Wallenbergs öde är något som angår hela svenska folket. Hans insats vid räddningen av hundratusentals judars liv ställer honom sida vid sida med vårt lands största humanitära förkämpar. Det är möjligt att han i detta arbete under de förhållanden detta utfördes tvingades att begagna medel och metoder av mindre vanligt slag. Detta kan dock inte förringa ~~värdet~~ hans moraliska integritet, något som även understrukits genom den svenska kungliga utmärkelse som härom året tilldelades honom. Vi är övertygade om att den svenska utrikesledningen verkligen håller frågan om Raoul Wallenbergs öde under fortlöpande verksamhet och uppmärksamhet och kan enast understryka förhoppningarna att denna verksamhet en dag skall leda till att full klarhet om hans öde vinnes och att han, om möjligt, får återse sitt land och sin familj ~~igen~~.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 » *garin*

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsänd den 11/4 1953 kl. 1620

Inkom den 11/4 1953 kl. 1940

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

1a

Dnr 38: B		121
Avd.	Gr.	Mål.
(X P)	1	E.)
P	2	E. (a)

ll *A. G.*

h
E
pa
121. Sedan jag den 10 april anmält
önskan att träffa Molotov har den 11:e
svarats. Han mottager mig nästa vecka
på tid som senare meddelas. Jag söker
av skäl som berörts med Lundberg hålla
besöket hemligt. Tacksam för ev. kom-
pletterande instruktioner.

Sohlman.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM den 11 april 1953. 19

Strängt förtroligt. 3 bil.

N:o 231

BIL

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

Broder,

- ./. Jag översänder härmed ett genomslag av Din promemoria
angående samtalet med von Dardels den 28 mars 1953.
- ./. Jag har tillåtit mig att ur Din promemoria angående sam-
talet med Rodionov utbryta de delar som beröra Wallenberg,
eftersom vi hålla Wallenberg-fallet helt skilt från öv-
riga strängt förtroliga angelägenheter. Jag förmodar att
- ./. P.M.2. ävenledes syftar på Wallenberg-fallet. Detta är
likaledes utbrutet ur Rodionov-promemorian och förekommer
icke, som Du ser, i den allmänna promemorian angående
Ditt samtal med Rodionov.

(Gunnar Jarring)

Ambassadören S o h l m a n,
Moskva.

11/4-53
75.

P2 En

Strängt förtroligt.

Stockholm den 14/4 1953.

Överlämnas för personlig och strängt förtrolig kännedom till Ambassadören Sohlman, Moskva.

u.Jarring.

exp.14.4.53
DSP.M.

g
h
p.a.
Vid ett samtal med Tarabrin i går kväll, i övriga detaljer skildrat i ett annat P.M., tog jag upp Wallenbergs-ärendet. Den mycket lediga tonen i våra samtal gjorde det möjligt att diskutera ärendet under ungefär en halvtimme. Rodionov har alltid visat sig mycket negativ i fråga om detta ärende och helst velat skjuta det ifrån sig. Tarabrin har aldrig själv tagit upp det, och tidigare, då jag nämnt saken, gjort någon likgiltig anmärkning och övergått till något annat. Denna gång visade sig däremot Tarabrin villig att lyssna på en utförlig framställning och gjorde en rad inpass.

Vi måste få en lösning på Wallenbergs-ärendet, sade jag. Ni känner mig tillräckligt för att veta, att jag inte har något annat syfte än att få ett irritationsmoment ur världen. Ni har säkert märkt, att familjen under senare tid inställt sina angrepp mot Sovjetunionen och att tidningarna varit mycket återhållsamma. Det beror bl.a. på att vi från UD:s sida sökt övertala dem att inte föra någon offentlig kampanj. Men sådan övertalning lyckas inte i längden - man kan tvärtom motse den dag, då pressen, familjen och riksdagsmän förlorar tålamodet och tvingar oss att lägga papperen på bordet. Detta vore högst olyckligt, ty vi måste då konstatera, att vi har hundraprocentiga bevis för att Wallenberg fördes till Ryssland och hållits där i fängelse i flera år, bl.a. i Lefortovskaja.

Tarabrin sade, att han intresserat sig mycket för detta fall. Han hade varit släkt med majoren Demtsjenko, som tagit hand om Wallenberg, och det är verkligen sant, att man icke kan påträffa vare sig majoren eller Wallenberg. (Detta med släktskapen verkade vara ögonblickets ingivelse.) Man har på rysk sida gjort grundliga undersökningar men utan resultat.

Jag svarade, att det säkert inte är så lätt att hitta en person bland hundratusentals krigsfångar. Det är heller inte säkert, att utrikesministeriet lyckats förmå polisen att verkligen forska. I svenska UD vet vi inte allt, som polisen vet, och detsamma gäller säkert Sovjetunionen. Tarabrin nickade.

Det var alldeles ologiskt av Vysjinski att svara, att vi inte kunde känna till saken bättre än de ryska myndigheterna. Det är självfallet fullt möjligt, att Vysjinski inte lyckats hitta Wallenberg, medan vi å andra sidan genom återvändande fångar fått ovederläggliga bevis för Wallenbergs fångenskap i Ryssland.

Wallenberg har troligen i Budapest kommit över till ett annat ryskt förband. Han har där underkastats förhör, och olika svenskar och utlänningar ur hans omgivning har varit utsatta för förhör, av vilka det framgått, att den ryska polisen misstänkt Wallenberg för samarbete med pilkorsare och tyskar. I själva verket hade Wallenberg för att rädda judar utnyttjat vissa pilkorsare, som hoppat av, varjämte svenska pass hade av olika oansvariga element förfalskats och hamnat i orätta händer. Men Wallenberg hade ett enda syfte, nämligen att rädda de av nazisterna förföljda människorna.

I Wallenbergs-affären har hundratals vittnesmål strömmat in - de flesta utan värde. Det har varit människor, som försökt tjäna pengar, det har varit människor som i bästa välbetydelse vittnat, sedan de oriktigt fått för sig att de sett Wallenberg eller hört talas om honom. Om andra vittnesmål vet man inte om de är riktiga eller oriktiga. Alla otillförlitliga och osäkra vittnesmål har omsorgsfullt bortgallrats. Men det finns vittnesmål, som man icke kan komma ifrån. Här kommer t.ex. en man direkt från Sovjet, där han suttit sedan 1944. Han har icke läst tidningar, har aldrig hört talas om Wallenberg. Han skriver ned en lista på ett 60-tal personer, som han träffat i Ryssland. Han har aldrig hört Wallenbergs namn men han lämnar en mängd uppgifter om en svensk diplomat, så att det är möjligt att entydigt identifiera Wallenberg. En annan person berättar spontant, att den man som han tror vara Wallenberg företer en lätt läspning - en sak som aldrig stått i någon tidning men som vid undersökning visar sig vara riktig. Sådant kan man inte resonera bort.

Tarabrin yttrade sig förklenande om de Mohrs vittnesmål, och jag sade, att vi inte tillmäter detta vittne stor betydelse, ehuru det kan finnas en kärna av sanning i vad han sagt.

Om Wallenberg frigives just nu, skulle hela världspressen slå upp det som ett tecken på rysk samarbetsvilja och publici-

teten skulle bli fördelaktig för Sovjetunionen.

-Ja, ja, detta förstår jag, avbröt Tarabrin, men han finns ju inte.

- Om han finns just i dag eller har dött vet jag inte, men han har varit vid liv i Sovjet en följd av år och hans öde bör kunna fastställas.

- Vill ni att jag skall rapportera detta? sade Tarabrin.

- Det har jag ingenting emot, jag tror det skulle vara värdefullt.

- Vi båda skall göra vad vi kan för att förbättra förbindelserna mellan våra länder, sade Tarabrin och tog mig i hand. Jag lovar att jag skall utförligt rapportera om detta samtal till mitt utrikesministerium, vars chef är Molotov.

Vad Tarabrin åsyftade med detta sista tillägg är svårt att säga. Antingen ville han, eftersom vi några gånger nämnt Vysjinski, understryka att det är ny regim eller också ville han antyda, att hans rapporter går fram till Molotov.

Stockholm den 14 april 1953.

Arne (Lundberg)
(Arne Lundberg)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

nr 566. röd lapp
P 2 En I

Jule. 14/4

Bonn, p.t. Köln den 9 april 1953.

Personligt och strängt förtroligt.

2 bil.

Anger/DS
29/4

a + b HEMLIG.
Komm. Danielsson, f.k.
u. Anger.

Sammanlagt till Anger 15/4

exp. 29/4-53
95

129.

Broder,

17
17./2

Åberopande Ditt handbrev den 9 januari 1953 ber jag få översända två p.m. som Peder Hammarskjöld gjort upp efter sammanträffanden med Hass och Kulzer vilka han uppsökte under påskhelgen.

På grund av arbetsbelastningen härstädes har det inte varit möjligt för Hammarskjöld att tidigare företaga denna länge planerade resa.

Sin Tillfrön
V. Danielsson

Herr Utrikesrådet G. J a r r i n g ,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

St. Fritz Kunder
3te handbrev
Järning d 9.4.53

P.M.

rörande samtal med Dr. Heinz Hass.

Dr. Heinz Hass uppsöktes den 4 april 1953 i sin läkarpraktik i Fürth/Bayern, Jakobinenstrasse 8.

Dr. Hass, som är i fyrtioårsåldern sade sig ha blivit tillfångatagen i april 1945. Han hade varit i lägret i Krasnogorsk (Krasnyjgorsk ^{x/}) under tiden 21 augusti 1945 - 17 december 1949, således icke under den tid på våren 1945 på vilken det svenska intresset koncentrerar sig. Hass sade sig icke minnas några svenskar i lägret under den tid han varit där. Han ville dock understryka hur svårt det är att efter många år plötsligt ställas inför frågan huruvida man minns någon viss person från krigsfångetiden. Han kände dock väl till både Dr. Kaufmann och Wolfgang Meiners. Han ansåg själv att Dr. Kaufmann vore den som bäst borde ha känt till de personer som befunnit sig i isoleringsbaracken (f.d. karantänen).

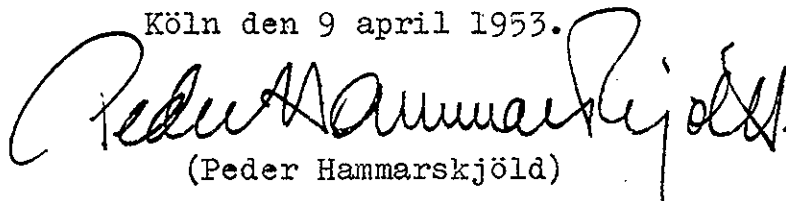
Dr. Hass uppgav, att han för cirka två år sedan uppsökts av en person, som hade legitimerat sig med legitimationskort från Internationella Röda Korset, vilken även hade hört honom rörande en i Ryssland försvunnen svensk. Besökaren hade även

x/ denna senare stavning användes av tyska röda korsets Suchdienst; Hass hade just därifrån erhållit en tjock bok med listor över saknade krigsfångar, som han ombetts genomse för att ev. kunna lämna upplysningar om de däri upptagna.

visat fotografier av den försvunne - både civilklädd och i uniform - utan att Hass hade kunnat minnas sig ha sett vederbörande. Dagen före detta besök hade Hass träffat en f.d. krigsfångekamrat vilken nämnt, att Dr. Kaufmann vore i Hamburg och ämnade begiva sig till Sydamerika. Hass hade omtalat detta för den besökande, som då förklarat, att han omedelbart skulle begiva sig till Hamburg för att träffa Kaufmann.

Hass nämnde i övrigt, att Kaufmann som biträde i lägre ret haft en annan läkare, Dr. Heinz Kessler, vilken numera såsom ögonläkare vore verksam i Neunkirchen/Saar.

Köln den 9 april 1953.

(Peder Hammarskjöld)

Op. 400. Kmlu.
Bil. handbrev.
Jarring d. 9. 4. 53

P.M.

rörande samtal med Albert Kulzer.

Albert Kulzer uppsöktes den 4 april 1953 i sin bostad i Velden/Vils, en by cirka 7 mil nordöst om München. Kulzer är c:a 37 år gammal och synes bedriva en mindre maskinfirma.

Kulzer hade blivit tillfångatagen vid Stalingrad i januari 1943. Efter kortare uppehåll i olika läger och fängelser, bl.a. Krasnogorsk och Lefortovskajafängelset i Moskva, hade han i december 1943 definitivt placerats i Krasnogorsk, där han stannat till i juni 1947, då han frigivits såsom obotligt sjuk. Han hade under hela denna tid varit ansvarig för badinrättningen i lägret.

Jag koncentrerade mig på att få fram huruvida Kulzer kunde minnas något om de personer som vistats i den s.k. karantänen på våren 1945, sedan denna antagligen i april (Kulzer bekräftade tidpunkten) förvandlades till isoleringsbarack för vissa "prominenta". Kulzer kunde dock icke minnas mycket om ifrågavarande personer, de enda vilkas namn han erinrade sig voro medlemmarna av den polska familjen Radziwil. Att några svenskar skulle ha funnits i lägret kunde han överhuvud icke komma ihåg, ej heller reagerade han för namnet Wallenberg och af Sandeberg.

Däremot mindes Kulzer, att fångarna från isoleringsbaracken varje torsdag badade i badinrättningen. Han sade sig vara

säker på, att det icke hade förekommit några personer i uniform bland dessa.

Jag fick ett starkt intryck av att Kulzer hade ganska svårt att, trots att han uppenbarligen ansträngde sig, i minnet återkalla sin tid i fångenskap. Han mindes exempelvis icke Dr. Hass. När vi något senare gingo igenom hans korrespondens efter frigivningen, som han samlat i en brevpärm, visade det sig emellertid att där fanns en kopia av ett brev, som Kulzer för några år sedan skrivit till Dr. Hass. Kulzer underströk svårigheten att efter så lång tid åter minnas namn och händelser från fångenskapen. Han hävdade att det nog vore lättare om några personer som varit i lägret kunde sitta några timmar tillsammans och genom samtal väcka minnet till liv igen. Han trodde att det nog vore till hjälp om han kunde få se fotografier av den vi sökte.

Bland dem som säkrast borde kunna ge upplysningar om fångarna i isoleringsbaracken räknade Kulzer upp läkaren Dr. Kaufmann, Wolfgang Meiners samt Marie-Louise Hoth. Han bekräftade uppgifter, som tidigare lämnats från annat håll, att Dr. Kaufmann hade haft förbindelse med en ung flicka i isoleringsbaracken. Dennas namn skulle ha varit Kusti Wolf och Dr. Kaufmann hade för denna saks skull straffats och senare förts bort från lägret, sannolikt i slutet av 1946.

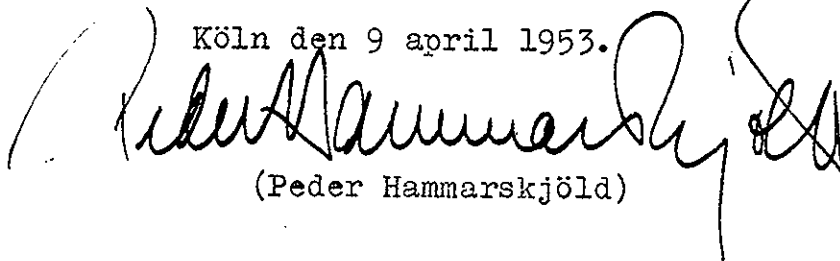
Kulzer lämnade även uppgifter som borde göra det möjligt att uppspåra Marie-Louise Hoth.

Kulzer uppgav vidare att i lägret funnits ytterligare en person vid namn Kaufmann, vilken varit Barackenältester i isoleringsbaracken före Meiners. Denne Kaufmann vore musiker och bodde någonstans i Bayern. Kulzer trodde sig kunna få

reda på hans adress.

Bland de ytterligare personer som skulle kunna tänkas sitta inne med upplysningar nämnde Kulzer med ledning av sin korrespondens efter kriget dels en viss Josef Laichner, Telfs/Tirol (Österrike), Moritzengasse 431, vilken haft hand om tvättinrättningen i lägret, dels en läkare, Dr. Telges, Coesfeld/Westf. Bland Kulzers brev fanns även ett från en svenska, Birgitta Martens, till Kulzers mor, daterat den 17 april 1946, vari den förra framför hälsningar från Kulzer, som hon säger sig ha träffat i Krasnogorsk i juni 1945. Hennes adress var c/o Carlsson, Völundsgatan 1^{II}, Stockholm.

Köln den 9 april 1953.

A large, stylized handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Peder Hammarskjöld', is written over the typed name. The signature is fluid and cursive, with a prominent loop at the end.

(Peder Hammarskjöld)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM 14 april 19 53

N:o 105 Chiffer.
BUD.

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

Svensk Moskva

personligen

För Sohlman/ från Lundberg. Diskuterade igår Wallenberg halv timme med Tarabrin. Min tes var nu kan han friges med gynnsamma verkningar i hela världspresen. Tarabrin höll med härom. Om Raoul ej friges tvingas vi förr eller senare publicera vårt material, som ger hundra procentiga bevis. Förklarade utförligt att vi intet annat intresse har än att undvika störningar av förbindelserna. Betecknade Vysjinskis svar som ologiskt. Vi kan från återvändande fångar ha exakta uppgifter om en person som ryska UD inte lyckats finna. Detta medgav Tarabrin med förklarade att man forskat noga och att Raoul inte finns i Sovjet. Han erbjöd sig att utförligt rapportera detta samtal till ryska UD "vars chef är Molotov". I samband med din demarche bör du hänvisa till mitt informella samtal som du förmodar vara rapporterat

Cabinet

Stockholm den 14 april 1953.

R 49.

Förtroligt.

AM

Broder,

Vi ha med intresse tagit del av Ditt handbrev den 2 innevarande april till Jarring angående den från Butyrskaja frigivna engelske sjömannens uppgifter om en svensk medfånge i Arkangelsk. Ehuru uppgifterna onekligen äro vaga komma de dock att jämte den i Svenska Dagbladet den 5 dennes införda Berlin-notisen - varav bl.a. framgår att vederbörande heter Robinson - vidarebefordras till London för närmare undersökning.

u/ Erik Kronvall

Ambassadrådet von Euler,

M o s k v a.

Från Moskva

Avsant den 14 / 4 1953 kl. 2057

Inkom den 15 / 4 1953 kl. 0740

Utskrivet i 4ex. Detta är ex. nr 4

NA 19.6.

125.

För Lundberg personligen.

Molotov som mottog mig den 14 april kl. 16, Excellensens hälsningar och frågade vad jag avsåge med de frågor, som under den senaste tiden belastat våra förbindelser och som Excellensen nu hoppades kunna lösa med hans hjälp. Jag svarade territorialvattensgränsen vid Östersjön och flygincidenterna. Beträffande de sistnämnda hade vi ju föreslagit internationell procedur för att klarlägga fakta och fastställa rättsliga konsekvenser. Vidare hade Excellensen vid samtal med Vysjinskij i november och jag med Rodionov i augusti i fjol berört tanken på svensk-sovjetisk expertkommitté för klarläggande av fakta. De nu i Berlin pågående överläggningarna om en liknande flygincident hade ånyo för oss aktualiserat sagda tanke, varför jag önskade erinra därom. En kommitté för gränsincidenter vore för övrigt, så vitt jag visste, förutsedd i avtal mellan Sovjet och exempelvis Turkiet. Molotov svarade först, att han icke påminde sig detaljerna i vår noteväxling rörande incidenterna, men att han skulle sätta sig in i saken. Han visste sålunda icke om en fortsättning av vår noteväxling vore påkallad. Om Berlinförhandlingarna sade han, att de icke hade avseende å en incident, som vore analog med den sovjetisk-svenska. Härtill genmälde jag, att jag, i avsaknad av närmare kännedom om den sovjetisk-brittiska flygincidentens karaktär, icke velat påstå att de båda vore analoga. Vad jag avsett vore, dels den metod som från sovjetisk sida godtagits för dess reglering, dels denna metods överensstämmelse med vår berörda tanke.

Molotov svarade, att vad som vore av vikt, vore icke dylika metoder, utan fakta, nämligen att incidenten icke ägde rum och att man å svensk sida icke under senare år haft anledning att klaga över sovjetiska gränskränkningar. Det vore bra, om man å svensk sida likaledes undveke kränkningar av sovjetgränsen. Jag genmälde, att svenska regeringen givit sitt flyg uttryckliga order att respektera sovjetgränserna och till och med att icke flyga innanför de av sovjetregeringen pretenderrade tolv milen. Molotov sade sig ha sett, att svenska tidningar meddelat att svenskt flyg skulle nedskjuta sovjetplan, som komme in på svenskt område. Jag redogjorde för de allmänna instruktioner som gälla hemma, sådana de framgå ur blåboken om nedskjutningarna och sade mig icke ha sett några ändringar däri. Molotov påstår, att i Sovjet gällde allmänt godtagna internationella regler, vilket gav mig anledning hänvisa till sovjetordern om uppmaning att landa. Molotov, som tydligen icke var informerad på denna punkt, svarade att sovjetflyget i första hand skulle avvisa. Jag sade mig icke ha kommit för att besvara Molotov med en diskussion av ifrågavarande bestämmelser och nämnde på nytt ovan berörda tanke var avsedd att möjliggöra lösningen av en synnerligen allvarlig fråga. Samtidigt talade jag för hans löfte att se på saken. Molotov genmälde, att det, så vitt han visste, icke föreläge något nytt, som kunde motivera en omprövning. Sovjetregeringens inställning hade ju klarlagts. Jag svarade under hänvisning till sagda tanke och sade mig icke känna till, att man å sovjetisk sida verkligen tagit ställning därtill. Molotov sade sig skola undersöka. Molotov förde hela tiden konversationen i lågmäld, resonerande ton. Han lovade att till Voroshilov och Malenkov framföra fråga om hövlighetsvisit.

Edert chiffer 105 löst först en timme efter min återkomst från Molotov, vilken kallade mig med fyra timmars preavis, varför ytterligare kontakt utöver vårt chiffer 125 icke medhanns. Då jag svårligen inom de närmaste veckorna kan besöka Molotov, om intet nytt faktum eller fråga föreligger - i varje fall icke med utsikt till framgång - ifrågasättes att jag nästa vecka söker Pushkin i ärendet. Denne har ju efterträtt Zorin, med vilken jag ju på sin tid talade och kan nog förutsättas vara bäst insatt i våra ärenden.

Sohlman

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

röd lapp

nr. 629
P 2 bu I

2 1/4

Bonn, p.t. Köln den 17 april 1953.

Personligt och strängt förtroligt.

1 bil.

Anger/DS a + b HEMLIG.
29/4 Komm. Danielsson,
f.k.u. Anger

29/4-53

Q.A.

exp. 7

R2

Broder,

7

I anslutning till mitt handbrev den 17 februari 1953 ber jag få översända avskrift av en skrivelse, som jag idag erhållit från professor Bigi. Som Du finner synes ett likalydande brev ha tillställts Dag Hammar-skjöld i New York.

*Min tilläggs
V. Danielsson*

Herr Utrikesrådet J a r r i n g ,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Avskrift.

Prof. Dr. A.M. Bigi

z.Zt. München 23, den 12.4.1953
Dillisstrasse 1/o
Telefon 3 49 04

Herrn

Dr. Dag H a m m a r s k j ö l d, UN-Generalsekretär
=====

New York NY USA

Herrn

Königlichen Schwedischen Gesandten
=====

K Ö L N / Bayenthal
Ulmenallee 96

E x z e l l e n z :

Sicher werden Sie vom Schicksal des schwedischen Diplomaten Raoul W a l l e n b e r g gut informiert worden sein. Er war bekanntlich im März 1945 - derzeit mit einer humanitären Mission vom US-Präsidenten F.D. R o o s e v e l t betraut - von den sowjetischen Behörden in Budapest verhaftet und seitdem verschwunden. Alle Massnahmen verschiedener Institutionen der freien Welt zur Befreiung Raoul Wallenbergs sollten daran gescheitert sein, dass der Haftort nicht festzustellen bzw nicht nachzuweisen sei; und die Sowjets lehnten alle Nachfragen ab mit der Begründung, ihnen sei von einem R. Wallenberg nichts bekannt.

Darum war ich im letzten Januar von einem schwedischen Literaten namens Rudolph Philipp (Stockholm Ö Grevturegatan 8 B) besucht und ersucht worden, auf Grund meiner früheren sowjetischen Verbindungen etwas über R. Wallenbergs Verbleib in Erfahrung zu bringen. Das habe ich denn auch getan und darüber einen entsprechenden Bericht erstattet. Bedauerlicherweise haben sich die Königliche Schwedische Gesandtschaft auf Herrn Philipps Ersuchen sowie dieser selbst von einer weiteren Entwicklung der Sache distanziert, wohl weil meine Aktion zu gewagt also unwahrscheinlich vorkam. Es geht aber nicht um meine Würdigung, auch nicht um Herrn Philipps Dauerrolle in dieser Sache, sondern

allein um Herrn Raoul Wallenberg, der schon seit über 8 Jahren
sein grauenhaftes Los erleidet.

Raoul Wallenberg lebt, das kann und will ich mit meinem Be-
richt und meinen Belegen nachweisen. Es muss etwas für seine Be-
freiung unternommen werden. Manches habe ich bereits versucht,
durch meinen US-Freund, der bei den UN beschäftigt ist. Doch
dass die Sowjets einem Schweden als dem UN-Generalsekretär ihre
Zustimmung gegeben haben, erachte ich als einen Fingerzeig Got-
tes, dass dem Schweden Raoul Wallenberg endlich die Freiheit er-
kämpft werden muss.

In aller Ergebenheit
gez. Dr. A.M. Bigi

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 » *Sen färing*
» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsant den 22/4 19 53 kl 1255

Inkom den 22/4 19 53 kl 1500

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 38: B		132
Avd.	Gr.	Mål.
(XP)	1	Eu ³

P 2 Eu³ (a)

23.4. ch. Moskva.

R.2.

132.

Vårt chiffer 125 och Edert chiffer 105.

3
Pa. Tacksam meddelande om någon erinran mot
att jag berör ärendet med Pusjkin som jag
avser besöka endera dagen.

Sohlman.

Anger/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM 22 april 1953

N:o 25

BUD
Chiffer

BIL.

INK. D. N:o Hbr. Kammarskjöld,
Bukarest, Anger,

AVD.

GR. 8.4.53 MÅL.

P

2

Eu^I

Svensk

Bukarest

Handbrev Anger 8 april ifrågavarande papper torde
hemsändas

Cabinet

Exp. 22/4 1207 EQ

Jarring/ud

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

1a
STOCKHOLM 23 april 1953.

N:o

III *BUD*
Chiffer.

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL.

(HP)

1

Er

P

2

Eu (a)

Svensk

Moskva.

Soliman's förestående besök hos Ruzhkin HP1-ers.

3
Edert 132 ingen erinran.

Cabinet

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

övers. Nr 17 av tidn.
Se med art. om Wallenberg.

Pr

(utan missiv)

STOCKHOLM den 24 april 1953		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. <i>B</i>	GR. <i>2</i>	MÅL. <i>Eur</i> ⁷

Vardera 1 ex. av tidningen Se nr 17/1953 har översänts till följande personer:

- ✓ Envoyén Friherre Beck-Friis, Rom exp. 24.4.
- ✓ Legationsrådet Bergensträhle, Rom exp. 24.4.
- ✓ Envoyén Kumlin, Bonn p.t. Köln exp. som X - band 25.4.
- ✓ Legationsrådet Göransson, Bonn p.t. Köln " "
- ✓ Ambassadören Sohlman, Moskva nedlämnat till kuriexp. 25.4. f.v.b.
- ✓ Ambassadrådet von Euler, Moskva " " " "
- ✓ Kanslisten B. Waldén, Frankfurt am Main exp. 24.4.
- ✓ Generalsekreterare D. Hammarskjöld, F.N., New York exp. 24.4.
- ✓ Envoyén O. Jödahl, Belgrad exp. 24.4.
- ✓ Envoyén S. Dahlman, Hag exp. 24.4.
- ✓ Förste Legationssekreterare Engfeldt, Rio de Janeiro exp. 24.4.
- ✓ Kanslisten L. Berg, Lima exp. 24.4.
- ✓ Ambassadören Westman, Paris exp. 24.4.
- ✓ Förste Ambassadsekreteraren Petri, Paris exp. 24.4.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsant den 27 / 4 19 53 kl. 0837

Inkom den 27 / 4 19 53 kl. 1055

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr		
Avd.	Gr.	Mål.

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

27/4
Fm. Ensell med besikt
u. d. kont under hand
här m/ lön hos finska
P. h.

Ch/Sd

134. Edert enclair 71.

Ifrågasätter hemställan riktas till finska
vederbörande om att dessa i försiktig form vid an-
tagligt förhör med de återvändande finska medborgarna
även ställa fråga, om de hört talas om någon svensk
eller annan skandinav i Sovjet-fängelser eller läger.

Sohlman

röd lapp.

inh. 28/4

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 24 april 1953.

29

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 9 april 1953
angående Peder Hammarskjölds resa översänder jag hans
reseräkning och vore tacksam, om Du ville förse den
med Ditt godkännande och därefter låta överlämna den
till räkenskapsbyrån.

Din tillgivna
P. Jarring

Utrikesrådet J a r r i n g ,
Utrikesdepartementet.

Rio de Janeiro den 23 april 1953.

Ak 17h

Broder,

Såsom Du skall finna blev jag i brev den 6 juni 1952 av Dahlman uppmanad att söka kontakt med en man som förmodades kunna lämna upplysningar i Wallenberg-saken. Mannen kunde ej anträffas å den av Dahlman angivna adressen, men så småningom lyckades det mig tack vare en rad lyckliga omständigheter spåra honom i São Paulo.

Dahlman hade närmast tänkt sig att Arvidson skulle uppsöka mannen ifråga, men jag fann lämpligast att själv göra det, särskilt som jag därigenom fick tillfälle diskutera en del frågor med affärsmännen i São Paulo.

Min reseräkning hade jag med mig hem i september, men tyvärr saknades hotellräkningen, varför jag fick reseräkningen i retur. Först nu har den felande verifikation anträffats. Emellertid bör reseräkningen av Dig attesteras.^{x)} Jag vore tacksam om Du ville göra detta och skriver samtidigt härom till hr Segersteen.

Med vänliga hälsningar
Din älskling
R. D. Thylén

x) Dahlman är ju i Haag!

Utrikesrådet Jarring,
Utrikesdepartementet.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (EUD)

Från Moskva

Avsant den 2/5 1953 kl. 0855

Inkom den 2/5 1953 kl. 1130

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

röd lapp.

Dnr		
Avd.	Gr.	Mål.
.		

ah
140.

ng.
f.a. För Lundberg personligen.

h
Befararatt Phillips i och för sig relativt försik-
tiga Se-artikel i stor utsträckning kommer att motverka
våra ansträngningar enkannerligen Din framstöt Tarabrin.
Dels strider densamma ju mot Dina uttalanden till Tarabrin om.
att familjen lovat att hålla tyst och torde därför för
ryssarna förringa vårt löfte att påverka R.W. att av-
hålla sig från publicitet efter en eventuell återkomst.
Dels måste han räkna med att för dem släppandet av R.W.
nu i högre grad än annars skulle blivit fallet kan få
karaktären av en eftergift inte blott mot svenska rege-
ringen utan även mot Phillip, vilken efter sina delvis
osakliga artiklar om härvarande partiförhållanden etc.
av Moskva torde betraktas som en svuren fiende. För våra
vänner ha vi allt för våra fiender intet sade mig en
gång Zorin. Utgår från att familjen är medveten om ifråga-
varande olägenheter, men inte anser sig böra taga hän-
syn därtill. Trots att dessa ligga nära i tiden avser
jag att beröra saken vid besök på måndag hos Semenov,
till vilken jag hänvisats efter en veckas väntan på
samtal med Pusjkin, vilken just övertagit annat geogra-
fiskt område, jfr vårt chiffer 141 secundo.

Sohlman

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsant den 4/ 5 19 53 kl. 1457

Inkom den 4/ 5 19 53 kl. 1815

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 38: B 143		
Avd. P	Gr. 2	Mål. Eu I

AM

N. 2.

143.

L
R. 4
Edert chiffer 105, vårt chiffer 140. För Lundberg personligen. Vid besök hos Semonzer fjärde maj frågade jag om han tagit del av det samtal, som nyligen ägde rum mellan Dig och Tarabrin i Raoul Wallenbergsaken och varom rapport torde ha avgivits. Då Semonzer svarade nej, förklarade jag mig ämna återkomma om någon vecka, när Semonzer, som jag hoppades, informerat sig. Samtidigt underströk jag, att saken vore av stor betydelse för oss och därför för våra förbindelser med Sovjet.

Sohlman

Från Moskva

Avsant den 4/ 5 19 53 kl. 1457

Inkom den 4/ 5 19 53 kl. 1815

Utskrivet i 3 ex. Detta är ex. nr 2

143.

Edert chiffer 105, vårt chiffer 140. För Lundberg personligen. Vid besök hos Semonzer^{x)} fjärde maj frågade jag om han tagit del av det samtal, som nyligen ägde rum mellan Dig och Tarabrin i Raoul Wallenbergsaken och varom rapport torde ha avgivits. Då Semonzer^{x)} svarade nej, förklarade jag mig ämna återkomma om någon vecka, när Semonzer^{x)}, som jag hoppades, informerat sig. Samtidigt underströk jag, att saken vore av stor betydelse för oss och därför för våra förbindelser med Sovjet.

Sohlman

KOPIA

*x) skall enligt Sohlman vara Semonov.
24.7.53 Rly
/*

Ture Johansson

Strömsberg Vetlanda

Vetlanda den 5 april 1953

Exc. d. 11.4

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 233 12378		
6 MAJ 1953		
AVD. P	GR. 2	MÅL. I

Hr. Excellens Tage Erlander

aa 19/4
Stockholm

Undertecknad anhåller vördsamt att Hr. Excellens i någon lämplig form träder i direkt personlig kontakt med rysslands statschef Malenkof ang. svenske diplomaten Raoul Wallenbergs öde. I händelse att han är vid liv är nog möjligheterna nu större än någon gång tidigare att få honom frigiven. Önskar ryssarna avspänning och förbättrade relationer till Sverige bör de kunna skingra mörkret kring vår diplomat Wallenbergs öde.

Med Högaktning

Ture Johansson
Ture Johansson

P.S. Förstår mycke väl att jag ej skall blanda mig i storpolitik med jag har en ingivelse att få framföra denna sak för Hr. Excellens Erlander, som jag för övrigt har stort förtroende för. DS.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsant den 13 / 5 1953 kl. 0855

Inkom den 13 / 5 1953 kl. 1110

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr	38:13	161
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	bu I

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

N.A.

161.

Tel.
13/5

P.A.

4

För Lundberg.

Vårt chiffer 143.

Avser hemställa om besök hos Semonov för
"samtal om R.W.". Tacksam att dessförinnan få
bekräftelse intet hinder samt meddelande om
något nytt föreligger.

Sohlman

Jarring/ATA

Telegram

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ing. S. Jönsson

STOCKHOLM den 13 maj 1953.

N:o 129

BUD
Chiffer.

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL.

ca.
Svensk

Moskva

ly
Edert 161 Intet hinder föreligger

Cabinet

Exp. 13/5 kl. 1845 Bm

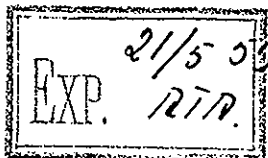
Helsingfors den 13 maj 1953.

Förtroligt.

21/5 Jarring/ATA
Pol.delg.
Överl. för förtrolig kännedom
till Ambassadören Sohlman, Moskva.
u. Gunnar Jarring

de

Broder,

793

Ink. 16.5	1953	
Avd.	Gr.	Mål
<i>ver</i>	<i>1</i>	<i>af</i>

p 2 Sen I (ä)

h
ab

Vid mitt senaste besök hos Dig bad Du mig söka förverkliga en av Sohlman framförd önskan att man skulle här kunna fråga från Sovjetunionen återvändande finska fångar om de sett till eller hört något om eventuella svenskar i ryska läger eller fängelser.

Vid ett besök i går hos kanslichefen Tarjanne frågade jag om möjligheterna för sådana efterforskningar. Han ställde sig välvilligt tillmötesgående och lovade låta vederbörande polismän få en vink om detta. Emellertid framhöll han att utsikterna att få något resultat nog ej vore stora. De finska medborgare som frigivits eller - som man hoppades - komme att frigivas, vore sådana som fått straff för gränsöverträdelser eller i samband därmed gjorda förseelser. Hittills hade blott tre återkommit och de hade just inte haft så mycket att berätta, då de suttit i fängelser i Leningrad eller Tallin. Det torde dock finnas någon som varit i läger bortåt Ural men som ej kommit ännu. Just före mitt besök hos Tarjanne hade denne blivit underrättad om att gränsvakten vid östra gränsen under natten fått meddelande från ryssarna att de tidigt på morgonen kunde vänta två frigivna finnar. Trots att finske ministern i Moskva gjort officiell fräställning om frigivandet kom svaret endast i form av dylikt meddelande till gränsvakten. Vilka de två vore, som nu skulle komma, visste man ej.

Ku tiugim
Levin Knyazev

Utrikesrådet Jarring,
Utrikesdepartementet.

Utdrag ur 471 fr. Moskva 18.5.53.

(HP 1): "översänder P.M. angående norske sjömannen Loe", bilaga:

"En tysker fortalte Loe at han i Kirov hadde sittet sammen med en Toive Lindholm. T.L. ble i januar (?) d.å. løslatt og dro da til Ukraine (til et sted 27. km. fra Kharkov, tror Loe).

De fleste fangene ville til Ukraine etter løslatelsen. Etter sigende var arbeidsforholdene best der. Dessuten skulle det være nok mat og tobakk der. Fra leirkommendantens side ble det ikke gjort noe propaganda for Ukraine. "

"För löslatelsen ble han spurt om hvor han ville reise. Han ble nektet å reise hjem, og fikk heller ikke reise til Arkangelsk (hvor han hadde håpet på å få komme vekk med et norsk skip). Han skulle imidlertid få reise til Ukraine som av ovenfor nevnte grunner var populaert blandt fangene. Man ble enige om at han skulle få reise til Balaklava."

LEGATION DE SUÈDE

Bukarest den 5 maj 1953.

Sub. 20/5-

Personligt Bil. (div. handlingar)

Strängt förtroligt.

aa 1/24

h
Ärade Broder,

I enlighet med i särskild ordning erhållet bemyndigande får jag härmed insända å beskickningen förvarade handlingar i ärendet Wallenberg.

./.

Din tillgivne

Knut Samuelson

Utrikesrådet Gunnar Jarring,

Stockholm.

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Från Moskva

Avsant den 21 / 5 19 53 kl. 2305

Inkom den 22 / 5 19 53 kl. 0735

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 38:B		177
Avd.	Gr.	Mål.
P	Q	E ^I

(Pol)

177.

Vårt chiffer 129. För Lundberg personligen och ultra sekret.

Primo. Under fyrtio minuters samtal den 21 maj om R.W.-affären förklarade Semenov, att han icke hade något att tillägga till Vysjinskijs brev till mig i augusti 1947 och Sovjet-noten i april 1952 och Vysjinskijs uttalanden till mig i februari 1953. Jag rekapitulerade hela ärendet med apostrofering av Undéns uttalanden till Rodionov den 30 augusti 1952 och utvecklade ingående sakens stora betydelse för våra förbindelser, vilken jag fruktade vi tydligen icke kunnat få sovjetiska vederbörande att förstå. Vi vore, efter noggrann objektiv prövning av vårt material, vilket en internationellt allmänt erkänd jurist, som Undén ansåg äga bevisvärde, övertygade om att R.W. i allt fall för några år sedan befunnit sig i Sovjet och att en undersökning på basis av vårt material komme att leda till att han återfunnes och därför bereddes möjlighet att återvända hem. Semenov erinrade om de undersökningar som här med negativt resultat verkställets icke en utan många gånger och frågade sig, om vi icke talade olika språk, när det gällde sakens vikt för de sovjetisk-svenska förbindelserna respektive olägenheten av att svensk press komme att på nytt skriva om saken. Det senare vore ur Sovjet-synpunkt ovidkommande. Jag genmälde ingående, att R.W.:s sak vore en hela svenska folkets sak, vilket var och en som kände Sverige borde förstå samt tillade, att densamma utgjorde ett potentiellt vapen i händerna på alla som vore motståndare till vår nuvarande politik. Jag betonade, att vi omöjligen kunde begripa varför man här icke vore beredd pröva vårt material och verkställa ny undersökning på basis därav, övertygade som vi vore att en sådan skulle leda

till att R.W. återfunnes och kunde få hemresa. Samtidigt betonade jag, under återopande av vad jag sagt till Vysjinskij, att våra framställningar vore inspirerade icke blott av en naturlig känsla av ansvar för en svensk medborgare, vilken därtill varit diplomat i humanitär tjänst, utan även av önskan att lösa en för våra förbindelser ytterst betydelsefull fråga. Semenov vidhöll vad han sagt, men sade sig förstå sakens humanitära aspekter särskilt hänsynen till modern. Jag hemställde slutligen, att Semenov måtte ånyo föredraga saken för Molotov och framföra vad jag sagt, enkannerligen om dess allmänt politiska betydelse. Semenov avvisade icke denna min hemställan men förklarade, att jag väl måste vara medveten om att noggranna undersökningar redan verkställts med negativt resultat och hänvisade bl. a. till vad som sagts i brevet 1947 rörande förhållandena kring Budapest under belägringen. Jag förnyade min framställning och förbehöll mig att upptaga saken med Molotov, vartill han icke gjorde erinran.

Secundo. Värt att observera synes mig,

alfa Semenovs resonerande utan hätsk polemik och utan inblandning av ovidkommande ting, vilket innebär i allt fall stor taktisk skillnad mot vad som förekommit vid mina samtal under senare år, ja, alltsedan sommaren 1947,

beta hans oförstående attityd för sakens betydelse för våra allmänna förbindelser liksom beträffande svensk pressdebatt, därest lösning icke åvägabragtes. Det senare kan eventuellt tolkas som att man här icke vore beredd att giva vika inför vad som kan uppfattas såsom påtryckning. Däremot är det måhända icke helt uteslutet, ehuru tyvärr dock föga sannolikt, att man trots allt icke vägrar överväga saken från allmänna humanitära utgångspunkter, förutsatt att Moskva kan bibringas uppfattningen att något står att vinna genom tillmötesgående.

Tertio. Jag ifrågasätter om det icke vore lämpligt att Excellensen berörde saken med Rodionov från dylika utgångspunkter med betonande av dess betydelse för våra förbindelser, innan jag hemställer om samtal med Molotov. Jag skulle ju då kunna hänvisa till dylikt samtal, vilket jag förutsätter måste rapporteras till Molotov. Den positiva slutfrasen i Undéns, av mig här senare till Zorin återgivna förklaring i maj 1952 skulle väl eventuellt kunna tjäna som anknytningspunkt till dylikt samtal i Stockholm. I förekommande fall torde man böra låta någon vecka förflyta så att Rodionov hin-

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ()

Från Moskva

Avsant den / 19 kl.

Inkom den / 19 kl.

Utskrivet i ex. Detta är originalet.

Dnr		
Avd.	Gr.	Mål.

177 blad 2.

ner informeras om dagens samtal, samt några veckor efter eventuellt dylikt samtal, innan jag söker Molotov, så att vederbörande här få tid att ytterligare överväga sitt ställningstagande. Eventuellt bör jag kanske tala än en gång med Semenov efter eventuellt samtal i Stockholm.

Sohlman

Räkning

Över kostnader i samband med resa i Tyskland 7/1 1953 -
16/1 1953 i enlighet med särskilt uppdrag.

1953 januari 7 avresa från Stockholm (Nybroplan) med flyg	kl.07.00
" 7 ankomst till Frankfurt	kl.14.20
" 8 avresa från Frankfurt med järnväg	kl.17.00
" 8 ankomst till München	kl.23.00
" 10 avresa från München	kl.11.00
" 10 ankomst till Frankfurt	kl.13.00
" 14 avresa från Frankfurt med flyg	kl.14.00
" 14 ankomst till Hamburg	kl.17.00
" 15 avresa från Hamburg med flyg	kl.17.00
" 16 ankomst till Stockholm	kl.03.00

(Försening på grund av dåligt väder med uppehåll 4
timmar i Norrköping)

<u>Resekostnader:</u>	Sv.kr.
Tysk viseringsavgift	20:80
Checkavgift	9:00
Växlingsavgift i Tyskland	4:41
Förlust vid återförsäljning av 100 DM	7:00
Flygbiljett Stockholm-Stuttgart	
" München-Stockholm	907:00
2 st. SAS bussresor till och från Bromma å kr. 2:-	4:00
5 st. " bussresor i Tyskland	12:60
Tågbiljett III kl. Frankfurt-München	64:26
Frankfurt-Wiesbaden och åter	8:82
Bilresor Frankfurt-Wiesbaden	10:08
Bilresor i Hamburg	5:67
Taxi 5 ggr med bagage till och från SAS-kontor	12:60
<u>Utgifter för resgods:</u>	
Bärare: 4 ggr i Frankfurt	20:00
2 " " München	
2 " " Hamburg	
<u>Resetraktamenten:</u>	
1953 7/1 - 15/1 9 dagtraktamenten å kr.50:-	450:00
<u>Hotellkostnader:</u>	
Hotell i München 8/1-10/1	119:70
" " Frankfurt 10/1-14/1	104:17
" " Hamburg 14/1-16/1	42:61
<u>Diverse utgifter:</u>	895:52
Summa utgifter	2.698:24

		Sv.Kr.
	Transport	2.698:24
Förskott: av UD	Kr. 2.000:00	
" av besk. i Bonn		
DM 500:00 à 123:30 =	Kr. 616:50	
Återbetalning från SAS för ej utnyttjad flygbiljett Frank- furt-Stuttgart	Kr. 28:95	2.645:45
	Överskott mig tillgodo.	<u>52:79</u>

Stockholm den 28 maj 1953.

Rudolph Philipp
(Rudolph Philipp)

Attesteras:

A. S.
(Arne S. Lundberg)

Avskrift.

Orig. hos hr Falkman

Av personalavdelningen har jag mottagit 400:- DM, vilka
tillställts professor Bigi för täckande av dennes utgifter
i samband med visst uppdrag.

Stockholm den 3 juni 1953.

u. Arne S.Lundberg

Denier P.M. 3.6.53 av Excellensen
Hall enligt befarings anvisning till
Bynell f. n. icke skolas ut.

5.6.53

Dy

Vänd!

Anmärkning för kab.-sekre., som
bekräftat hr Jarrings ursprungliga
anvisning till Rydell (på Rines
förfrågan), att P.M. icke skall
delgiwas med. Lohman.

16.6.53

Billy

ack. Clon.
Kam. a
P. 2. En

Strängt förtägligt.

12.

P.M.

Jag hade samman en med den berömda Rodionov
idag - en annan P.M. - tog jag upp frågan om
Raoul Wallenberg. Jag har i en del ställen samtalat med
Vygodinski i New York, som hade varit resultat-
lös. Smärkligt måste jag insistera ytterligare. Sål.
en hade också enligt instruktion tagit upp sa-
ken med den "Zorin" i Moskva.

Jag berättade att jag hade inträffat att
man på ryss sida inte gjort någon verklig
undersökning sedan sommaren 1947 på den de-marche.
Vi hade under de senaste åren fått material,
genom uttalanden av beivrade krigsfångar, som
visade att W. varit vid kriget i ryddigt förhållande
så klart som på någon annan plats. Jag hade erbjudit
mig att ställa materialet till förfogande och var allt-
jämt fullt beredd, varigenom en undersökning kunde
undvikas.

Jag berättade om stora likheter som finns i den
föreslagna frågan. W. var svensk diplomat och
hade immunitet. Det är inte möjligt att en diplomat

x) meddelat
kabinets
dell. 1947
- 1947
1947
1947
1947
1947
1947

(juni)

helt enkelt försvinner. Men vi inte när något sa-
mtal genom våra demonstrationer, blev jag tvungen att
publicera de informationer vi hade och en diskus-
sion skulle uppstå, som inte blev till nytta för
vår tänkta förändring. Jag hade fått anstifta interpell.
lättnad och tidnings skrivers den rätta tiden genom
att meddela partistämman att vi alltså har kon-
ventioner om saken med ryska regeringen och
de har kallat tillbaka sina partimedlemmar.

Min önskan var en att ambassadören skulle
rapportera till utrikesminister Klotas om vårt sam-
tal och understryka sakens vikt.

R. lyckade antagligen ~~och~~ och förklara sig na-
turligtvis klart att rapporten var jag svår. Men han
framförde ettskilliga kritiska synpunkter på ~~min~~^{min.}
~~del~~^{ansettning}. Han anmärkte således möjligheten att inga
verkliga ändringar gjorts i riktning av de sver-
ska demonstrationerna de senaste åren. Vi hade hävrat
han till vilken Vysjinski svar i kortas till mig — som
jag i min egen representant — och framställde att man
saken upptogs på så högt plan, så hade jag också
blivit underrättad. Val jag svår om pressdebatt, gjorde
intet intryck på honom, som var här det ganska

bredda tidningens utveckling. Det är alltså oss
vi ska publicera, var vår sak. Kan vi minsta om
den interpellation som fru Torgemar - Gårde fram-
lät och som haft en rent politisk karaktär,
riktad mot regeringen från oppositionshåll.

Under det fortsatta samtalet sade jag att jag
inte ville lansera några hypoteser ~~om~~ till för-
klaring av att regera utrikesministeriet inte
kunnat W. Men det finnes väl förklaringar. Kanske
har han dömts till ett längre fängelsestraff och
sedan struken från något register, kanske har
han dömts under annat namn än det verkliga
ett. Ambassadören kände till hans funktioner med
en viss förbehåll. Hans alltså var över huvud
mycket negativt mot hela detta samtal om W.

Sten 3. 6. 1953.

Sten.

Lundberg/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 18 juni 1953. 19

Strängt förtroligt.

N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Broder,

En landsflyktig ryss uppger att Dekanosov är chef för utrikesavdelningen inom det ryska säkerhetsministeriet, närmast under Beria. Enligt ryssens uppfattning är Dekanosov den person i mer inflytelserik ställning, som har det direkta ansvaret i Wallenberg-affären. Ryssen torde ha ovanligt goda förutsättningar att bedöma denna sak.

(Arne S. Lundberg)

Ambassadören S o h l m a n ,
Moskva.

exp. 10/6-53
T.B.

Utrikesnämndsärendet.

Ang. Raoul Wallenberg.

Nr 20.

Utrikesministern: I fråga om fallet.

Raoul Wallenberg, varom flera gånger lämnats meddelande i nämnden, har efter regimskiftet i Sovjetunionen gjorts flera framstötter, dels av vårt sändebud i Moskva, ambassadör Sohlman, dels både av mig hos den ryske ambassadören och av kabinettssekreteraren hos en annan medlem av ryska ambassaden. Vi har alla tre mycket energiskt understrukit vikten av denna fråga och även betonat, att vi anser att från det senaste året finnes nytt material, som icke var tillgängligt, då vi tidigare hade fått svaret från rysk sida, att det inte fanns något i Sovjetunionen.

Det enda vi kan säga om resultaten hittills är, att man kanske lyssnat lite mer uppmärksamt denna gång. Vi har koordinerat dessa framstötter i avsikt att på olika vägar stryka under kravet, men vi har som sagt inte fått något svar från rysk sida sedan i mars.

1/7
Haag den 30 juni 1953.

Strängt förtroligt

2/4 Besv.

R. 2.

Broder,

Med dagens skrivelse härifrån nr 327 har jag inrapporterat att ytterligare ett antal i Sovjetunionen sedan kriget kvarhållna holländare inom den närmaste tiden komma att frigivas. Enligt kommunikén från utrikesministeriet skulle de anlända till Berlin mellan den 1 och den 10 juli och väntas komma hit till Holland några dagar senare.

Jag vet inte vem som numera på politiska avdelningen sköter Wallenberg-saken. Därför skriver jag nu till Dig för att fråga om vi genom myndigheterna här skola försöka hos de hemvändande utröna om de ha några upplysningar av intresse för oss. Tyvärr ha ju tidigare försök här i Holland att av hemvändande rysslandsfångar få fram något av intresse för oss inte lett till några resultat, men vi måste väl alltså inte lämna någon sten ovänd.

Din tillgivne

Per Salomon

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm 2 juli 1953. 19

Strängt förtroligt.

N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

Självfallet är vi mycket intresserade av uppgifter rörande de frigivna holländarna. Det kan vara av intresse att få allmänna upplysningar, exempelvis om deras behandling i syfte att få någon uppfattning om vilka utsikter en fånge har att överleva i många år. Det vore väl lämpligt att samtliga fångar tillfrågades, huruvida de träffat eller hört talas om någon svensk. Om någon bejakar denna fråga, bör väl Du bereda Dig tillfälle att förhöra vederbörande.

Det är emellertid en aspekt, som det också vore mycket värdefullt att få belyst, nämligen frågan om hur kontakterna mellan holländska utrikesdepartementet och ryska utrikesdepartementet sett sig. Enligt uppgift skulle ryssarna tidigare ha förnekat existensen i Ryssland av 34 nu frigivna holländare. Hade holländska utrikesdepartementet bevis för dessa personers vistelse i Ryssland? Har ryssarna delgivits dessa bevis? I vilken form har holländska démarcher tidigare avvisats? Du behöver väl knappast närmare instruktioner, Du vet ju bäst själv, hur hela ärendet ligger till och vad som ur vår synpunkt kan vara värdefullt att få veta. Jag kan förstå, att holländarna måhända är ovilliga att berätta om dessa ting, men Du bör själv kunna understryka sakens vikt för oss och lova absolut diskretion.

A. L.

Envoyén D a h l m a n ,
H a a g.

(Arne S. Lundberg)

2/7-53
75.

Cm

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva

Avsänt den 4 7 1953 kl. 1457

Inkom den 4 7 1953 kl. 1707

Utskrivet i 3 ex. Detta är ex. nr 3

Beslutas av hr Lundberg 6/7 54

225.

För Lundberg personligen.

Då upptagandet med Molotov av enbart Frösth-ärendet utan berörande av R.W. syns mig taktiskt olämpligt, avser jag att före semestern söka den medlem av MID:s kollegium som handlägger våra ärenden, för att bland annat tala om Frösth.

Sohlman

KOPIA KOPIA

Kont. Ryne 6/7, överlämnat av Mr
Moskva den 29 juni 1953. v. Euler och
Bergström
1 bil. P2

6/7 Bf 1. Rodionov,

Personligt och strängt förtroligt.

129.

Broder,

./.

Från beskickningen i Tel Aviv ha vi mottagit i avskrift jämte originalbilagor närsluten skrivelse den 17 innevarande månad rörande Raoul Wallenberg. Då jag icke kan bedöma, huruvida dessa senare innehålla något av värde, har jag trott mig böra underställa Dig dem för den åtgärd vartill de må ge anledning. Samtidigt ber jag få avråda från tanken att vi nu skulle genom beskickningen vidarebefordra de israelitiska handlingarna till Pusjkin. Bättre vore väl i så fall att skicka dem med vanliga posten till Sovjetambassaden i Stockholm.

För övrigt undrar jag om Undén haft något samtal i saken med Rodionov och om jag före semestern bör göra en framstöt till Molotov.

Hjärtliga hälsningar!

Sin tillgivna

Asaf Selin

Herr Kabinettsskreteraren Lundberg,
Utrikesdepartementet.

På förhållanden av Herr
Euler o. Bergström somat, att
Ocellensen mig v. berligt icke
på alla sista tiden haft
något nytt samtal i ärendet
med Rodionov.

v. Euler adress i morgon 7/7
till Moskva.

Ry. cell motia a) facis R. M. 3.6
Hvulle enligt beslut av Ry. givna i Söth-
man, b) Söthman reser på semester sedan
8.7 c) Rab. och. g. i Ry. Ryne 6/7
förbereda ny presentation till Molotov.
Förskändt omständigt för 6/6 politi.
Unger, som gottkänt. 6.7.53 Rell

Avskrift.

Tel Aviv den 17 juni 1953.

2 bil.

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Till Ambassaden i Moskva.

Härmed har jag äran på begäran från israeliske medborgaren Sandor Laszlo översända ett av denne författat brev för benägen vidarebefordran till f.d. ryske ministern i Budapest Pusjkin.

Herr Laszlo, som är jude av ungersk börd och på sin tid var anställd på svenska beskickningen därstädes samtidigt med Raoul Wallenberg, säger sig vara väl känd av Pusjkin, som han nu tror har en hög befattning inom regeringen. Han hoppas att genom detta brev kunna få upplysningar om Wallenberg ännu lever och så fall var.

Jag har inte velat neka Laszlo i hans begäran men samtidigt inte givit något som helst hopp eller löfte - snarare motsatsen - att ambassaden kan åtaga sig någon vidarebefordran av hans skrivelse.

u/ Vera Asker.

Utdrag ur privat handbrev från fru Asker
till beskickningsrådet Sten von Euler-Chelpin,
Moskva, dagtecknat Tel Aviv den 17 juni 1953.

pl

Med dagens kurir sändes en skrivelse till Ambassaden för vidarebefordran från en herre som är ungersk jude och heter Sandor Laszlo och vilken på sin tid varit anställd samtidigt med Wallenberg på svenska beskickningen i Budapest. Han säger sig vara väl känd och god vän med f.d. ryske ministern Puskin i Budapest. Denne Laszlo tror sig veta att Puskin nu är en stor man i Moskva och att han skulle kunna giva precisa upplysningar om Wallenberg såvida denne ännu är vid liv. Jag vet ju inte om Ni på ambassaden överhuvudtaget kunna vidarebefordra dylika brev till ryska personer, men jag lovade mannen utan något som helst hopp om framgång att sända brevet till vår ambassad i Moskva.

Königliche
Schwedische Gesandtschaft
Budapest

INTER-LEGITIMATION

Die Kgl. Schwedische Gesandtschaft
schreibt hiermit, dass
László Sándor
bei der humanitären Abteilung der Kgl. Schwe-
dischen Gesandtschaft ständig angestellt ist.
Budapest den 15. December 1944.

Kgl. Schwedischer Gesandtschaft
Sekretär

Magyar Kir. Követség
Székely László
titkár
Budapest

INTER-LEGITIMATION

A Svéd Kir. Követség igazgatója
Sándor László ur
Svéd Kir. Követség jóléti osztályán
alkalmazásban áll.
Budapest 1944. december 15.
Wallenberg s.k.
Svéd Kir. Követségi titkár.

Секрет

Adress: Lydén

Utlän. sjukhuset i Sargaland Birsch m. 39

med Dr. J. W. Wallenberg

så kom till sjukhuset 18/1 1945 tillsammans med fru Falk.

Arbetade senare i allmänna Muntstämman

förbundet för yngre ungdomar

intervjuade hos Birschkin för Danmarks

högskola i Lydén

Sjukhuset (Lydén)

från. Föreläsning 1946 av W. Birschkin i Lydén

AN SEINE EXCELLENZ
DEM GESANDTEN PUSKIN

Sehr geehrter Herr Puskine!

In dieser Zeit, als die Alliierte
Kontrollkommission in Budapest tätigte, war ich von den
Ungarischen Ministerien, im insbesondere von dem
Außenministerium beauftragt zur Erledigung der
offiziellen Angelegenheiten.

Während dieser langen Zeit, machte
ich die Erfahrung, daß mit dem Vortrag der einfachen
Wahrheit, ich nie von russischer Seite eine Schwierigkeit
oder Absage erhalten habe.

Ich glaube, daß BORIS PAVLOVIC OSSUKIN
dies auch bestätigen kann.

Im Monat März dieses Jahres lag
ich krank im Hospital, als dieser aufbelegte
Zeitungsaufschlag in meine Hände kam.

Im Jahre 1944 als die Deutschen in
Ungarn waren, hatte Er mir, so wie vielen anderen,
Herr ROUL HALLENBERG das Leben gerettet.

Da in Russland derzeit sehr viel
Neuestes war, bitte ich Sie ergebenst falls der
Zeitungsaufschlag auf Wahrheit beruhen sollte,
die Angelegenheit ROUL HALLENBERG einer
Überprüfung möglich zu machen, und eine Begnadigung
desselben vorzuschlagen.

Es ist bestimmt eine Angelegenheit
von allgemeiner Interesse gewesen.

Außer lege ich:

1. Eine Photographie meiner Person, falls mein Name nicht sofort in Erinnerung kommt.
2. Eine Festlegungsausschüttung zur Orientierung.

Ich glaube, daß wir immer auch diese Sache aufgeklärt wird, und wünsche Ihnen allen Gesundheit u. Frieden.

Der Ergebener

Sandor La Roth

Juni 1953

P.S.

Sehr geehrter Herr Puskas!

Da in erster Zeit, Marshall GOROSHILOV die höchste Instanz gewesen war, und ich weiß, daß auch sein Nachfolger General SWIRIDOR immer alles genau erledigt hat, so bitte ich Sie diese Angelegenheiten auch dem Marshall zu unterbreiten.

Wollenbrings Rückfall, ist eine humanitäre und keine politische Angelegenheit gewesen. Ich unterbreite meine Bitte damit, daß ich in der Vergangenheit immer nur gewisse Sachen vorgetragen habe, und von russischer Seite immer verständnisvoll und entgegenkommend behandelt wurden.

SWEDEN

The Other Side of the Wall

Raoul Wallenberg was a Swede with an international background. The son of a famous banking family, he had taken a degree at the University of Michigan, worked in Palestine, South Africa, and traveled extensively in the Balkans. In 1944, when the Nazi liquidation of Europe's Jews was at its peak, President Roosevelt's War Refugee Board asked Wallenberg to undertake a lifesaving mission to Hungary. As the third secretary of the Swedish legation, Wallenberg arrived in Budapest in a windbreaker and heavy skiing boots, carrying three knapsacks and a bedroll. He immediately set up a large office and began issuing protection passports to refugees. Working with the Swedish Red Cross, he distributed food and clothing, arranged for the evacuation of hundreds of children to Switzerland. Negotiating directly with the SS and the Hungarian authorities, he prevented the deportation of thousands of Jews. On more than one occasion he went down to the railroad station and, under the rifles of the SS, took refugees out of the boxcars. He organized an undercover group of young Jews, who raided Nazi prisons and released Jews held in custody.

Completely Unknown. In February 1945, Marshal Malinovsky's Second Ukrainian Army liberated Budapest. A couple of NKVD officers called on Wallenberg, who told his aides: "I am going to General Malinovsky's headquarters, whether as a guest or a prisoner I do not know yet." Malinovsky sent a cable to Moscow: "Swedish Diplomat Wallenberg

* When Austrians and Prussians invaded Jutland, grabbed Schleswig-Holstein.

will be taken care of by army authorities." The cable was retransmitted to Stockholm by Deputy Minister for Foreign Affairs Dekanozov. A few weeks later, Madame Kollontay, Russian Ambassador to Sweden, notified Wallenberg's mother that her son was in good hands.

That was the last official news of Raoul Wallenberg. Eleven times the Swedish Foreign Office asked Moscow to explain, without answer. A petition addressed to Stalin, signed by 1,600,000 Swedes, went unacknowledged. In 1947 Moscow told Stockholm that Wallenberg was completely unknown to them.

In cell 152 in Moscow's Lefortovskaya Prison that year was Dr. Claudio de Mohr, adviser to the Italian legation in Sofia, who had been arrested and imprisoned when the Red army liberated Bulgaria. Released after six years behind bars,

DIPLOMAT WALLENBERG
From cell 151, a tapping.

De Mohr returned to his native Italy. Last week, in a series of articles in Stockholm's daily *Dagens Nyheter*, De Mohr added fascinating details to the mystery of Raoul Wallenberg. One day Dr. de Mohr heard new prisoners being put into cell 151. Afraid they might be stool pigeons, he waited a few days, then he began tapping the wall between the two cells. He soon had an acknowledgment. In the time-honored code of all prisons (one tap; A; two taps; B; etc.), the men in cell 151 spelled out their names: R-O-U-L-E-N-B-E-R-G, secretary of the German legation in Bucharest, and W-A-L-L-E-N-B-E-R-G, third secretary of the Swedish legation in Budapest.

For one year the tapping went on. Wallenberg told De Mohr the story of his arrest, made without witnesses, and without a charge. Then the Russians got wind of the tapping, punished De Mohr, and moved Wallenberg to another cell. The Italian does not know whether his old neighbor in cell 151 still lives.

I. P 2

In diesen II. Zitat möchte ich erklären, über meine Tätigkeit während der Nazi herrschaft in der schwedischen Gesandtschaft in Budapest.

Am 19. III. 1944 wurde Ungarn von den deutschen Truppen besetzt. Und von diesem Tag an, gab es viele Menschen in Ungarn, die dieser Occupation feindlich gesinnt waren.

Am 16. X. 1944 hatten in Ungarn die Pfeilkreuzler (ungarischen Nazis) die Regierungsgewalt an sich gerissen.

Die folgende Abschrift einer Erklärung:

Erklärung:

Unterzeichneter bestätigt, daß Herr Sandor Lazslo, vom Oktober 1944 - 16. XI. 1944 in der auf der Arenastraße 54 befindlichen fremden Staatsbürger Sammelstelle Nr. 701 für die Arbeitsdiener und deren Familienmitglieder ohne irgendwelche Gegenleistung, unter Lebensgefahr, und der Gefahr seiner persönlichen Freiheit, Schweizer Schutzpässe verschafft und ausgeteilt hat.

UNTERSCHRIFT:

Datum

8. November 1948

Lontai Arpad
Leutnant i. R.
Technischer Chefinspektor

Wie aus dieser Erklärung ersichtlich, war ich bei diesem Kommando tätig, wo auch die schwedische Gesandtschaft eine aus Militärdienstpflichtigen, Arbeitsdienergruppe zu sammeln gestellt hat.

Der Kommandant dieser Arbeitsdienergruppe war ein Oberleutnant L. dem diese Einheit als eine unter fremden Schutz stehende Arbeitsgruppe unterstellt war.

Dort nämlich sammelten sich ähnliche künftlinge wie z. B. Portugiesen, Katalanen, u. s. w. und diese Gruppe wurde dann, in die Schwedische Gesandtschaft abkommandiert, weil die Gefahr einer Auflösung der Dienststelle bevorstand.

Am 16. XI. 1944 wurde die Sammelstelle das ^{Leitzbureau} ~~erstmal~~ aufgelöst. Die Personen des selben wurden in die Militär-lager u. z. B. in die Albrechtskaserne abtransportiert, von wo sie wieder weiter nach Deutschland gebracht wurden.

Nach dieser ersten Auflösung, sammelte man weiter und zwar 1-2 tausend Mann, von welchen ein Teil in Gefahr des sofortigen Abtransportes war. Man verschaff ihnen zur Flucht, oder half ihnen mit verschiedenen internationalen Schutzpässen welche den selben zeitweilig ihren Abtransport von Tagen bis Wochen hinaus verzögerte.

In dieser Zeit habe ich von Herrn Nikolaus Kräus derselbe in Schweizer Gesandtschaftsgebäude tätig und fixiert war, für die zeitliche Arbeitsdienstler eine größere Anzahl (hunderte) solcher Schutzpässe erhalten.

Ende November wurden diese Schutzpässe nicht mehr acceptiert, da bereits tausende gefälschte Exemplare mit Deutschen und Französischem Text hergestellt wurden.

Im Gegensatz dazu, wurden Wallenbergs Papiere alle acceptiert, da seine ausgegebenen Schriftstücke gegenüber den Behörden sich als Einwandfrei erwiesen haben, und außerdem die Gesandtschaft korrekt, die von der Regierung festgesetzte Anzahl von Schutzpässen nicht überschritten hat.

Während dieser Zeit, habe ich verschiedene Bekanntschaften gemacht, und meine Tätigkeit nunmehr auch unoffiziell auf die Schwedischen Gesandtschaft ausgedehnt.

Über eines der dortigen Mitarbeiter folgendes schreibt:

ABSCHRIFT

Ich bestätige, daß Herr Ladislaus Sandor auf der Königlich Schwedischen Gesandtschaft, in der humanitären Abteilung tätig war, und nach meinem besten Wissen, durch die von ihm ausgeführte Arbeit, zahlreichen Verfolgten geholfen, und vor der Verhaftung durch die Nazis geschützt hat.

DATUM

AUGUST 1948

UNTERSCHRIFT:

BEER JOHANN

Verständlicherweise will ich in einigen Zeilen dies erklären.

Wie es klar wurde, daß Budapest während der Belagerung wahrnehmlich in zwei Teilen gespalten wird, wiederum mit einer genauen Vorahnung der eintretenden Ereignisse hat sich die Schwedische Gesandtschaft von der Ofener Burgseite auf das andere Ufer nach Pest übergesiedelt, um den Gelbhaaren Schutzhäusern, und den Flüchtlingen weiter beistehen zu können.

In der ÜLEI Straße 2-4 im Gebäude der Holländischen Bank, war das neue Gebäude der Schwedischen Gesandtschaft bis zur Befreiung untergebracht.

Von diesem bereits erwähnten Kommando Fri, wurde diese Gruppe der Arbeitsdienstler, welche unter Schwedischen Schutz standen, für manuelle Arbeit u.a. Einsätze in die Gesandtschaft abkommandiert.

Die selben waren unter strenger Disziplin gehalten und Herr Wallenberg verwendete sie für verschiedene Vertrauensarbeiten wie z.B. wurden die selben als Hilfe in die Arbeitsdiensttransporte oder ins Gelbhaar u.a. ähnlichen Plätzen verteilt.

Selbstverständlich gab es unter dieser Gruppe auch Toolsopfer zu bezeichnen.

In der Esterhazy ucla Nr 42^{u. 26} war eine, dem schwedischen Roten Kreuz gehörnde Dienststelle u. Hilfsplatz mit einem Arzt untergebracht.

In derselben waren auch Flüchtlinge versteckt gehalten.

Täglich früh oder abends hatte ich die Zentralheizung besorgt, Holz gesägt und Instandhaltungsarbeiten verrichtet.

Von diesem Platz hatten wir öfters Papiere besorgt, und 2 Angestellte sogar verschaffen falsche Sw. R. K. Dokumente.

Eines Tages früh, als ich in das Gebäude (PALAIS GENE CORAONY) eintraten wollte, stand ein Polizeiwachmeister an der Türe. Es entwickelte sich folgendes Gespräch.

POLIZIST: Was beobachten Sie seit langer Zeit, was suchen Sie eigentlich hier

ICH: Ich arbeite hier, in der Zentralheizung, und zeigte ihm meine mit Öl verschmierten Hände u. den Arbeitsanzug

POLIZIST: Schon gut, aber Ihr Gesicht passt nicht zu diesem Anzug. Bitte legitimieren Sie sich.

In diesem Moment griff ich in meine rückwärtige Hosentasche und erinnerte mich plötzlich, daß ich 6 gefälschte Papiere (NICHT SWEDISCHE) in der Tasche hatte.

Ich antwortete ich ihm, daß ich keine Papiere bei mir hätte, aber lud ihn ein, mit uns zu gehen, da sich meine Personaldokumente an der Arbeitsstelle befänden.

Wie ist es möglich, daß jemand in solchen Zeiten ohne Personaldokumente herumläuft, sagte der Polizist und darauf verhaftete er mich.

Selbstverständlich versuchte ich ihm bei unserem Gang zu überreden, er jedoch blieb nach 20 Schritten stehen, und fragte mich ganz grob: Sind Sie Jude?

Ja antwortete ich ihm darauf.

Also dann gehen Sie.

Als ich einige Schritte von ihm entfernt war, rief er mich zurück, und teilte mir mit, daß ich nicht mehr hieher kommen soll, denn heute Nacht kommen die Nazis, und werden beide Gebäude des Schwedischen Konsulats aus.

Darauf eilte ich sofort in die Schwedische Gesandtschaft wo ich durch einen Freund von mir Herrn Wallenberg von dieser Aktion in Kenntnis setzen ließ.

Darauf fandte er einen gewissen Dr. MARGATIE u. Dr. BEER mit mir in das Gebäude, damit wir die entsprechenden Vorichtsmaßnahmen treffen.

Dr. Beer hatte darauf diese Angelegenheit an Dr. JOSEWICZ mitgeteilt, der selbe dort tätig war.

Dieser nahm die Mitteilung nicht ernst genug. Denn an diesem Tage hatten sie von Seiten der Nazi die besten Informationen erhalten.

(Dr. Josewicz hatte später unter anderem kennen einen sehr hohen Regierungsposten inne.)

Da ich aber von der Richtigkeit dieser Warnung überzeugt war, hatte ich selber die Wohnung der dort versteckten Arbeitsdiener und Flüchtlinge unterbracht, so daß sie noch größtenteils anderwärtig verblieben konnten.

11.
Nachts ca 24⁰⁰ klingelte das Telefon, daß die Nazis das Gelände umzingelt hätten, und die dort verbliebenen Leute arrestierten.

Wallenberg der auf einer im Büro befindlichen Couch schlief, wurde sofort geweckt.

Und durch seine Intervention gelang es in den Morgenstunden vieler dieser Inhaftierten zu befreien.

In dieser Zeit wohnte ich bereits in der Gesandtschaft.

Meine Arbeit bestand darin: den Proviant mit Wagen, zu den Schutzhäusern zu befördern, Inspektionsdienst zu versehen u. s. w.

Eines Abends, ohne irgendwelches ^{vorhandige} Feiern, oder Feste meinerseits, hatte mir Herr Wallenberg, diese Ihnen schon bekannte Ausstellungsurkunde gesandt.

Inhalt dieser Ausstellungsurkunde lautet wie folgend:

AB SCHRIFT

Königliche
Schwedische Gesandtschaft
Budapest

A. B. .

Die Kgl. Schwedische Gesandtschaft
bescheinigt hiermit, daß
Herr Ladislav Sandor
bei der humanitären Abklärung der Kgl. Schwe-
dischen Gesandtschaft ständig angestellt ist.

DATUM

BUDAPEST, DEN, 15. DEZEMBER 1944

UNTERSCHRIFT:

Wallenberg
Kgl. Schwedischer Gesandtschaft.
Sekretär

Eines Nachmittags kam eine Patrouille von Nazis und auf Ihre Aufforderung teile ich Ihnen folgendes mit:

- 1) Das dies Gelände ein exterritorialer Platz ist
- 2) Sich niemand im Gelände befindet, was ich Ihnen auch beweisen habe.

Nächsten Tag nachmittags ca 18⁰⁰ hörte ich regen Verkehr
im Keller.

Im Keller nämlich war der Luftschutzraum untergebracht, in dem sich
etliche hundert Menschen befanden, darunter aber einige größere
Anzahl von Flüchtlingen und Juden.

Da ich mich auf der II. Etage befand, mußte ich mich erst einmal
überzeugen, was im Keller vor sich ging.

Ich zog meine Schuhe aus, und mit dem Strümpfen bekleidet
ging ich vorsichtig zur Eingangstür im großen Raum.

Von dort sah ich folgendes Bild:

Eine Anzahl von Nazis standen Wache, während
die übrigen, die Juden aus dem Keller heraufbrachten.

Ich lief auf die Etage zurück, zum Telephondienst
(derselbe arbeitete bis zur Befreiung) dort saß damals die
Tochter von Dir. Wolf - Edith.

Sofort wurde der Polizeihauptmann A. angerufen,
welcher stets der Gesundheitskraft half.

Ebenso wurde Herr Wallenberg, welcher in dieser Zeit schon
jeden Tag wanders schlief, vom Telephoninspektionsdienst
benachrichtigt.

Die bereits abgeführten Personen, waren schon im Keller
einer nahe gelegenen Schule untergebracht, um von dort mit
unbekannten Ziele weiterbefördert zu werden.

Unter Führung dieses Polizeihauptmannes, wurde die Liste
von Polizeiautos umstellt. Der Verhaftungsmann der Nazis
derselbe sich gerade bei Frau Wallenberg befand, hatte sich
ebenfalls in diese Aktion eingemengt.

Und so wurden wieder, die bereits abgeführten Menschen
in das Gesundheitsgebäude zurückgebracht.

Die Personalabteilung wurde von einem
gewissen Herrn L. geführt, derselbe auch die vorläufige
Arbeits-einteilung machte.

Auf der anderen Straßenseite, gegenüber dem Gesandtschaftsgebäude, stand deutsches Militär. Es gab einen ständigen Kampf, der sich von Haus zu Haus abwickelte.

Selbst der Kaloyan Platz an dem eine Eckseite unseres Gebäudes hervorragte brannte an mehreren Stellen lichterloh.

Im vorderen Gebäude II befand sich ein Heizraum in demselben sich ca 60-70 Flüchtlinge und Juden befanden.

Als ich dort hinkam hörte ich eine Krämerstimme oberhalb der Treppe:

"Dreckige Juden, jetzt sind wir für Euch gekommen." Es hatte sich nämlich herausgestellt, daß unter dem Kommando eines gewissen Leutnant Posch eine bewaffnete Abteilung von Nazis u. Militär eingedrungen war.

Man ließ die anwesenden Personen aufstellen, und wollte dieselben eben zum Erhängen abführen, als von der oberen Etage eine Gruppe russischer Soldaten unter Führung eines Offiziers und von unterhalb 6 russische Soldaten mit automatischen Waffen erschienen, die ich zu unserem Schutz vom Gebäude II geholt hatte.

Nach vielen dramatischen Momenten, flüchteten die Nazis zusammen mit den Juden, in den Heizraum. Als ihnen jedoch die Munition ausgegangen war, ergaben sie sich den Russen.

Wobei ich diejenigen Zivilisten, die unter schwedischen Schutz standen, aus der Gruppe auswählte, und die selben im Luftschutzraum unterbrachte.

Abgesehen habe ich über die Taten des Herrn Wallenberg nichts geschrieben, da die selben ohnehin bekannt sind.

Ca 1 Woche nach Eroberung der Stadt war ich noch in der Gesandtschaft tätig.

Und habe diese Frauen, welche zum Kartoffelputzen von den Russen abgeholt worden waren, unter militärischen Schutz zurückgenommen, damit sie von den Soldaten nicht weiter beansprucht werden.

In diesen Tagen, hatten sich die zeitweiligen Verwaltungskomitees gebildet.

Meine erste Arbeit nach aufhören meiner Tätigkeit bei der schwedischen Gesandtschaft bestand darin, die Spitäler in welchem sich Verwundete lagen, und nichts zu Essen hatten die selben mit Verpflegung zu versorgen.

Gleichzeitig war ich von der Stadtverwaltung mit dem zukünftigen Finanzminister in die neue Regierung abkommandiert worden.

In der schwedischen Gesandtschaft, was vielleicht noch nicht bekannt ist, haben manche der leitenden Persönlichkeiten der verschiedenen Parteien zusehrt gefunden, die sogleich ihre Tätigkeit dann aufnehmen.

So z.B.:

1. Chef Attache der Wiener ungarischen Gesandtschaft Herr FRATER

2. Chef der Reichspräsidenten Kabinet Kanzlei Reichsminister Y. i

3. Hohe Militär u. Polizei beamtete.

Während dieser Zeit, haben die Russen die Burg auf der anderen Donau Seite eingelegt, und den schwedischen Gesandten Herrn Danielson verhaftet.

Herr Montag der in der Gesandtschaft, früher bei Herrn Wallenberg den Türposten innehatte, war zu uns gekommen, und machte mich bekannt, mit Frau U. einer Dame aus dem Bekanntenkreis des Gesandten, und man bat mich, für den Gesandten zu intervenieren.

Damals befand ich mich bereits in offizieller Regierungsstellung.

Drei - viermal führte ich Unterredungen mit NKWD Offiziere, wobei bei unser ersten Zusammenkunft, so glaube ich 2 Herren, und die bekannte Dame des Herrn Gesandten zugegen waren.

Da diese Anwesenheit dieser Personen die Verhandlung schwierig gestaltete, ging ich die anderen Male alleine dorthin.

Bei meinem dritten oder vierten Besuch, warum der Gesandte DANIELSON verhaftet wurde, teilte man mir das mit.

Und man gab mir die Zusicherung, daß der Gesandte bald in Freiheit gesetzt wird, aber können kurzer Zeit das Land in Begleitung verlassen muß.

Diese Nachricht habe ich, dem Gesandten Danielson mündlich überbracht.

Weiter hatte ich mich mit dieser Sache nicht beschäftigt, da ich später schon mit wichtigen Angelegenheiten in Regierungskreisen und der alliierten Kontrollkommission beschäftigt war.

Leider zum Verschwinden des Herrn Wallenberg
konnten wir damals, aber nicht die Umstände
und Ursachen waren uns bekannt.

Somit hätte man ihm zuversichtlich
helfen können.

Ich glaube, daß wenn Herr Wallenberg
noch lebt, wäre jetzt der richtige Zeitpunkt
für eine erfolgreiche Intervention.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Bergström/AA.

STOCKHOLM		19
Stockholm den 6 juli 1953.		
N:o	bil.	BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

R.W.

Herr Ambassadör,

Från en person vid namn Sandor Laszlo har
mottagits en till minister Pusjkin ställd skrivelse, jämte
bilagor, vari frågan om Raoul Wallenbergs öde beröres. För
den åtgärd, som kan befinnas lämplig, tillåter jag mig här-
med till Eder överlämna berörda handlingar i original.
./.

~~Med största högaktning förblir jag~~
Arne S. Lundberg
~~Herr Ambassadörens förbundne~~

Arne S. Lundberg

Herr Constantin Rodionov,

De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions Ambassadör

etc. etc. etc.

ref. 8/7 - 53
JS.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

(Pol-delgivning)

HP 1

Stockholm den 9 juli 1953.

Överlämnas för kännedom till
Beskickningschefen i

G. Brunnström

(G. Brunnström)

Tjef. byråchef

Avskrift

Kobden utl

Kungl.
Svenska Beskickningen

rysk amnesti för öster-
rikiska fångar.

574 B. 12.12.52

194 B. 10. 6.53

Wien den 29 juni 1953.

Nr 227.

HP 1.

Till Herr Statsrådet och t.f. Chefen för Utrikesdepartementet.

Den 26 juni 1953 meddelade, som Herr Statsrådet redan genom dagspressen torde ha erfarit, det sovjetiska utrikesministeriet i en note till den österrikiska Moskvaambassaden, att den förebådade amnestin (194 B. 10.6.53) bragts i tillämpning på 607 österrikiska krigs- och civilfångar. Hemtransporten av dessa fångar, bland vilka även kvinnor befinna sig, kommer att börja från och med den 1 juli 1953 och utlämningen kommer att verkställas i Wiener Neustadt. Det glädjande budskapet, som torde få ses i samband med den senaste ryska eftergiftspolitik mot Österrike, väckte här mycken uppståndelse och tidningsredaktioner och radiosändare fullkomligen blockerades av anhängare och vänner till i rysk fångenskap sittande österrikare. I den offentliga österrikiska kungörelsen om den be-

viljade amnestin meddelas, att förbundskansler Raab har för avsikt att vid sitt första sammanträffande med den nye ryske ambassadören Iljitschow framföra regeringens tack.

I detta sammanhang får jag värdsamt erinra om att med denna amnesti ingalunda samtliga i Sovjetunionen kvarhållna österrikiska medborgare frigivits. Alltjämt torde cirka 1.300 personer av båda könen befinna sig i rysk fångenskap. Ett icke ringa antal av dessa (sannolikt minst 960) ha rättsstridigt bortförts från Österrike efter 1945.

Det förtjänar måhända i detta sammanhang även omnämnas, att inrikesminister Helmer även vid detta tillfälle passat på att markera sin egen och sitt partis, åtminstone i jämförelse med förbundskansler Raabs hållning i denna sak, något kärvare inställning till de kremlska locktonerna. Sålunda yttrade Helmer i ett tal på söndagen bl.a.: "Wenn nun 600 Österreicher aus der Gefangenschaft heimkehren, begrüßen wir dies, obgleich wir feststellen müssen, dass es Schande genug ist, dass acht Jahre vergingen, bis sie heimkehren konnten."

u/ K.-A. Belfrage

Haag den 11 juli 1953.

Strängt förtroligt

P2

R. G.

Broder,

Jag har idag med anledning av Ditt brev den 2 juli, som kom mig till handa i går morse, haft ett samtal med chefen för politiska avdelningen, herr Eschauzier. De 34 holländare, som ryssarna hade lovat frigiva och hemsända, hade ännu inte anlänt till Berlin och man har ännu ingen säker uppfattning om när de kommer. Eschauzier lovade styra om att vid den "screening", som de vid ankomsten till Berlin skall genomgå och görs av holländska och brittiska myndigheter i den brittiska sektorn, var och en av de återvändande skall tillfrågas om de under sin fångenskap i Ryssland sett eller hört talas om någon svensk fånge. Skulle någon av dem reagera positivt på denna fråga, skulle man anmoda generalkonsuln i Berlin eller någon annan vid generalkonsulatet i hans ställe att infinna sig och fullfölja utfrågningen av vederbörande.

Av Eschauziers uppgifter framgick det att formellt alla, eller åtminstone nästan alla, av ifrågavarande holländare enligt gällande lagstiftning förlorat sitt holländska medborgarskap genom att låta värva sig i den tyska armén under kriget, huvudsakligen i Waffen SS. Om de efter att ha frigivits av ryssarna och överlämnats till olika myndigheter i Berlin icke önskar återvända till Holland, har de frihet att kvarstanna i Tyskland. Erfarenheten visar emellertid att med ytterst få undantag de flesta föredrar att återvända till Holland, där man då ser till att de utan publicitet och personliga obehag får återgå till familj och hemort.

Holländarna har under årens lopp sammanställt listor på i Ryssland försvunna landsmän, baserade dels på tyska

kabinetssekreteraren
ne Lundberg
t o c k h o l m

En

listor över vid striderna försvunna militärer, dels på succiva uppgifter från Ryssland hemkommande. Dessa listor har man så undan för undan överlämnat till ryssarna, och på ett som det förefaller mycket slumpmässigt sätt har ryssarna då och då meddelat att vissa på listorna upptagna personer fått tillstånd att återvända. I förevarande fall hade holländske ambassadören i Moskva någon gång i maj efter att tidigare ha gjort demarch i saken kallats upp och fått besked om att 34 personer skulle släppas. Det uppgav då också att de skulle komma redan den 1 juli, men ännu har man inte sett till dem.

Eschauzier nämnde att man hade ett par fall, som gällde till Ryssland bortförda civilpersoner. Beträffande dessa hade man fått bestämda uppgifter om deras existens och gång på gång krävt vederbörandes frigivande och hemsändning. Från rysk sida har man hittills förnekat all kännedom i de båda fallen och intet resultat har uppnåtts. Det förefaller vara en tydlig parallell till vår speciella affär.

Din tillgivne

Henrik Salomon

Vänster, P. 2. 2. 1

Strängt förbehåll.

1

P. M.

Societationens ambassadör hade begärt
i hjälp mig idag.

Han berättade att han fått instruktioner
av sin regering att framföra att om de
franska förmåner, såväl i Stockholm som
i Moskva, angående Raoul Wallenberg. Han
hade i uppdrag att ge ett nuanterat ut-
talande. Därför hade han upp från ett
färdigt handskrivet papper på franska sin
förklaring.

Denna gick ut på att Socialunionens
 regering hade gjort de mest orsakensfulla
~~undersökningar~~ efter förhållningar efter Wahlen-
 berg. Med stöd av dessa kunde förkla-
 ras att Wahlenberg icke hade befunnit
 sig och icke ~~de~~ befinna sig i Social-
 unionen. Socialregeringen måste antaga
 att han befunnit sig någon obekant.
 Icke retade under ~~för~~ närvarande tiden
 efter det han omhändertogs eller att
 han fallit i julkorsarnas händer.

Förklaring slutar med några ord om

3
att denna sak av vissa kretsar tygts
till förväntning för att skada förhållan-
det mellan de båge länderna.

~~Andersson~~ Portioner till att ~~per~~
~~och~~ På min fråga om detta ^{är} betydde
att en ny undersökning ägt rummen
nu eller om ~~det~~ ^{är} om det här-
för sig till den tidigare undersökningen
1947, svarade han Portioner att med
att understryka att pressens framman
hade använts: "befinner sig i de".

~~Jag frågade om det~~

21

Jag bekämpade det negativa resultatet
och sade att jag, som grundad av de olika
intressbörd vi fått genom återvin-
ande krigsfringar, hade haft vissa
förhoppningar om att komma till ett positivt resultat.

Mr. Robinson tillade å mina person-
liga frågor, att han var övertygad om
att den ^{yttre} (program) undersökning skedd.
Han understod att det inte kunde
finnas någon rimlig anledning ~~att~~ för
svärst regeringen att gömma Wallen-
berg. ~~Karfa hade svärst regeringen att~~

~~franska regeringen hade i detta sammanhang~~
~~kan ~~det~~ ~~inte~~ ~~vara~~ ~~ett~~ ~~gott~~ ~~uttryck~~ ~~och~~ ~~att~~~~
~~beträffande de ~~franska~~ ~~stat~~ ~~och~~ ~~franska~~~~
~~skulle ~~regjeringen~~ ~~inte~~ ~~vara~~ ~~en~~ ~~del~~~~
~~uttryck?~~ Han antyder ~~det~~ ~~att~~
 om någon ^{internationell myndighet} skulle underhålla förhållningarna
 från ~~regjering~~ ^{konjunkt} ~~regjering~~ ^{verksamhet} ~~kan~~ ^{verksamhet} ~~ris~~
 beivra strängt straff i en representativ
 i rat. Ambassadören understod på
 sig att han uttrycker sin officiella
 personliga mening till mig, som han
 kan känna sedan från i ett ögonblick,
 när han inte ~~ett~~ ^{en} övertygas om

(ifall den haft varit på besök)
att möjliggöringen skulle ha gått oss
till nytta, men avseende regeringen
sagt sig fast på att det vikt vil denna
fråga. Slutligen hade han några ord
om dem som ville pröfva förhållandet
mellan sina tankar genom att försöka
kunna sak som förväntning.

Stth 16.7.1953.

P. M.

Sovjetunionens ambassadör hade begärt få träffa mig idag.

Han meddelade att han fått instruktion av sin regering att framföra ett svar på svenska démarcher, såväl i Stockholm som i Moskva, angående Raoul Wallenberg. Han hade i uppdrag att ge ett muntligt meddelande. Därefter läste han upp från ett handskrivet papper på franska sin förklaring.

Denna gick ut på att Sovjetunionens regering hade gjort de mest omsorgsfulla efterforskningar efter Wallenberg. Med stöd av dessa kunde förklaras att Wallenberg icke hade befunnit sig och icke befinner sig i Sovjetunionen. Sovjetregeringen måste antaga att han omkommit av någon olyckshändelse redan under närmaste tiden efter det han omhändertagits eller att han fallit i pilkorsarnas händer.

Förklaringen slutade med några ord om att denna sak av vissa kretsar tagits till förevändning för att skada förhållandet mellan de bägge länderna.

På min fråga om detta svar betydde att en ny undersökning ägt rum nu eller om svaret hänförde sig till den tidigare undersökningen av 1947, svarade hr Rodionov med att understryka att presensformen hade använts: "befinner sig icke".

Jag beklagade det negativa resultatet och sade att jag, på grund av de olika vittnesbörd vi fått genom återvändande krigsfångar, hade haft vissa förhoppningar om att komma till ett positivt resultat.

Hr Rodionov tillade å sina personliga vägnar, att han var övertygad om att en ytterst noggrann undersökning

skett. Han underströk att det inte kunde finnas någon rimlig anledning för sovjetregeringen att gömma Wallenberg. Han antydde att om någon underordnad myndighet sökte undanhålla upplysningar från sovjetregeringen, vederbörande riskerade strängt straff såsom erfarenheten visat. Ambassadören underströk på nytt att han uttryckte sin uppriktiga personliga mening till mig, som han nu kände sedan fyra år tillbaka, när han sade sig övertygad om att sovjetregeringen ifall den haft möjlighet därtill skulle ha gått oss till mötes, när svenska regeringen sagt sig fästa så stor vikt vid denna fråga. Slutligen tillade han några ord om dem som ville förgifta förhållandet mellan våra länder genom att använda denna sak som förevändning.

Sthlm 16.7.1953.

(Undén)

LÉGATION DE SUÈDE

med. artikel ang.
Raoul Wallenberg.

Bryssel den 15 juli 1953.

No. 348.

HP 80.

I 4.

P2
1 bil.
(i fem ex.).

INK. UTRIKES DEP:T		
D. N:o 12 348		
17 JULI 1953		
AVD. <i>P</i>	GR. <i>2</i>	MÅL. <i>E</i>

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Illy
.1. 7

Jag får värdsamt i urklipp ur "La Nation Belge" för den 13 juli 1953 insända en av Jean Demarais författad artikel om Raoul Wallenberg. Några informationer eller teorier av intresse synas ej förekomma däri, och framställningen gör intryck av att vara en ^{mera} ytlig sammanställning av tidigare publicerade uppgifter.

Henri Åkerén

P 2 Eu I

AVENTURES DU XXe SIECLE

Qu'est devenu le jeune Suédois qui sauva des milliers d'Israélites à Budapest

Arrêté après la guerre par les Soviets,
nul n'entendit plus parler de lui

LY A quelques années, Raoul Wallenberg était un illustre inconnu. Un Suédois parmi tant d'autres, que rien ne désignait à l'attention du public. Son nom défraya la chronique, pour la première fois, en 1945. Il fallut pour cela qu'il connût l'honneur, tout relatif, d'être arrêté par les Russes. Aujourd'hui, il est devenu pour ses compatriotes un nouveau « Masque de Fer », dont le sort est un sujet d'angoisse nationale, et dont l'histoire constitue l'un des plus étonnants romans d'aventure vécus de la dernière guerre.

Pour sauvegarder ce qui restait de l'indépendance hongroise, au printemps 1944, le régent Horthy, faisant un nouveau pas en avant dans la voie des concessions aux Allemands, s'engagea à leur livrer tous les éléments « antisociaux » adversaires du régime. En d'autres mots, les aristocrates, les sociaux-démocrates et les Juifs. Les Juifs surtout. Il en restait environ un million en Hongrie. Une chasse à l'homme impitoyable commença, que les interventions du roi Gustave V de Suède, du président Roosevelt et de Mgr Spellman ne réussirent pas à entraver.

Ayant épuisé les ressources de la diplomatie, le président Roosevelt n'hésita pas à recourir à la force. Il somma Horthy de mettre fin aux assassinats collectifs d'Israélites, sous peine de faire bombarder Budapest par l'U. S. Air Force. Cette menace ne fit aucun effet. Elle fut mise à exécution. Sans succès. En désespoir de cause, le président des Etats-Unis s'adressa au président du Conseil suédois, par l'entremise de l'ambassadeur américain à Stockholm. Les Suédois, en tant que neutres, pouvaient encore circuler librement en Hongrie. Peut-être l'un d'eux pourrait-il remplir une mission spéciale ? Mais il s'agissait de trouver un homme habile, énergique, résolu.

« J'ai l'homme qu'il vous faut, dit le président du Conseil suédois. Il s'appelle Raoul Wallenberg.

L'oiseau rare était un jeune homme de 32 ans, fils d'une riche famille de banquiers, qui avait fait ses études en France et aux Etats-Unis, parlait couramment cinq langues, était bâti en athlète et avait déjà roulé sa bosse un peu partout sur le continent. Momentanément disponible, Wallenberg accepta sans hésiter la mission qu'on désirait lui confier. Il s'agissait d'arracher aux griffes des nazis et des Croix Fléchées les quelque 300.000 Juifs de Hongrie encore en liberté. Pour toutes armes, Wallenberg aurait un passeport diplomatique et des crédits illimités en dollars.

« Je suis prêt à courir n'importe quels risques, quand bien même je ne réussirais à sauver qu'une seule personne », déclara-t-il.

Et il sauta dans le premier avion à destination de Berlin, d'où il gagna ensuite Budapest par chemin de fer. Pour la circonstance, on lui avait attribué le titre de 3e secrétaire à la légation de Suède. Il devait travailler en liaison avec la Croix-Rouge suédoise. Son rôle consisterait à distribuer aux Israélites, traqués des nazis, des passeports de

« Je me rends au quartier-général du général Malinovsky, dit-il à l'un de ses collaborateurs, en quittant son bureau, encadrés des deux officiers russes. Mais j'ignore encore si c'est en invité ou en prisonnier. »

Ses collaborateurs se rendirent compte bien vite que ce n'était pas en invité. Car plus personne depuis ce jour n'a revu Raoul Wallenberg. La légation suédoise à Budapest fut la première à s'inquiéter. Le ministre de Suède, ayant fait une démarche auprès des autorités soviétiques, fut informé que « Wallenberg se trouvait entre les mains des autorités militaires ». Sans plus ! Un mois plus tard, un câble du ministère des Affaires étrangères de Moscou avisait Stockholm de ce que « Wallenberg se trouvait sous la protection des Soviets ».

Il n'en fallait pas plus pour que l'opinion suédoise tout entière se penchât avec inquiétude sur le cas du jeune homme. On commençait à savoir ce que représentait la « protection » des Soviets. Le gouvernement de Stockholm adressa, dans la suite, onze demandes d'enquête, par la voie diplomatique, au gouvernement de Moscou. Elles demeurèrent bien entendu sans réponse. Une pétition adressée à Staline, signée par un million et demi de Suédois, demandant la libération de Wallenberg, connut le même sort. En 1947, les Russes changeant de tactique, répondirent à toutes les démarches de la Suède : « Wallenberg ? Nous ne connaissons personne de ce nom ».

Jusqu'au jour où le ministre de Hongrie en Suède, excédé par les questions d'un journaliste, lui déclara avec fureur : « Je vous conseille de laisser tomber cette affaire. Wallenberg a eu le tort, après la libération, de s'occuper de choses qui ne le regardaient pas. Il est mort... Enfin, c'est probable. »

Et Raoul Wallenberg tomba peu à peu dans l'oubli. Ses compatriotes, qui s'étaient résignés à le ranger dans la catégorie des héros malchanceux, cessèrent de parler de lui au temps présent. Les démarches du gouvernement suédois auprès du gouvernement de Moscou s'espacèrent, puis furent abandonnées. Seule la mère du disparu refusa d'admettre qu'elle ne reverrait plus jamais son fils.

Et voilà que, soudainement, le nom de Wallenberg revient, en Suède, au premier plan de l'actualité. Des hommes viennent de se faire connaître, qui ne prétendent pas l'avoir rencontré, ni vu, mais entendu. Cela se passait en avril 1945, soit deux mois après la disparition du Suédois. L'endroit était la sinistre prison Leforstovskaya de Moscou. Les deux hommes sont des diplomates italiens, anciens attachés à la légation d'Italie à Sofia.

A l'époque, ils occupaient la cellule 152. Un jour, ils entendirent qu'on installait des prisonniers dans la cellule voisine de la leur, portant le n° 151. Craignant qu'il s'agisse de « moutons », ils s'abstinrent durant quelques jours d'entrer en contact avec leurs voisins par le procédé classique des

FILE
MIL
MIL NIO 348
11-10-1953

taire à la légation de Suède. Il devait travailler en liaison avec la Croix-Rouge suédoise. Son rôle consisterait à distribuer aux Israélites traqués des passeports de protection, qui leur permettraient d'attendre leur « rapatriement » en Suède, sans avoir rien à craindre des Allemands et des Hongrois. Le système avait été mis sur pied avant son arrivée, mais quelques centaines de privilégiés seulement en avaient bénéficié.

Wallenberg se rendit compte qu'il n'y avait plus une minute à perdre et que le système devait être appliqué sur une vaste échelle. En l'espace de quelques semaines, il organisa un réseau de renseignement, qui avait des aboutissants dans tous les services de l'administration hongroise et de l'armée allemande. Aucune décision ne pouvait être prise concernant la déportation des Israélites, sans que le Suédois en fut informé sur l'heure. Il réussit de la sorte à sauver un nombre considérable de candidats à la déportation ou à la chambre à gaz, des griffes de la Gestapo et des milices fascistes hongroises.

Mais les choses n'allaient pas encore assez vite, ni assez loin, à son gré. Le rythme des rafles s'accélérait, il devenait urgent d'intensifier parallèlement celui des opérations de sauvetage. Ayant réuni quelques collaborateurs aussi décidés que lui, Wallenberg se livra à des incursions dans des dépôts allemands et hongrois, qui lui permirent de s'emparer d'armes, de munitions et d'un stock d'uniformes, dont il tira immédiatement profit.

Il équipa un groupe de jeunes volontaires juifs des uniformes volés, les munit de faux papiers et se constitua de la sorte une milice privée, dont la tâche allait consister à récupérer les Juifs prisonniers dans les camps de concentration, les prisons et les postes de police. Brandissant de faux ordres de mission, les hommes de Wallenberg se faisaient confier les prisonniers qu'ils devaient soi-disant escorter vers de nouvelles destinations. Ils allèrent même jusqu'à poursuivre des convois de déportés, les arrêter et arracher aux nazis des centaines d'Israélites qui se croyaient irrémédiablement perdus.

Poussant l'audace plus loin encore, Wallenberg créa en plein centre de la capitale hongroise une espèce de ghetto qu'il déclara tabou aux autorités du lieu. Il avait, à cet effet, acheté une trentaine d'immeubles sur la façade desquels il fit placer l'écusson aux armes du royaume de Suède. Par le fait même, ces bâtiments bénéficièrent du privilège d'exterritorialité. Treize mille juifs y furent installés, qui y vécurent jusqu'à la fin de la guerre.

Lorsque les troupes soviétiques approchèrent de Budapest, le général allemand, commandant la place, prit des mesures pour faire sauter les immeubles où se réfugiaient les protégés du Suédois. Mais celui-ci ne l'entendit pas de cette oreille. Allant trouver le général allemand à son bureau, il le somma de renoncer à son projet, sous la menace de le faire pendre haut et court par les Russes. Le général n'insista pas. Lorsque les troupes soviétiques firent leur entrée dans la ville, le nombre de Juifs rescapés ayant trouvé abri dans la capitale, grâce à Wallenberg, s'élevait à 125.000.

Mais l'extraordinaire aventure du « Monte-Christo » suédois ne s'arrêta pas là. Lui qui avait arraché des milliers de victimes au cachot, allait en connaître à son tour les horreurs. Le 17 janvier 1945, deux officiers de la N.K.V.D. vinrent le trouver. Quelque temps auparavant, il avait adressé une demande d'audience au maréchal Malinovsky, de qui il voulait obtenir la restitution des biens juifs saisis par le gouvernement fasciste hongrois.

portant le n° 151. Craignant qu'il s'agisse de « moutons », ils s'abstinrent durant quelques jours d'entrer en contact avec leurs voisins par le procédé classique des coups frappés au mur : un coup pour la lettre A, deux coups pour la lettre B, etc...

Ils s'y décidèrent pourtant, après un certain temps. Les nouveaux venus se présentèrent, en épelant leur nom : R-O-E-D-E-L, secrétaire de la légation d'Allemagne à Bucarest; W-A-L-L-E-N-B-E-R-G, troisième secrétaire à la légation de Suède à Budapest. Comment le ressortissant d'une nation neutre comme la Suède avait-il abouti dans une des cellules de la Leforstockaa? Wallenberg lui-même n'en savait rien. On ne lui avait jamais dit pourquoi il avait été arrêté, il n'y avait pas eu de procès.

Une année durant, les Italiens et Wallenberg restèrent en contact. Puis les Russes, s'étant rendu compte de leur manège, évacuèrent la cellule 151. Plus personne n'entendit jamais parler de Wallenberg. Les révélations des diplomates italiens viennent d'ajouter un nouveau chapitre au mystère de la disparition du jeune Suédois. Elles n'ont malheureusement pas contribué à l'éclaircir.

Jean DEMARAIS.

Kungen

20

Broder.

På grund av Rodionovs svar i W-affären har ju skapat ett rätt besvärligt dilemma. [Jag förstår av Ditt brev, att Du vill att utrikesnämnden skall få tillfälle att ~~vad~~ höra vad vi ämnar publicera och hur vi ämnar uppträda gentemot Sovjet för att nämnden skall få ~~fall~~^{ta} ansvar för ärendets vidare handläggning. Självfallet är detta önskvärt. ~~Beträffande publiceringen av bevismaterialet~~ Det förefaller också naturligt, att vi publicerar en redogörelse för våra kontakter med ryssarna. Beträffande bevismaterialets publicering är jag mera tveksam. Det är ~~erhört~~^{material} svårt att i sammanträngd form återge ~~det~~, och en del sagesmän måste skyddas. Jag tror, att materialet kommer att te sig föga övertygande i den form vi möjligen kan publicera det. Slutligen ~~vad~~^{bör helt} lämnar jag tills vidare frågan öppen, huruvida vi ~~avskriver~~ ärendet. Gör vi inte det, kan det vara olämpligt att offentligen gå in på bevisningen. *Här det följande utkast till note!*

Utmärkt!
att publicera
bevismaterialet
kan ju finnas
med att det
delar ut sig
faktiskt
om att publicering
av bevisningen
är indicie-
samt.

Det svåraste är emellertid förhållandet till familjen. Utan tvekan kommer familjen att ta kontakt med mig före utrikesnämndens sammanträde. De vet, att Sohlman är hemma och att vi diskuterar ärendet, och de kommer att höra efter, om något nytt föreligger. Om jag då ljuger - vilket de snart upptäcker - rubbas det labila förtroendeförhållandet mellan familjen och mig. Jag förutser, att familjen med Philipp i spetsen efter Rodionovs besked kommer att igångsätta en tidningskampanj, riktad mot ryssarna. Det är emellertid icke ~~särskilt~~^{tråkigt} troligt, att de kommer att ~~börja~~ angripa UD. Skulle man emellertid genom att föra dem bakom ljuset beträffande en sak, som åtminstone modern anser sig ha rätt

1/2 Se text och
bli förklarad, om
UD inte uttrycker
sig tydligt för
familjen utan
att ~~den~~ familjen
~~uppfattar~~
kraft en diskus-
sion framför
sitts rytt-
pundter.

^{först av alla}
att få veta, råka i konflikt igen, vet man inte vad som kan
hända. Inledet ^{de} en kampanj mot UD, är det väl sannolikt, att de
mer eller mindre förväntad form återger vad som förekommit
mellan oss och familjen samt ~~huvudsakligen~~ hur vi sett på kon-
takterna med ryssarna. ~~Wuwotorevlogokanwomgocotwobasowowow~~
Kan vi ^{i andra riktning} komma förbi detta kritiska läge utan konflikt, är det
rätt sannolikt, att det aldrig mer blir någon presskampanj mot
UD.

Mycket talar sålunda för att jag skulle underrätta familjen
och försöka få dem att förstå, att nu ingenting är att vinna
på omedelbar publicering av Rodionovs besked eller på en ny
strid mellan UD och familjen. Däremot ^{gör det väl ingenting,} ~~spedarwudetwogonowonow~~
om de sätter i gång ökad publicitet efter de gamla linjerna
återger vad de vet om en del vittnesmål. Jag tror, att Philipp
förstår att vara ~~försiktig~~ något lunda försiktig beträffande
vissa sagesmän.

Risken med ett sådant samtal med familjen är, ~~först,~~ att
jag ^{kan} ~~(misslyckas i)~~ ^{försöker} att få dem att ta reson, ~~och~~ att de illojalt
publicerar Rodionovs besked och därmed utlöser pressförfrågningar
i UD - eventuellt framtvingar en kommunique om vad som förevarit
redan före utrikesnämndens sammanträde. Däremot är det ~~väl~~ ^{och}
sannolikt, att de föregriper utrikesnämnden genom att energiskt
motsätta sig publicering.

Har talat med Sohlman, som tycker att vi ska lämna ett
~~meddelande eller~~ ^{har mycket} kicka en not till ryssarna. ~~Vagwawwintw~~

Vi kom inte vid vårt samtal till något resultat om vad som skall
stå i noten. Jag tycker inte man skall packa på ^{ryssarna} ~~den~~ bevismate-
rialet, som Vysjinski avböjt. Idén med att erbjuda dem materiale
var ju, att de möjligen skulle förklara sig vilja studera det
och därmed ge oss ett lillfinger. Att bara sända över materialet
leder ^{väl} ~~ju~~ till ingenting. Jag har hastigt ^{skrivit} ~~skrivit~~ ned följande
skiss till en note:

Den 16 juli 1953 framförde Sovjetunionens ambassadör

1/2 Man ska för-
stå att familjen
en person i
material i noten
sänd den material
från att man
vil material
samma som
faktiskt som
kommer publiceras
de kommer att
den en sådan
publikitet
av en oförklarlig eller önskvärd.

till den svenske utrikesministern ett meddelande, att Sovjetunionens regering hade gjort de meest omsorgsfulla efterforskningar efter Raoul Wallenberg ~~Myrås~~ och att med stöd härav kunde förklaras, att Wallenberg icke hade befunnit sig och icke befinner sig i Sovjetunionen. Svenska regeringen har inga uppgifter rörande Wallenbergs öde under senare år. Genom uppgifter från ~~Sovjetunionen~~ hemvändande krigsfångar har emellertid styrkts, att Wallenberg tidigare under avsevärd tid efter sitt försvinnande i Budapest befunnit sig i fångenskap i Sovjetunionen, ehuru de sovjetryska myndigheterna enligt vad ~~Sovjet~~ som nu meddelats icke kunnat fastställa detta. Svenska regeringen, som fortfarande i enlighet med vad som anfördes i ~~noten~~ den..... är beredd att ställa material, belysande Wallenbergs öde, till Sovjetunionens regerings förfogande, förbehåller sig att återupptaga ärendet, därest nya omständigheter skulle tillkomma, och uttalar förhoppningen, att Sovjetunionens regering, därest uppgifter om Wallenbergs öde skulle komma den till handa, måtte vidarebefordra sådana uppgifter till den svenska regeringen."

Eftersom ryssarna ju frigivit ett stort antal fångar, vilkas existens de förnekat, tror jag det blir svårt för oss att ta attityden, att det ryska svaret ~~möjligt~~ ^{med försiktighet} totalt avskrivande av ärendet. Möjlighet finns ju, att ~~nya~~ ^{nya} eller hädanefter hemvändande fångar lämnar nya uppgifter. Vi skulle alltså i fortsättningen kunna hamnlägga ärendet så, att vi varje gång en grupp krigsfångar återvänder hem ber vederbörande lands myndigheter tillfråga samtliga, huruvida de hört talas om eller träffat någon svensk i rysk fångenskap. Holländarna har lovat göra detta, ^{Om} någon svarar jakande, får vi tillfälle att förhöra vederbörande. Däremot skulle vi icke företa oss något ytterligare gentemot ~~hemvändande~~ ryssarna, såvida intet nytt material framkommer eller sensationella förändringar sker i Ryssland.

meddelat, hur Du förhåller sig med familjen.

Har vi en svar i mitt form, överstående. Samtidigt till frågan om när det ju inte rör sig om en enda yttre faktor, utan i kommuniken, vilket kan något påverka den publicering.

Jag vore tacksam, om Du ville helst telefonledes återgå på ovanstående. Till frågan om när det ju inte rör sig om en enda yttre faktor, utan i kommuniken, vilket kan något påverka den publicering.

I Israel tycks amerikaner, engelsmän och fransmän, möjligen också turkar, ~~och~~ sveizare och andra ha tagit attityden, att de icke besöker utrikesministeriet i Jerusalem. Mallings har i ett fall, förebärande att han saknar instruktioner, vägrat inställa sig i Jerusalem på kallelse. Dr Nissans uppgifter, att i Tel Aviv bara finns en liten sektion av protokollet. Att vägra resa till Jerusalem skulle, tycks det, ~~vara en direkt konsekvens~~ betyda att övergå till skriftliga kontakter. *i de flesta fall.* Det kan ju hända, att stormakterna räknar med att kunna tvinga israeliterna att hålla mottagningar i Tel Aviv. Vi har frågat i några huvudstäder *(d. a. i de största städerna)* och väntar på besked. ~~Vidare~~ Preliminärt är jag mest benägen att ge Mallings instruktion att ta ~~nya~~ kontakter på den plats, där det är praktiskt möjligt, men att förhålla sig för israeliterna, att detta icke på något sätt prejudicerar vårt ställningstagande i Jerusalem-frågan, då denna på nytt upptages i FN. Detta skulle innebära, att vi uppträder vänligare mot Israel än stormakterna, men vi har ~~en~~ heller icke deras taktiska hänsyn att ta beträffande arabvärlden. Vi har ju heller aldrig accepterat tanken på internationalisering av Jerusalem. Vi kan väl dröja några få dagar med instruktion, men Mallings blir nog glad, om vi inte dröjer för länge. Då frågan har en principiell sida, skulle jag gärna önska höra Ditt omd.

- 1/ Utrikesnämnden (Jönköping)
- 2/ Högskolestyrelsen
- 3/ Familjen (Utrikesnämnden)

Broder.

Jag hade varit i fredags av Rodinor,
som framförde ett meddelande enligt uppteckning
som Belpage kommit till dig. Det gäller R.W.

De kanske vill förbereda en kommission.
Vikar, som synes mig vara innehålls orsak
en annuvarisk retrograder för vårt material
och på de de manner vi gjort på senaste till.

Vi anser det önskligt att dra fram
i utrikesnämnden innan publicering sker.
Man får ta ståndpunkt till frågan om
affären nu ska avslutas eller om något
öfrigt kan göras. Därför kanske du vill
resonera med Söhlman.

Kungen håller konung den 12 aug. Man
kanske rikta på utrikesnämnden samma
dag. Ett eller annat i Koreafrågan bör i
så fall kunna sägas i nämnden.

Din tillgivna

J. U.

18/7 53.

Den 16 juli 1953 framförde ~~den~~ Sovjetunionens ambassadör
i Sverige till ~~statsminister Anders~~ ~~svensk~~ utrikes-
ministern ett meddelande, att den ~~sovjetska~~
Sovjetunionens regering hade gjort de mest omsorgsfulla
efterforskningar efter Raul Wallenberg. Med stöd ~~av~~ härens
kunde påstås, att Wallenberg inte hade befunnit sig
och inte befinner sig i Sovjetunionen. Svenska
regeringen ~~har inte kunnat~~ ~~och~~ har inga uppgifter
från Raul Wallenbergs öde under senaste år. ~~Det är inte~~
~~inte kunnat~~ ~~har~~ ~~befunnit sig i~~ ~~hans~~ ~~eller~~ ~~sin~~ ~~Genom~~
uppgifter från hemvändande fångar har ansett
slutats, att Wallenberg tidigare under oredd tid
efter sitt försvinnande i Budapest befunnit sig i
fångenskap i Sovjetunionen, där de sovjetiska
myndigheterna enligt vad ~~den~~ Sovjetunionens
regering som meddelat inte kunnat förklara
detta. ~~Den~~ Svenska regeringen, ~~förklarar~~ ~~att~~
~~att~~ ~~att~~ ~~att~~ ~~att~~ som fortfarande i enlighet
med vad som anföres i den ante den ...
är beredd att ställa material, beträffande Wallenberg
öde, till Sovjetunionens regerings förfogande
förklarar sig att ~~att~~ ~~att~~ ~~att~~ ~~att~~
ärendet, därvid ~~överlämnas~~ ~~överlämnas~~ ~~överlämnas~~ ~~överlämnas~~
tillkomma, ~~utöver~~ ~~utöver~~ ~~utöver~~ ~~utöver~~ förklaringen, att Sovjetunionens
regering, ~~att~~ ~~att~~ ~~att~~ ~~att~~ därest uppgifter från
Wallenbergs öde skulle ~~att~~ ~~att~~ ~~att~~ ~~att~~ komma den
till hands, måtte vidarebefordra dessa upp-
gifter till den svenska regeringen, skedd till

Kat. rek. } widom
poch. } Bly

23/7-53

P. H.

rivelse
kanosov-
derblom
.1.45

Efter det att svenska utrikesdepartementet, vilket sedan en tid saknade underrättelser angående medlemmarnas av den svenska Budapest-beskickningen öde, förhört sig därom hos Sovjetunionens utrikesministerium, meddelade detta genom skrivelse den 16 januari 1945 från dåvarande vice folkkommissarien för utrikes ärendena Dekanosov svenske ministern i Moskva, att Raoul Wallenberg påträffats i den av sovjettrupper erövrade delen av Budapest och att åtgärder till skydd för honom och hans egendom hade vidtagits av de sovjetiska militärmyndigheterna.

minnelser.

Under de därefter följande månaderna företog svenske ministern vid upprepade tillfällen démarches i saken (av interpellationssvaret s. 117 framgår icke klart, huruvida med "saken" avses Wallenberg, övriga beskickningsmedlemmar eller samtliga).

ensk note
11.45

Den 3 november 1945 företog ministern en démarche genom att överlämna en note. I denna erinrades om meddelandet i den av Dekanosov den 16 januari samma år undertecknade skrivelsen samt om en skrivelse den 24 april samma år från svenske ministern till Dekanosov, vari från svensk sida hemställdes, att instruktioner måtte lämnas till de sov-

jetiska militärmyndigheterna, under vilkas skydd Wallenberg befann sig efter det att han anträffats i januari, att vidtaga skyndsamma åtgärder för efterforskning av Wallenberg och meddela alla förefintliga uppgifter i detta avseende. I noten anhölls om meddelande rörande resultat av efterforskningarna och framhölls, att från svensk sida denna fråga tillmättes särskild vikt med hänsyn till att Wallenberg var legationsmedlem.

Påminnelse
30.11.45

Den 30 i samma månad, november 1945, gjorde svenske ministern en förnyad framställning till utrikeskommissariatet. Avdelningschefen i detta herr Abramov svarade, att militärmyndigheterna ånyo beordrats vidtaga undersökning, men att besked från dem ännu icke hade ingått.

Svensk note
9.3.46

Efter att vid årsskiftet 1945/1946 ha haft ingående samtal i ärendet med Abramov, överlämnade svenske ministern den 9 mars 1946 till honom en note, i vilken lämnade upplysningar bl. a. rörande namnen på tre ryska militärpersoner, som uppgivits ha setts tillsammans med Wallenberg den 17 januari 1945 i Pest. De tre voro major Dimitrij Demtschinko, ingenjör från Dnepropetrovsk, och soldaterna Rauscha Juldaschoff och Abolubraman Juldaschoff, båda från Taschkent.

Påminnelser.

Under de därpå följande månaderna påminte ministern, som vid olika tillfällen talade med Abramov, ånyo denne o.

saken (interpellationssvaret 22 maj 1951 sid. 118: "30.4.46 skrev Söderblom att, sedan han efter 8.3.46 som vanligt vid olika tillfällen talat med Abramov och fru Kollontay, så hade han nu ånyo påmint om saken").

Söderblom till
Stalin 15.6.46

I avskedsaudiens den 15 juni 1946 hos generalissimus Stalin upptog minister Söderblom Wallenberg-ärendet, för vilket han redogjorde. Stalin lovade omedelbart att låta bedriva saken (referatet hämtat ur depesch från Barck-Holst 14.1.47; jfr interpellationssvaret sid. 118: "15.6.46 upptog Söderblom ärendet med Stalin, som lovade att det skulle uppklaras").

Vid tillfället var även vice utrikesministern Losovski närvarande, liksom svenske ministrarnas närmaste medarbetare legationsrådet Barck-Holst.

Minne
17.46

Den 24 juli samma år påminde minister Söderblom om saken i sovjetryska utrikesministeriet.

ensk
uppteckning
12.46

Den 12 december, likaledes åt 1946, företog Barck-Holst i egenskap av t.f. chargé d'affaires och enligt sin regerings instruktioner en ny démarche. Han lämnade därvid till herr Sysojev i sovjetryska utrikesministeriet en uppteckning, i vilken erinrades dels om Dekanosovs meddelande den 16 januari 1945, dels om att svenska beskickningen sedermera hade framställt flerfaldiga förfrågningar

rörande Wallenberg, dels ock om Stalins löfte till Söderblom att låta efterforska Wallenberg. Det anmärktes, att ännu då, efter inemot två år från det Raoul Wallenberg togs i beskydd av de sovjetiska militärmyndigheterna, ingen upplysning lämnats om honom. Uppteckningen hänvisad vidare till en vid densamma fogad promemoria, vari återgavs en av statsministern med anledning av i riksdagen framställd förfrågan rörande Wallenberg lämnad redogörelse för efterforskningsåtgärderna. Slutligen underströks i uppteckningen, att svenska regeringen ansåg sig ha rätt att förvänta ett bestämt besked beträffande resultatet av de undersökningar, som vid upprepade tillfällen hade utlovats av de sovjetiska myndigheterna.

Samtal Barck-Holst
- Losovski 13.12.46

Den 13 december talade Barck-Holst om saken med Losovski.

Samtal
Barck-Holst
- Novikov
13.1.47

En månad senare, den 13 januari 1947, hade Barck-Holst ett längre samtal med herr Novikov, till vilken vice utrikesminister Dekanosov hänvisat honom, enär Dekanosov själv vore strängt upptagen. Barck-Holst erinrade om att genom sovjetmyndigheternas bemedling samtliga medlemmar av den svenska beskickningen i Budapest hade blivit återbördade till Sverige, utom Wallenberg. Under de två år, som förflutit, sedan denne senast avhördes av svenskarna ("av oss"), hade svenska beskickningen, fortsatte Barck-Holst, gjort otaliga framställningar och förfrågningar i sovjetiska utrikesministeriet om honom men endast fått

svar att efterforskningar påginge. Beskickningen hade efter sina möjligheter sökt tillhandahålla material, som kunnat tänkas vara av betydelse för de ryska efterforskningarna, påpekade Barck-Holst och erinrade särskilt om beskickningens den 9 mars 1946 överlämnade note (med namnuppgift på de tre ryska militärerna).

Novikov uttalade till Barck-Holst, att det ju vore uppenbart, att Wallenberg på sin tid hade omhändertagits av sovjettrupper (anm.: hela ärendet var före samtalet Novikov obekant, enligt vad denne inledningsvis sagt till Barck-Holst). Novikov sade vidare, att han skulle närmare undersöka saken och att redogörelse för efterforskningarna skulle lämnas beskickningen.

Den 30 i samma månad, januari 1947, upptogs ärendet ånyo med Novikov, denna gång av minister Hägglöf. Även han erinrade om att svenska beskickningen hade sökt hjälpa de sovjetryska myndigheterna i deras efterforskningar, och han förklarade, att svenska regeringen med bestämdhet efterlyste ett ryskt besked.

Novikov svarade, att de mest energiska efterforskningar hade bedrivits av generalstab, militärpolis, säkerhetspolis och andra myndigheter utan att man dittills hade funnit något spår efter Wallenberg. Novikov försäkrade, att efterforskningarna alltjämt bedreves med oförminskad energi ("i synnerhet efter Edra ytterst energiska föreställningar"). Han yttrade därefter, att det ju icke vore utrikesministeriet, som självt hade hand om efterforskningarna, men att han vore övertygad om att de inrikes

amtal
Hägglöf-
Novikov
D.1.47

myndigheterna bedrivit undersökningarna med all energi. Generalissimus hade ju själv tagit kännedom om saken, tillade han (Hägglöfs depesch anför även ett uttalande av Novikov, att det på sakens dåvarande stadium vore omöjligt att med någon grad av säkerhet uttala sig om frågan huruvida Wallenberg levde eller icke, ty "det finnes säkerligen läger inom Sovjetunionen, som ännu icke kunnat slutföra ordern om efterforskning". Depeschen fortsätter: Här tystnade herr Novikov plötsligt, och såg en aning besvrad ut. "Det sista ber jag Eder betrakta som ett uttalande rent personligt för Eder själv".)

Samtalet avslutades med att Hägglöf ånyo underströk dess betydelse, som svenska regeringen fäste vid ett snabbt uppklarande av spörsmålet.

mtal Exc. -
vjetministern
4.47

Den 9 april 1947 talade utrikesminister Undén om saken med sovjetryske ministern i Stockholm. Denne lovade att skriva härom till Moskva.

mtal
hlman-
lik
.6.47

Sedan svenska utrikesdepartementet meddelat ministern i Moskva Sohlman, att han kunde göra (anm.: det står "kunde göra" i interpellationssvaret, sid. 118) en förnyad démarche, upptog Sohlman frågan vid samtal med biträdande utrikesminister Malik den 12 juni 1947. Sohlman underströk den stora vikt man på svensk sida ("hemma") tillmätte frågan. Han omnämnde en i riksdagen (av herr Håstad) framställd interpellation och begärde ett snabbt svar på sin framställning.

Malik svarade, att han icke kunde utlova svar inom

viss tid, men lovade att söka beakta det svenska önskemålet.

minnelse.

Den 16 juli påminde minister Sohlman herr Vetrov härom.

ev Vysjinski
Sohlman
.8.47

Sovjetryska utrikesministeriet svarade med en den 18 augusti 1947 dagtecknad note från vice utrikesminister Vysjinski till minister Sohlman. I noten uppgavs, att som resultat av noggrann undersökning hade fastställts, att Wallenberg icke funnes i Sovjetunionen och att han vore okänd för ryska vederbörande ("för oss"). Utan att i noten uttryckligen berördes Dekanosovs skriftliga meddelande den 16 januari 1945 till svenske ministern, sades det i densamma vara riktigt, att "Sovjetunionens utrikesministerium den 14 januari 1945 erhöll ett kort meddelande, grundat på indirekta uppgifter från en av befälhavarna vid en truppstyrka, som deltog i striderna i Budapest, om att Wallenberg skulle ha påträffats på Benzurgatan". Den sovjetiske officer, som lämnat meddelandet om Wallenberg, hade, enligt vad det vidare sades i noten, icke återfunnits, och i lägren för krigsfångar och internerade hade Wallenberg icke heller påträffats. Det återstode endast att förmoda, att Wallenberg under striderna i staden Budapest hade omkommit eller blivit tillfångatagen av Szalasis anhängare.

ntal
litlig svensk"
arabriner
12.51

Vid en middag den 21 december år 1951 hos ambassadör Rodionov framförde en "pålitlig svensk, som står helt fri

från statsförvaltningen" till sovjetryske förste ambassadsekreteraren Tarabrine synpunkten, att ryssarna borde, om de kunde finna Wallenberg, sända hem honom utan att någon svensk démarche dessförinnan avvaktades. Detta skulle nämligen medföra mycket mindre publicitet och presskritik än om en svensk démarche gjordes. En sådan démarche kunde tänkas bli ofrånkomlig ur inrikespolitisk synpunkt.

Tarabrine svarade, att Wallenberg ju kommit bort i Budapest. Det finnes ingen anledning på jorden, varför ryssarna skulle behålla honom, om de bara kunde påträffa honom. Men vilka bevis finnes för att han hölles fängslad i Ryssland? En italienare uppträdde med påståendet, att han genom knackningar i väggen korresponderat med Wallenberg. Men vore sådana historier verkligen något bevis?

Samtal
Sohlman-
Rodionov
5.1.52

Vid besök hos ambassadör Rodionov den 5 ^{januari} februari (anm.: eller möjligen januari, en tidsuppgift som även förekommer i PM om besöket) 1952 framhöll ambassadör Sohlman, att man på svensk sida efter mottagandet av herr Vysjinskis brev den 18 augusti 1947 utgått från att sovjetiska vederbörande fortsatte sina till sagda dag fruktlösa efterforskningar efter Wallenberg i syfte att möjliggöra hans repatriering. Denna sak hade på sistone i hög grad aktualiserats. På svensk sida hade man vidare kommit till den uppfattningen, att en förnyad efterforskning rörande Wallenbergs person, exempelvis i Moskvas fängelser, skulle ge positivt resultat. Enligt Sohlmans övertygelse vore det med hänsyn till de svensk-sovjetiska förbindelserna önskvärt, att sovjetiska vederbörande gjorde ett nytt försök

*1. Skall vara: 5 januari, enligt vad som framgår av en reseräkning för S.

att finna Wallenberg. Sohlman uttalade en personlig förhoppning, att man på sovjetrisk sida måtte gå i författning därom.

Efter studier i ett angränsande rum förklarade Rodionov, att det besked, som lämnats i Vysjinskis svar, vore definitivt. För övrigt hade han svårt att förstå, varför Sohlman med honom upptagit ett spørsmål, som tidigare avhandlats mellan svenska beskickningen i Moskva och sovjetiska utrikesministeriet. Slutligen lät han Sohlman veta, att han icke komme att ge Moskva del av samtalet.

Svensk note
11.2.52 och
uttalande
Exc.-Rodionov

Den 11 februari 1952 överlämnade utrikesminister Undé till ambassadör Rodionov en note med begäran om Wallenbergs snara återförande till Sverige.

I noten meddelades, att de svenska myndigheterna i samband med sina efterforskningar undersökt uppgifter, som tytt på att Wallenberg skulle ha dödats i Budapest, uppgifter att han skulle finnas utanför Sovjetunionens område och uppgifter att han skulle finnas inom Sovjetunionen. Trots det negativa svar, som Sovjetunionens regering hade avgivit på sistnämnda punkt, hade nämligen de svenska myndigheterna med hänsyn till förhållandena efter kriget icke velat utesluta möjligheten, att Wallenberg kunde finnas inom Sovjetunionen utan att hans uppehållsort och identitet vid de omfattande undersökningar, som Sovjetunionens regering företagit, hade kunnat fastställas. De av de svenska myndigheterna bedrivna efterforskningarna hade utförts med den största noggrannhet och under strävan till prövning av materialets trovärdighet. Materialet hade under det senaste året avsevärt ökats. Noten fortsatte:

"Det föreligger ett antal utsagor, som styrka, att Wallenberg fr.o.m. år 1945 befunnit sig i fängsligt förvar i Moskva, tidvis i Lefortovskajafängelset. Med utgångspunkt från att Wallenberg sålunda funnits inom Moskvaområdet, torde det vid en förnyad undersökning vara möjligt för Sovjetunionens regering att fastställa Wallenbergs uppehållsort och öde." Med stöd av det anförda anhöll svenska regeringen, att Sovjetunionens regering vidtog de för Wallenbergs snara återförande till Sverige erforderliga åtgärder. Avslutningsvis underströk svenska regeringen i noten, att den fäste stor vikt vid detta ärende, vars lyckliga lösning skulle på ett värdefullt sätt stärka de goda förbindelserna mellan Sovjetunionen och Sverige.

Vid överlämnandet av noten förklarade utrikesministern, att han personligen hade tagit del av det viktigaste materialet och icke kunde tvivla på dess bevisvärde. Han tillade, att Wallenbergs familj skriftligen förbundit sig att söka hindra olämplig publicitet kring Wallenberg, ifall denne återvände till Sverige. Utrikesministern upprepade slutligen notens avslutande ord om den vikt, svenska regeringen fäste vid detta ärende, och bad ambassadören framföra detta till utrikesminister Vysjinski.

Ambassadören svarade, att han skulle expediera noten till sovjetryska utrikesministeriet jämte redogörelse för samtalet. Han tillade, att herr Vysjinski hade själv undertecknat brevet 1947, och hans svar hade varit mycket kategoriskt. Ambassadören hade svårt att föreställa sig, att Wallenberg skulle ha funnits bland krigsfångarna i interneringsläger eller fängelse utan att ha anträff-

fats.

Utrikesministern anmärkte härtill som en tänkbar hypotes, att Wallenberg kanske dömts för någon gärning och placerats bland vanliga kriminella.

Anledningen till att noten överlämnades i Stockholm, under det att ärendet tidigare hade handlagts i Moskva, var, enligt vad utrikesministern under samtalets inledning sagt, att han önskade få tillfälle personligen kommentera den.

Rysk note
16.4.52

Till svar på noten av den 11 februari 1952 erhöll utrikesdepartementet den 16 april samma år från Sovjetunionen ambassad en note, vari helt kort meddelades, att "de kompetenta sovjetmyndigheterna, enligt den av ambassaden erhållna informationen, icke förfoga över några tilläggsuppgifter om Raoul Wallenbergs öde utom det, som redan meddelades i A. J. Vysjinskis brev till herr Sohlman av den 18 augusti 1947".

Svensk note
23.5.52
och muntlig
förklaring
av Exc.

Den 23 maj 1952 överlämnade utrikesministern till ambassadör Rodionov en ny note i ärendet. I denna erinrade inledningsvis om den svenska noten av den 11 februari 1952, vari bl. a. hade anförts, att ett antal utsagor styrkte, att Wallenberg från och med år 1945 befunnit sig i fängsligt förvar i Moskva-området, tidvis i Lefortovskajafängelset, och om utrikesministerns i samband med sistnämnda notes överlämnande gjorda uttalanden. Särskilt erinrades om hans uttalanden rörande materialets bevis-

värde och ärendets vikt. Det vore därför, anfördes det vidare i den svenska noten av den 23 maj, med förvåning som svenska regeringen hade mottagit Sovjetunionens ambassads svar den 16 april 1952. Enligt (det däri åberopade) brevet den 18 augusti 1947 från dåvarande vice utrikesminister Vysjinski till Sohlman skulle Wallenbergs öde vara okänt för de sovjetiska myndigheterna. Vad speciellt frågan om Wallenbergs försvinnande i Budapest i början av år 1945 beträffade, kunde det, enligt vad som fortsättningsvis framhölls i den svenska noten, icke råda något som helst tvivel om att han omhändertagits av sovjetiska myndigheter. Vissa av svenska beskickningens medlemmar och andra personer hade i samband med och under de närmaste månaderna efter Budas intagande av den sovjetiska armén kallats till förhör av sovjetiska instanser. Av förhören hade framgått, att sovjetiska vederbörande ansett sig vara i besittning av visst material, som skulle visa, att Wallenberg under sin verksamhet som tjänsteman vid svenska beskickningen i Budapest utfärdat falska pass eller andra legitimationshandlingar åt personer, som stått den dåvarande ungerska regimen nära, och att han misstänkts för bedrivande av illegal underrättelseverksamhet. Svenska regeringen ville på det bestämdaste framhålla, att dylika misstankar mot Wallenberg måste anses helt obefogade. Om pass och andra legitimationshandlingar i några fall påträffats i orätta händer, kunde detta icke läggas Wallenberg till last, utan sådana fall finge förklaras genom illegala tillgrepp eller förfalskningar utförda av andra personer under de kaotiska förhållanden, som hade rått i Budapest under stadens belägring av den sovjetiska armén.

/.

Wallenbergs strävan hade varit att bispringa den av de dåvarande makthavarna i Ungern hårt undertryckta och förföljda judiska befolkningen och andra politiskt förföljda.

Härefter lydde noten: "Med hänvisning till de uppgiften om Wallenbergs omhändertagande i Sovjetunionen, som äro i svenska regeringens besittning, önskar svenska regeringen rikta frågan till Sovjetunionens regering, huruvida den samma — i händelse den får del av de närmare uppgifter rörande Wallenbergs öde efter 1945, som framkommit under de svenska myndigheternas ingående undersökningar — är beredd att utföra de undersökningar, vartill dessa uppgifter giva anledning."

Till sist uttalades i den svenska noten: "Avslutningsvis vill svenska regeringen ånyo framhålla, att den fäster stor vikt vid en tillfredsställande lösning av denna fråga."

Vid överlämnandet av noten tillade utrikesministern muntligen: "Svenska regeringen anser sig böra rikta sovjetiska vederbörandes uppmärksamhet på den risken, att de svensk-sovjetiska förbindelserna, vilka för närvarande belastas av den verkan på svensk opinion som de nyligen upptäckta spioneriaffärerna medför, skulle försämrast på ett olyckligt sätt, därest det i noten berörda spörsmålet icke erhåller en tillfredsställande lösning. En positiv lösning av detta spörsmål skulle å andra sidan medverka till en förbättring av de svensk-sovjetiska förbindelserna."

Motsvarande
framställning
i Moskva
26.5.52
och samtal
Sohlman -
Zorin.

En framställning motsvarande den, som utrikesministe-
sålunda den 23 maj 1952 riktat till Sovjetunionens am-
bassadör i Stockholm, gjordes den 26 i samma månad av
ambassadör Sohlman till vice utrikesminister Zorin. Til-
denne överlämnade Sohlman en översättning till ryska av
noten, vartill Zorin förklarade, att oaktat sovjetiska
vederbörande nyligen avlatit svar i ärendet, skulle man
sedan svenska vederbörande återkommit därtill, underkas
detsamma förnyad prövning. En vid samtalet närvarande
tolk översatte härafter utrikesministerns muntliga ut-
talande till Rodionov.

Under samtalets vidare förlopp gjorde Zorin gällande
att svenska vederbörande tydligen eftersträfvade en för-
sämring av de svensk-sovjetiska förbindelserna. Till
belägg härför åberopade han den svenska pressens skrive-
rier mot Sovjetunionen, vilka han betecknade som en med-
veten, av myndigheterna ledd kampanj. Som ytterligare
belägg på svenska vederbörandes ovänliga inställning,
enkannerligen till Sovjetunionens ambassad, anförde Zor-
de angrepp som förekommit mot densamma utan att till-
fredsställande åtgärder träffats för att fastställa vem
som anställt åverkan.

Sohlman genmälde, att svenska vederbörande ingalunda
hade någon önskan att försämra förhållandet till Sovjet
unionen. Tvärtom önskade man goda och normala förbindel-
ser med detta som med andra länder. Det sätt varpå affä-
ren Wallenberg nu upptagits lämnade bevis härpå. Zorins
beskyllningar mot svenska myndigheter att stå bakom någ-

slags kampanj mot Sovjetunionen tillbakavisade Sohlman på det bestämdaste. En annan sak vore, att man i Sverige ("hemma") allmänt kände sig upprörd och oroad över vad som framkommit i de allvarliga spionerihistorierna. Till kritiken av de svenska myndigheternas behandling av de intermezzon, som ägt rum i Stockholm och som berört sovjetambassaden, sade Sohlman att de i och för sig vor mycket beklagliga, något som även från officiellt håll framförts till ambassaden. Sohlman redogjorde för de må och steg, som från svensk sida träffats till skydd för ambassaden, och förklarade, att dessa måste anses helt tillfredsställande. Att svenska regeringen önskade goda förbindelser med Sovjetunionen framginge som sagt bland annat av det sätt, på vilket den lagt upp sin framställning i Wallenbergaffären. Sohlman riktade särskilt uppmärksamheten på utrikesminister Undéns muntliga uttalanden in fine. Här hade sovjetregeringen, sade Sohlman, ett gott tillfälle att bidra till icke blott att undvika ytterligare försämring av förbindelserna mellan de båda länderna ("av våra förbindelser"), utan även till ett lugnande av opinionen. En tillfredsställande lösning av Wallenbergsaken ("av den av oss nu åter upptagna saken" skulle i gynnsam riktning påverka allmänna meningen i Sverige, medan opinionen komme att ytterligare skärpas därest motsatsen bleve fallet.

Påminnelse
Exc.-Rodionov
28.6.52

Under samtal den 28 juni 1952 med ambassadör Rodionov angående spioneriaffären m.m. begagnade utrikesminister tillfället att fråga, om ambassadören icke hade något

meddelande att göra i Wallenberg-saken. Det hade han icke

Samtal
Exc.- Rodionov
30.8.52

Omkring två månader därefter, den 30 augusti, tillkallade utrikesministern ambassadör Rodionov och sade honom i huvudsak följande. Då ambassadör Sohlman i Moskva hade framställt en begäran om ny efterforskning efter Wallenberg, hade herr Zorin svarat, att en sådan skulle äga rum. Eftersom lång tid hade förflutit sedan dess, ville utrikesministern påminna Rodionov om denna sak på nytt och understryka, vilken vikt den svenska regeringen fäste vid densamma. Wallenberg vore en svensk diplomat åtnjutande diplomatisk immunitet. Det vore fruktansvärt, att han icke kunnat återfinnas och sändas tillbaka till Sverige. Dessutom hade han gjort en modig och ärofull gärning genom sina ansträngningar att rädda ungerska judar från fascisternas förföljelser. Han hade härigenom tjänat icke blott sitt land, utan hela mänskligheten.

Utrikesministern bad ambassadören framföra det sagda till sin regering, vilket ambassadören förklarade, att han skulle göra. Han ville dock påpeka, att enligt hans uppfattning den ryska noten av den 16 april hade utgjort ett svar. I denna note hade sagts, att ingenting vore att tillägga till vad som tidigare sagts.

Utrikesministern sade, att han uppfattat saken så, att man på rysk sida skulle fullfölja sina efterforskningar och att man på svensk sida hade att vänta svar om resultatet. Även Sohlman hade fattat läget så.

Påminnelse
Exc.-Rodionov
1.10.52

En månad^s tid härefter, den 1 oktober 1952, frågade

utrikesministern Rodionov, om denne ingenting hade att meddela i Wallenbergsaken. Svaret blev nekande. Rodionov hade rapporterat, vad utrikesministern förra gången sagt honom, och sitt eget svar därpå.

Samtal Exc. -
Vysjinski
i New York
17.11.52

Den 17 november 1952 hade utrikesminister Undén på Lo Island vid New York ett samtal med utrikesminister Vysjinski. Under samtalet, som kommit till stånd på begäran av den svenske utrikesministern, upptog denne bl. a. Wallenbergaffären. Han framhöll, att det här gällde en svensk diplomats kvarhållande hos Sovjet. Wallenberg hade räddat av sovjettrysk militär under slutstriderna om Budapest och hade sedan kvarhållits och befunne sig i ryskt fängelse. Det vore ("för oss") ett mysterium, varför de sovjettrysk myndigheterna kvarhållit honom. Från svensk sida hade man gjort upprepade démarcher och fått undvikande svar. Det hade sagts, att sovjetregeringen icke hade kunnat återfå Wallenberg, men utrikesminister Undén kunde icke tro på ett sådant påstående. På grund av egna undersökningar på svensk sida, särskilt förhör med krigsfångar, som återvärd de senare åren från Sovjetunionen, hade man på svensk sida bevis för att Wallenberg ännu vid en ganska sen tidpunkt hade funnits i rysk fångenskap. Dessa bevis härrörde från flera olika källor och vore sammanstämmande. Det gällde här ett neutralt lands diplomatiska tjänsteman, och utrikesministern begärde, att sovjetregeringen ville taga reda på Wallenberg och återsända honom till Sverige. Wallenbergs återsändande skulle, sade utrikesministern slutligen, vara en gest i de svensk-ryska förbindelsernas intresse, som

skulle mycket uppskattas i Sverige.

Utrikesminister Vysjinski svarade, att det hade gjorts ingående undersökningar och att Wallenberg icke anträffats och icke funnes i Sovjetunionen. Varje gång svenska regeringen gjort en framställning, hade en undersökning skett. Vilket intresse skulle sovjetregeringen ha att kvarhålla Wallenberg?

Utrikesminister Undén erinrade om att han hade erbjudit sig att ställa visst kompletterande bevismaterial till sovjetregeringens förfogande men icke fått något svar på detta erbjudande. Kunde ett överlämnande av nytt material vara till nytta för Wallenbergs identifierande?

Utrikesminister Vysjinski sade sig tvivla på att något nytt skulle komma ut av en ny undersökning.

Samtal
Sohlman -
Vysjinski
2.2.53

Vid företräde hos utrikesminister Vysjinski den 12 februari 1953 erinrade ambassadör Sohlman om de två utrikesministrarnas samtal vid senaste FN-mötet. Han nämnde även sitt eget samtal för cirka ett år sedan med Zorin, varvid denne hade ställt i utsikt förnyad prövning av ärendet. Sohlman ville nu påminna därom.

Vysjinski svarade, att sakens läge ur Sovjetunionens synpunkt vore oförändrat. Han förstode ej, varför svenska regeringen återupptog saken, sedan det från rysk sida klargjorts, att inga uppgifter där stode till buds utöver dem som utlämnats under år 1947. Några ytterligare åtgärder kunde icke ställas i utsikt, då från sovjetrysk sida redovisning redan givits för resultatet av vidtagna åtgärder som visat, att Wallenberg ej funnes inom Sovjetunionens

gränser. Under dylika omständigheter kunde man där icke veta, var Wallenberg befunne sig. Vysjinski kunde icke se huru material som svenska regeringen hopsamlat kunde giva något bidrag till saken, eftersom man i utlandet icke gärn kunde veta någonting om Wallenbergs påstådda närvaro i Sovjetunionen, som sovjetmyndigheterna icke själva visste om. Man kunde där icke arbeta på grundval av dylikt material. Sakens fortsatta dryftande kunde icke tjäna till någon förbättring av förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen. Han visste, att åtskilliga kretsar, och detta icke blott i Sverige, önskade störa de ("som han vid ett tillfälle sade" /Sohlmans referat/) redan spända förbindelser mellan länderna och fiska i grumligt vatten.

Sohlman inskräpte till svar, att man på svensk sida tvärtom ville söka åstadkomma en förbättring av relationerna genom att bringa Wallenbergs sak till en positiv lösning, särskilt i betraktande av den allmänna opinionens starka upprördhet över Wallenbergs öde.

Vysjinski genmälde, att han alls icke såge något samband mellan denna sak och allmänna opinionen och icke förstode, varför denna toge sig an frågan. Han vore ej beredd att utlova vidare åtgärder.

Den 31 mars 1953 ägde ett samtal rum mellan ambassadörerna Sohlman och Rodionov. Den förre sade bl. a., att man på svensk sida utginge från att det i dagarna utfärdade sovjetiska amnestidekretet ägde tillämpning på de svenskar som avtjänade straff i Sovjetunionen och att dessas straff

Samtal
Sohlman -
Rodionov
31.3.53

tid komme att förkortas på sätt dekretet förutsatt. Rodionov sade härtill endast, att han ännu icke fått texten till förordningen.

Under samtalets fortsättning berörde Sohlman fallet Wallenberg. Han erinrade om att man från svensk sida erbjudit sig att under vissa förutsättningar ställa utredningsmaterial till förfogande. Rodionov invände, att sovjetisk vederbörande hade reda på hur förhållandena låge till i de egna landet och att utrikesminister Vysjinskis svar vore definitivt, riktigt och korrekt.

Senare under samtalet påpekade Sohlman, att vad som störde förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen ("mellan våra båda länder") lätt finge återverkningar bland grannarna ("bland våra grannar"). På fråga av Rodionov svarade Sohlman, att så bland annat vore fallet med avseende på Wallenbergsaken.

Den 13 april 1953 diskuterade samtalsvis kabinettsskriver Lundberg Wallenbergsaken med förste ambassadsekreterare Tarabrine. Lundberg underströk, att man ("vi") måste få en lösning på ärendet. Efter en invändning av Tarabrine att man på rysk sida hade gjort grundliga undersökningar men utan resultat, svarade Lundberg, att det säkert icke vore så lätt att hitta en person bland hundratusentals krigsfångar. Det vore heller icke säkert, att sovjetryska utrikesministeriet lyckats förmå sovjetpolisen att verkliga forska. I svenska utrikesdepartementet visste man ick allt, som polisen visste, och detsamma gällde säkerligen Sovjetunionen. Det hade varit alldeles ologiskt av Vysjin

Samtal
Kabinettsskr. -
Tarabrine
13.4.53

ski att svara, att man på svensk sida icke kunde känna till saken bättre än de sovjetryska myndigheterna. Det vore självfallet fullt möjligt, att Vysjinski icke hade lyckats hitta Wallenberg, men att man på svensk sida genom återvändande fångar fått ovederläggliga bevis för Wallenbergs fångenskap i Ryssland. Wallenberg hade troligen i Budapest kommit över till ett annat sovjetiskt förband. Han hade där underkastats förhör, och olika svenskar och utlänningar ur hans omgivning hade varit utsatta för förhör, av vilka det hade framgått, att den sovjetryska polisen misstänkt Wallenberg för samarbete med pilkorsare och tyskar. I själva verket hade Wallenberg för att rädda judar utnyttjat vissa pilkorsare, som hoppat av, varjämte svenska pass hade av olika oansvariga element förfälskats och hamnat i orätta händer. Men Wallenberg hade haft ett enda syfte, nämligen att rädda de av nazisterna förföljda människorna. I Wallenbergsaffären hade hundratals vittnesmål strömmat in. De flesta vore utan värde. Men det finnes vittnesmål, som man icke kunde komma ifrån. Om Wallenberg icke frigåve tvingades man på svensk sida förr eller senare publicera sitt material, vilket gäve hundra procentiga bevis. Men om Wallenberg frigåves "just nu", skulle hela världspressen slå upp det som ett tecken på rysk samarbetsvilja, och publiciteten skulle bli fördelaktig för Sovjetunionen.

Tarabrine erbjöd sig att utförligt rapportera samtalet till sovjetryska utrikesministeriet "vars chef är Molotov"

Den 4 maj 1953 frågade ambassadör Sohlman herr ^{Emonzer} Semenov huruvida denne tagit del av samtalet mellan Lundberg och

Påminnelse
Sohlman - *Semenov*
Emonzer
4.5.53

Tarabrine. Svaret blev nej. Sohlman sade sig då ämna åter komma om någon vecka, när ~~Semonov~~^{seur}, som Sohlman hoppades, gjort sig underrättad. Samtidigt underströk Sohlman, att saken vore av stor betydelse för svenska regeringen ("för oss") och därför för Sveriges ("våra") förbindelser med Sovjetunionen.

Samtal
Sohlman -
Semenov
21.5.53

Den 21 i samma månad, maj 1953, fick Sohlman på sin begäran ett samtal om Wallenbergsaken med herr Semenov i sovjetryska utrikesministeriet. Den senare förklarade, att han icke hade något att tillägga till Vysjinskis brev till Sohlman i augusti 1947 och den sovjetryska noten i april 1952 samt Vysjinskis uttalanden till Sohlman i februari 1953.

Sohlman gav en utförlig återblick på hela ärendet och sade sig frukta, att man på svensk sida tydligen icke kunnat få sovjetiska vederbörande att förstå sakens stora betydelse för förbindelserna mellan de två länderna. På svensk sida vore man, efter noggrann objektiv prövning av sitt undersökningsmaterial, övertygad om att Wallenberg i varje fall för några år sedan hade befunnit sig i Sovjetunionen och att en undersökning på grundval av ifrågavarande material komme att leda till att han återfunnes och därför bereddes möjlighet att återvända hem.

Semenov erinrade om de undersökningar, som med negativ resultat hade företagits i Sovjetunionen icke en utan många gånger. Han frågade sig, om man icke på svensk och sovjetrysk sida talade olika språk, när det gällde sakens vikt för de inbördes förbindelserna respektive olägenheten av

att svensk press komme att på nytt skriva om saken. Det senare vore ur sovjetrisk synpunkt ovidkommande.

Sohlman genmälde ingående, att Wallenbergs sak vore en hela svenska folkets sak. Han tillade, att den utgjorde en potentiellt vapen i händerna på alla, som vore motståndare till svenska regeringens ("vår") nuvarande politik. Framställningarna från svensk sida vore inspirerade icke blott av en naturlig känsla av ansvar för en svensk medborgare, vilken därtill varit diplomat i humanitär tjänst, utan också av önskan att lösa en för förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen betydelsefull fråga. Sohlman hemställde, att Semenov måtte ånyo föredraga saken för Molotov och framföra vad Sohlman sagt, enkannerligen om sakens allmänt politiska betydelse.

Påminnelse och
samtal Exc. -
Rodionov
3.6.53

Under samtal med ambassadör Rodionov den 3 juni 1953 hänvisade utrikesminister Undén till sitt samtal i New York med Vysjinski, vilket hade varit resultatlöst. Emellertid måste utrikesministern insistera ytterligare. Han hade intrycket, att man på sovjetisk sida icke hade gjort någon verkligt ny undersökning sedan svaret 1947 på den då gjorda svenska démarchen. På svensk sida hade man under de senaste åren fått material, genom uttalanden av hemvändande krigsfångar, vilket visade, att Wallenberg varit vid liv och i sovjetfängelse så sent som för några år sedan. Utrikesministern hade erbjudit sig att ställa materialet till förfogande, och han vore alltjämt beredd därtill, varigenom en undersökning kunde underlättas. Wallenberg vore svensk diplomat och hade immunitet. Det vore icke vanligt, att en

diplomat helt enkelt försvunne. Om svenska regeringen icke nådde något resultat genom sina démarches, bleve den tvungen att publicera de informationer den hade, och en diskussion skulle uppstå, som icke bleve till gagn för de båda ländernas förbindelser. Utrikesministern hade sökt avstyra interpellationer och tidningsskriverier den sista tiden genom att meddela partiledarna, att man ("vi") alltjämt hade konversationer om saken med ryska regeringen, och de hade hållit tillbaka sina partimedlemmar. Utrikesministern önskan vore nu att ambassadören skulle rapportera till utrikesminister Molotov om samtalet och understryka sakens vikt.

Rodionov förklarade sig naturligtvis beredd att rapportera men hänvisade till vad Vysjinski hade sagt på hösten 1952 och framhöll, att när saken hade upptagits på så högt plan, så hade frågan också blivit undersökt. Vad utrikesminister Undén sagt om pressdebatt, gjorde intet intryck på ambassadören, som vore härdad gentemot svenska tidningars attacker. Vad svenskarna ansåge sig böra publicera, vore deras sak ("Vad vi ansåge oss böra publicera, var vår sak")

Under det fortsatta samtalet sade utrikesministern, att han icke ville lancera några hypoteser till förklaring av att sovjetryska utrikesministeriet icke hade funnit Wallenberg. Men det finnes väl förklaringar. Kanske hade han dömts till ett längre frihetsstraff och sedan strukits från något register, kanske hade han dömts under annat namn än det verkliga etc.

begäran utrikesminister Undén.

Rodionov meddelade, att han fått instruktion av sin regering att framföra ett svar på svenska démarcher, såväl i Stockholm som i Moskva, angående Raoul Wallenberg. Han hade i uppdrag att ge ett muntligt meddelande. Därefter läste han upp från ett handskrivet papper på franska sin förklaring.

Denna gick ut på att Sovjetunionens regering hade gjort de mest omsorgsfulla efterforskningar efter Wallenberg. I stöd av dessa kunde förklaras, att Wallenberg icke hade befunnit sig och icke befinner sig i Sovjetunionen. Sovjetregeringen måste antaga, att han omkommit av någon olycks händelse redan under närmaste tiden efter det han omhändertagits eller att han fallit i pilkorsarnas händer. Förklaringen slutade med några ord om att denna sak av vissa kretsar tagits till förevändning för att skada förhållanden mellan de bägge länderna.

På utrikesministerns fråga, huruvida detta svar betydde att en ny undersökning ägt rum nu eller om svaret hänföres sig till den tidigare undersökningen av 1947, svarade Rodionov med att understryka att presensformen hade använts: "befinner sig icke".

Utrikesministern beklagade det negativa resultatet och sade, att han, på grund av de olika vittnesbörd man på svensk sida fått genom återvändande krigsfångar, hade haft vissa förhoppningar om att komma till ett positivt resultat.

Rodionov tillade på sina personliga vägnar, att han var övertygad om att en ytterst noggrann undersökning skett.

Han underströk, att det icke kunde finnas någon rimlig anledning för sovjetregeringen att gömma Wallenberg. Han antydde, att om någon underordnad myndighet sökte undanhålla upplysningar från sovjetregeringen, vederbörande riskerade strängt straff, såsom erfarenheten visat. Han underströk på nytt, att han uttryckte sin uppriktiga personliga mening till utrikesministern, som han nu kände sedan fyra år tillbaka, när han sade sig övertygad om att sovjetregeringen, ifall den haft möjlighet därtill, skulle ha gått svenska regeringen ("oss") till mötes, när svensk regeringen sagt sig fästa så stor vikt vid denna fråga. Slutligen tillade han några ord om dem, som ville förgifta förhållandet mellan de två länderna genom att använda den sak som förevändning.

Stockholm den 23 juli 1953.

Duy

Wien den 24 juli 1953.

ryska amnesti för öster-
rikiska fångar.

Nr 269.

227 B. 29.6.53

HP 1.

Kub skriv ut

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Såsom Eders Excellens bevägrade erinra sig meddelade den 26 mistlidne juni det sovjetiska utrikesministeriet i en note den österrikiska Moskva-ambassaden, att den på sin tid beslutade ryska amnestin komme att bringas i tillämpning på 607 österrikiska krigs- och civilfångar. Samtidigt tillkännagava, att hemtransporten av dessa fångar skulle taga sin början från och med den 1 juli och att fångarna komme att utlämnas till österrikiska vederbörande i Wiener Neustadt. Sedan nämnda tidpunkt har den österrikiska regeringen enligt en i dagarna offentliggjord kommuniké fått mottaga inte mindre än tvänne namnlistor över de sålunda frigivna fångarna, listor som emellertid icke varit helt överensstämmande och på grundval av vilka det österrikiska inrikesministeriet endast delvis kunnat identifiera de personer, varon det skulle vara fråga. Den sist anlända listan, som i dagarna ingitt, innehåller för övrigt fem namn mera än den första listan. Några återvändande österrikiska fångar ha emellertid ännu i dag icke skådats och från sovjet-ryska sida ha, sedan det ursprungliga beskedet lämnades, inga som helst uppgifter kunnat erhållas rörande den tidpunkt, vid vilken de återförväntade kunna beräknas inträffa i Österrike.

(undert.) K.-A. Belfrage.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ev. förfrågn. hos österr.
fångar ang. R. Wallenberg

STOCKHOLM		19
Stockholm den 29 juli 1953.		
<u>Strängt förtroligt.</u>		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

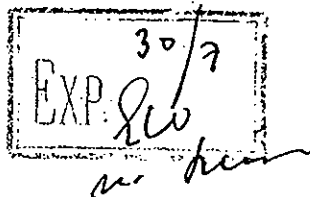
Broder,

Uppgiften om det förestående eller möjligen redan påbörjade utlämnandet av 607 österrikiska krigs- och civilfångar (jfr. B.227/1953) erbjuder intresse bl.a. med tanke på att här kanske yppar sig en möjlighet att erhålla någon uppgift av direkt eller indirekt värde för våra ansträngningar att vinna klarhet om R.W:s öde.

Man kan väl utgå från att i någon form fångarna av vederbörande österrikiska myndigheter bli föremål för förfrågningar om sin vistelse i Sovjet. Vidare är det väl antagligt att förfrågningarna eller förhören med fångarna äga rum i samband med utlämningen, d.v.s. innan de skingras. Om dessa förmodanden äro riktiga fråga vi oss om det icke vore tänkbart att den frågan också framställdes, huruvida fångarna hört talas om någon svensk i rysk fångenskap. Det ligger i sakens natur att i dylikt fall R.W:s namn icke får nämnas. Skulle frågan besvaras jakande hade vi tänkt oss att man från svensk sida kunde beredas tillfälle att närmare utfråga vederbörande.

Jag har mig icke bekant i vad mån fångutlämningen redan börjat, icke heller i vad mån det kan vara möjligt att nå eventuellt redan utlämnade fångar. Oberoende av hur därmed förhåller sig synes här berörda möjlighet likväl böra prövas. Jag får med anledning härav anmoda Dig att skyndsamt och i strängt förtrolig ordning förhöra Dig hos vederbörande i den sak under framhållande av att svenska regeringen skulle sätta

Envoyén B e l f r a g e,
W i e n.

stort pris på den medverkan, som eventuellt må kunna lämnas från österrikisk sida.

I detta sammanhang vill jag understryka angelägenheten av att beskickningen, oberoende av särskild instruktion härifrån, i den mån österrikiska fångar återvänder, har uppmärksamheten riktad på möjligheten att på lämplig väg söka erfara vad som till äventyrs kan framkomma om svenskar i rysk fångenskap.

P.S. Sedan ovanstående utskrivits har jag tagit del av beskickningens 269/1953. Förseningen med utlämningen är ju för oss närmast läglig med hänsyn till angelägenheten av att kunna förbereda en eventuell förfrågning.

D.S.

Bergström/EW
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang.repatriering av fångar
fr.Ryssland

STOCKHOLM		19
Stockholm den 30 juli 1953.		
Strängt förtroligt.		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

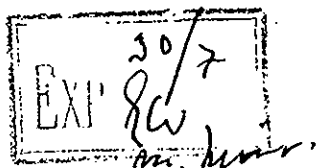
Broder,

De uppgifter, som i olika repriser nått oss om frigivandet av i Sovjet fängslade eller kvarhållna finska medborgare erbjuder, som Du förstår, intresse för oss bl.a. med tanke på att här kanske kan yppa sig en möjlighet att erhålla någon upplysning av direkt eller indirekt värde för våra ansträngningar att vinna klarhet om RW:s öde. Det förefaller oss antagligt, att de frigivna finnarna vid återvändandet hem av myndigheterna i någon form höras rörande sin vistelse i Sovjet. Om så är fallet, ha vi frågat oss, om det icke vore tänkbart att inom ramen för ett dylikt förhör den frågan också ställdes till vederbörande, om man hört talas om någon svensk i rysk fångenskap. Det ligger i sakens natur att i dylikt fall RW:s namn icke finge nämnas. Alla ledfrågor måste undvikas. Först om frågan besvarades jakande, hade vi tänkt oss att man från svensk sida skulle beredas tillfälle till närmare utfrågning.

Jag får anmoda Dig att i strängt förtrolig ordning föra spørsmålet på tal med lämplig person. Av skäl, som jag här icke torde behöva närmare utveckla, är det ytterst angeläget att saken behandlas med all tänkbar diskretion.

I detta sammanhang vill jag understryka angelägenheten av att beskickningen, oberoende av särskild instruktion härifrån, i den mån repatriering av finnar från Sovjet förekommer, har uppmärksamheten riktad på möjligheten att på lämplig väg söka erfara vad som till äventyrs må framkomma om svenskar i rysk fångenskap.

u/A.Lundberg

Envoyén G. E n g z e l l,

Helsingfors.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från R O M

Avsant den 31/ 7 19 53 kl. 2130

Inkom den 1/ 8 19 53 kl. 0140

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 49: B		8
Avd. P	Gr. 2	Mål. Eu ^I

Tel.
Rom
1.8

72.

4

8.

Strängt förtroligt. Har idag

besökts av en fru Maria Saunders, född den 28 novembe
1890 i Graz. Hon syns vara född österrikiska ha för-
värvat tjeckoslovakiskt medborgarskap genom tidigare
äktenskap samt numera vara brittisk medborgare genom
i Schweiz 1947 ingånget skenäktenskap. Hon innehar
brittiskt pass Nr nf 27877. Hon uppger sig i Bratis-
lava januari 1945 från regeringsmedlemmen i slovakisk
regeringen Stephen Tiso i förvar mottagit en portfölj
med anteckningar som Raoul Wallenberg innan Budapests
fall lämnat Tiso och vilkas innehåll hon ej känner.
Portföljen säger hon sig ha gömt med egna dyrbarheter
i vattentät kista som därefter bortforslats och ned-
grävts i Szobronec i Tjeckoslovakien. Hon häktades
kort därefter och satt fängslad till 1947, då hon
lyckades bege sig till Schweiz och ingå sistnämnda
äktenskap. Hon säger sig i England, där hon nu är
bosatt, kommit i förbindelse med katolsk organisation
som från Tjeckoslovakien utför flyktingars kvarlämnad
egendom och nu befinna sig i Rom för att genom Vatika-
nens förmedling i slutet av nästa vecka utfå kistan
som nu finns i Wien. Hon vill överlämna Wallenbergs-
papperen till beskickningen. Hon uppger sig vidare
väntat kistans ankomst hit för c:a 5 veckor sedan och
tillföljd härav vara utan medel här och skuldsatt.
Hon begär ekonomiskt bistånd. från beskickningen om
c:a 150.000 lire att återbetalas genom försäljning
av smycken såsnart kistan anlant. Beskickningen er-
hållit bekräftelse att hon svårt skuldsatt och hon sölt
hjälp brittiska konsulatet som erbjudit repatriering
som hon bestämt vägrar. I övrigt okänd på konsulatet.
Då hon idag vräks från hotellet och hotat med självmor

Coll.: 4

v g v

har beskickningen ansett sig böra utbetala 5.000 lire
som hjälp närmaste dagarna. Historiens sanningshalt
svårbedömbär och synes ej kunna verifieras här. Får
därför överlämna till UD:s bedömande hur beskickningen
bör förhålla sig.

Beck-Friis

(Kvalificerad hemligstämpel)

*P.M. utskriften av mig efter
handskrivet koncept, som
lämnats mig av polsk. Jarring.
Utskriften gjord i 3 ex. 1.8.53*

P. M.

I ett interpellationssvar, som ministern för utrikes ärendena lämnade i andra kammaren den 22 maj 1951, redogjordes för handläggningen intill den tidpunkten av ärendet rörande Raoul Wallenbergs försvinnande. Därefter har utrikesdepartementet fortsatt strävandena att bringa klarhet i Wallenbergs öde och söka återföra honom till Sverige. Den 7 februari 1951 (?) uppdrog utrikesministern åt f. envoyén Erik Sjöborg att genomgå utrikesdepartementets dossier i ärendet för att undersöka, om däri föreliggande uppgifter kunde föranleda ytterligare åtgärder. Envoyén Sjöborg slutförde sitt uppdrag ^{i slutet av} (den 30) april 1951. Medan denna genomgång av materialet pågick men även efter dess avslutande, inkommo vissa uppgifter rörande Wallenberg till departementet. Dessa uppgifter undersöktes och kompletterades, varjämte åtgärder vidtogos i syfte att införskaffa uppgifter, som eventuellt kunde erhållas genom fångar, som fr. o. m. hösten 1950 återkommit från Sovjetunionen. Det material, som på detta sätt sammanställdes, föranledde ärendets upptagande med de sovjetryska myndigheterna.

Den 5 januari 1952 framhöll ambassadör Sohlman vid ett samtal med ambassadör Rodionov, att man på svensk sida kommit till den uppfattningen, att en förnyad sovjetrisk efterforskning rörande Wallenberg, exempelvis i Moskvas fängelser, skulle ge positivt resultat.

Den 11 februari 1952 överlämnade utrikesminister Undén

till ambassadör Rodionov en note med begäran om Wallenbergs snara återförande till Sverige. I noten meddelades, att de svenska myndigheterna i samband med sina efterforskningar undersökt uppgifter, som tytt på att Wallenberg skulle ha dödats i Budapest, uppgifter att han skulle finnas utanför Sovjetunionens område och uppgifter att han skulle finnas inom Sovjetunionen. Trots det negativa svar som Sovjetunionens regering hade avgivit på sistnämnda punkt, hade nämligen de svenska myndigheterna med hänsyn till förhållandena efter kriget icke velat utesluta möjligheten, att Wallenberg kunde finnas inom Sovjetunionen utan att hans uppehållsort och identitet vid de omfattande undersökningar, som Sovjetunionens regering företagit, hade kunnat fastställas. De av de svenska myndigheterna bedrivna efterforskningarna hade utförts med den största noggrannhet och under sträng prövning av materialets trovärdighet. Materialet hade under det senaste året avsevärt ökat. Notan fortsatte: "Det föreligger ett antal utsagor, som styrka, att Wallenberg fr. o. m. år 1945 befunnit sig i fängsligt förvar i Moskva, tidvis i Lefortovskajafängelse. Med utgångspunkt från att Wallenberg sålunda funnits inom Moskvaområdet, torde det vid en förnyad undersökning vara möjligt för Sovjetunionens regering att fastställa Wallenbergs uppehållsort och öde." Med stöd av det anförda anhöll svenska regeringen, att Sovjetunionens regering vidtog de för Wallenbergs snara återförande till Sverige erforderliga åtgärderna. Avslutningsvis underströk svenska regeringen i noten, att den fäste stor vikt vid detta ärende, vars lyckliga lösning skulle på ett värdefullt

sätt stärka de goda förbindelserna mellan Sovjetunionen och Sverige.

Vid överlämnandet av noten förklarade utrikesministern att han personligen hade tagit del av det viktigaste materialet och icke kunde tvivla på dess bevisvärde. Utrikesministern framhöll den vikt, svenska regeringen fäst vid detta ärende, och bad ambassadören framföra detta till utrikesminister Vysjinski. Anledningen till att noten överlämnades i Stockholm, under det att ärendet tidigare hade handlagts i Moskva, var att utrikesministern önskade få tillfälle personligen kommentera den.

Till svar på noten av den 11 februari 1952 erhöll utrikesdepartementet den 16 april samma år från Sovjetunionen ambassad en note, vari helt kort meddelades, att "de kompetenta sovjetmyndigheterna, enligt den av ambassaden erhållna informationen, icke förfoga över några tilläggsuppgifter om Raoul Wallenbergs öde utom det, som redan meddelades i A. J. Vysjinskis brev till herr Sohlman av den 18 augusti 1947".

Den 23 maj 1952 överlämnade utrikesministern till ambassadör Rodionov en ny note i ärendet. I denna erinrades inledningsvis om den svenska noten av den 11 februari 1952 vari bl. a. hade anförts, att ett antal utsagor styrkte, att Wallenberg från och med år 1945 befunnit sig i fängsligt förvar i Moskvaområdet, tidvis i Lefortovskajafängelset, och om utrikesministerns i samband med sistnämnda notes överlämnande gjorda uttalanden. Särskilt erinrades hans uttalanden rörande materialets bevisvärde och ärendets vikt. Det vore därför, anfördes det vidare i den svenska noten av den 23 maj, med förvåning som svenska regeringen

hade mottagit Sovjetunionens ambassads svar den 16 april 1952. Enligt (det däri åberopade) brevet den 18 augusti 1947 från dåvarande vice utrikesminister Vysjinski till Sohlman skulle Wallenbergs öde vara okänt för de sovjetiska myndigheterna. Vad speciellt frågan om Wallenbergs försvinnande i Budapest i början av år 1945 beträffade, kunde det, enligt vad som fortsättningsvis framhölls i den svenska noten, icke råda något som helst tvivel om att han omhändertagits av sovjetiska myndigheter. Vissa av svenska beskickningens medlemmar och andra personer hade i samband med och under de närmaste månaderna efter Budas intagande av den sovjetiska armén kallats till förhör av sovjetiska instanser. Av förhören hade framgått, att sovjetiska vederbörande ansett sig vara i besittning av visst material, som skulle visa, att Wallenberg under sin verksamhet som tjänsteman vid svenska beskickningen i Budapest utfärdat falska pass eller andra legitimationshandlingar åt personer, som stått den dåvarande ungerska regimen nära, och att han misstänkts för bedrivande av illegal undermåttelseverksamhet. Svenska regeringen ville på det bestämdaste framhålla, att dylika misstankar mot Wallenberg må anses helt obefogade. Om pass och andra legitimationshandlingar i några fall påträffats i orätta händer, kunde de icke läggas Wallenberg till last, utan sådana fall finge förklaras genom illegala tillgrepp eller förfälskningar förda av andra personer under de kaotiska förhållanden, som hade rått i Budapest under stadens belägring av den sovjetiska armén. Wallenbergs strävan hade varit att bispringa den av de dåvarande makthavarna i Ungern hårt undertryckt

och förföljda judiska befolkningen och andra politiskt följda. Härefter lydde noten: "Med hänvisning till de uppgifter om Wallenbergs omhändertagande i Sovjetunionen, så äro i svenska regeringens besittning, önskar svenska regeringen rikta frågan till Sovjetunionens regering, huruvida densamma — i händelse den får del av de närmare uppgifter rörande Wallenbergs öde efter 1945, som framkommit under de svenska myndigheternas ingående undersökningar — är beredd att utföra de undersökningar, vartill dessa uppgifter giva anledning." Till sist uttalades i den svenska noten: "Avslutningsvis vill svenska regeringen ånyo framhålla, att den fäster stor vikt vid en tillfredsställande lösning av denna fråga."

En framställning motsvarande den, som utrikesministern sålunda den 23 maj 1952 riktat till Sovjetunionens ambassadör, gjordes den 26 i samma månad av ambassadör Sohlman till vice utrikesminister Zorin. Under det samtal, som härvid utspann sig, förklarade Zorin, att ärendet skulle underkastas förnyad prövning.

Den 28 juni 1952 framförde utrikesministern påminnelse rörande ärendet till ambassadör Rodionov.

Den 30 augusti 1952 framförde utrikesministern påminnelse till ambassadör Rodionov. Utrikesministern framhöll, att Wallenberg ^{vore} ~~vare~~ svensk diplomat och ^{åtnjorde} ~~åtnjöt~~ diplomatisk immunitet. Det vore fruktansvärt, att han icke kunde återfinnas och sändas tillbaka till Sverige. Wallenberg hade gjort en modig och ärofull gärning genom sina ansträngningar att rädda ungerska judar från fascisternas förföljelser. Han hade tjänat icke blott sitt land utan

*T. Engström
Häring 20/8-52
av Kol: sek.*

hela mänskligheten.

Den 1 oktober 1952 framförde utrikesministern påminnelser i ärendet till ambassadör Rodionov.

Den 17 november 1952 hade utrikesministern i New York ett samtal med utrikesminister Vysjinski. Under samtalet, som kommit till stånd på begäran av den svenske utrikesministern, upptog denne Wallenberg-ärendet. Han framhöll, att det här gällde en svensk diplomats kvarhållande i Sovjetunionen. Wallenberg hade omhändertagits av sovjetrysk militär under slutstriderna om Budapest och hade sedan kvarhållits och befunne sig i ryskt fängelse. Det vore ett mysterium, varför de sovjetryska myndigheterna kvarhållit honom. Från svensk sida hade man gjort upprepade démarcher och fått undvikande svar. Det hade sagts att sovjetregeringen icke hade kunnat återfinna Wallenberg men utrikesminister Undén kunde icke tro på ett sådant påstående. På grund av egna undersökningar på svensk sida särskilt förhör med krigsfångar, som återvänt de senare åren från Sovjetunionen, hade man på svensk sida bevis för att Wallenberg ännu vid en ganska sen tidpunkt hade funnits i rysk fångenskap. Dessa bevis härrörde från flera olika källor och vore sammanstämmande. Det gällde här ett neutralt lands diplomatiska tjänsteman, och utrikesministern begärde, att sovjetregeringen ville taga reda på Wallenberg och återsända honom till Sverige. Utrikesministern erinrade vidare om att han hade erbjudit sig att ställa visst kompletterande bevismaterial till sovjetregeringens förfogande men icke fått något svar på detta

erbjudande.

Den 12 februari 1953 erhöill ambassadör Sohlman företräde hos utrikesminister Vysjinski och erinrade därvid om de två utrikesministrarnas samtal i New York. Han nämnde även sitt samtal med Zorin, varvid denne ställt i utsikt förnyad prövning.

Den 31 mars 1953 tog ambassadör Sohlman upp ärendet vid ett samtal med ambassadör Rodionov. Han erinrade därvid om det i de dagarna utfärdade sovjetryska amnestidekretet.

Den 13 april 1953 tog kabinettsssekreterare Lundberg upp Wallenberg-ärendet under hand vid ett samtal med en tjänsteman vid den sovjetryska ambassaden.

Den 4 maj 1953 frågade ambassadör Sohlman medlemmen av sovjetryska utrikesministeriets kollegium Semenov, huruvida denne hade kännedom om kabinettsssekreterarens ovan nämnda samtal och om ärendet Wallenberg. Då svaret var nekande, sade sig Sohlman ämna återkomma efter någon vecka, då Sohlman hoppades, att Semenov skulle ha gjort sig underrettad.

Den 21 maj 1953 hade Sohlman ett nytt samtal med Semenov, varvid Sohlman gav en utförlig återblick på hela ärendet.

Den 3 juni 1953 tog utrikesminister Undén upp ärendet med ambassadör Rodionov. Utrikesministern erinrade om sitt samtal med Vysjinski och sade sig ha intrycket, att man på sovjetrysk sida icke hade gjort någon ny undersökning sedan svaret 1947. Utrikesministern hemställde, att ambassadören måtte rapportera till utrikesminister Molotov om samtalet och understryka sakens vikt.

Den 16 juli 1953 besökte ambassadör Rodionov utrikesministern. Rodionov meddelade muntligt, att han fått instruktion av sin regering att framföra ett svar på svens-

ka démarches, såväl i Stockholm som i Moskva, angående Raoul Wallenberg. Rodionov förklarade, att Sovjetunionens regering hade gjort de mest omsorgsfulla efterforskningar efter Wallenberg. Med stöd av dessa kunde förklaras, att Wallenberg icke befunnit sig och icke befinner sig i Sovjet unionen.

Jarring/Salwing

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

med förfrågan om
viss person.

STOCKHOLM den 1 aug. 1953

N:o

10

chiffer
BUD

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL.

SSS

Svensk

Rom

Edert chiffer 8. Sök omedelbart av Saunders erfara om beskickningen i Wien kan anmodas fastställa existensen av kistan utan risk för Saunders ombud där och utan risk för att beskickningen blir indragen i en juvelsmugglingsaffär eller liknande.

Hur bedömer Ni att Eder beskickning bör förhålla sig ?

Cabinet

Aug. 1/8 1400

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Från Rom
Avsant den 3 /8 19 53 kl. 1935
Inkom den 3 /8 19 53 kl. 2210
Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr	49:B	9
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Eu I

N. 1.

9.

4

Saunders säger sig icke veta adressen till ombudet i Wien samt att varje inblandning eller kontroll av kistans existens skulle försvåra. Hon säger att kistan säkert är tillgänglig här på fredag kväll. Ehuru jag personligen är tveksam hemställer jag ändock bemyndigande att utbetala ytterligare högst 15.000 lire för hennes levnadsomkostnader, ytterligare några dagar varefter hennes framställningar om penninghjälp skola avvisas. För beskickningen synes risken endast vara att sammanlagt högst 20.000 lire gå förlorade.

Beck-Friis

100 lire = 42325

166

Alm. den

Stockholm den 3 augusti 1953.

Strängt förtroligt.

Broder,

I handbrev Westman - Dahlman 20.8.51 omtalades, att
/hemmahörande i Elsass-Lothringen,/ nio från Sovjetunionen återvända krigsfångar/förhörts
av de franska myndigheterna i Tyskland, varvid de meddelat
namn och uppehållsort på åtskilliga franska och utländska
medfångar, samt att Quai d'Orsay lovat att så snart
protokollen kommit till Paris underrätta beskickningen,
huruvida därvid framkommit något rörande svenskar (eller
skandinaver över huvud taget) i rysk fångenskap.

Såvitt framgår av departementets dossier i ärendet,
synes Quai d'Orsay aldrig ha lämnat beskickningen den
utlovade underrättelsen.

Hur därmed än förhåller sig, får jag be Dig snarast
meddela, huruvida i berörda/hänseende något framkommit
vid ifrågavarande förhör.

I detta sammanhang vill jag understryka angelägenheten
av att beskickningen, oberoende av särskild instruktion
härifrån, i den mån repatriering av fransmän från Sovjet-
unionen förekommer, har uppmärksamheten riktad på möjlig-
heten att på lämplig väg söka erfara vad som till äventyrs
må framkomma om svenskar i rysk fångenskap. Vi ha här,
som Du förstår men som Du icke bör särskilt framhålla för
franska vederbörande, bl. a. RW:s öde i tankarna.

u/ Jarring

Chargé d'affaires A l m q v i s t

r i s

shu Petri

*Don: Engström
föregående
Vilhelm
Larsson
här
med*

AMBASSADE DE SUÈDE

20
Paris den 31 juli 1953

4/8-53

Petri.

(X)

Broder,

Tack för ditt brev av den 29 juli.

Ifråga om den Lundbeugska boken
tyckte Almgren och jag, som både fått
individuell sammanfattning att bilda, att vi
inte kunde undvika oss. Sedan visade
det sig, begrundligt nog tyckte jag, att
han Anger, Thorell och Lindgren var
intresserade av boken såsom sådan
och därför önskade ha den. Följden
blev en dubbel födelsedagsgåva. Det var
nog egentligen inte meningen och författaren
inte vara ett mönster som nödvändigtvis
måste följas, framför allt inte av välför-
fädda humanisterna.

Stenbeugs adress den sista
dagen kommer att vara c/o Sivertz,
Birgerjærlogatan 46, Stockholm.

Han har ju, på sina fredag- eller lördag,
anlämt till Paris men ännu inte kommit upp
till bok. - Det återstår att se om han är
färdig i någon tidida del & när jag ~~alltså~~
avhålltar honom.

Det är något osäkert hurunda jag
känner till Strindbergs underseendelser.
Säkerst jag tror upp bli det nog blott
för en enda dag, i sinna hälften
av augusti.

Ända sedan de lämnade denna
stad har det härtat persistert döljts
rader. Knappt en dag har förgåt utans
tegraderar. Idag ha himmelens portar
slätt öppna sedan morgontimmarna.

I Perssons välsaga regi har så gott
som alla rum i huset målats och tapet-
serats - på en gång! Sedan jag väl
heltat kunnat klicka i mitt rum satta
man i gång att måla dörrarna som nu
sitt följt kassar uppvisa en vacker provokation
på fingeravtryck: finlön Samethja bekräftad -
kennas älsklingar där spår av gifta och
och nätt och skönt allmänhet av stika slag.

Med många hälsningar till dig och ditt hus samt
till Samethja. Din tillhörande Kunnadth.

Avskrift av bläckbrev Rynell - Petri (Mjövik, Sveröd) 4 augusti 1953.

~~Bäxx~~

(Tack mycket för Ditt brev 31 juli med upplysningar om beskickningens födelsedagsbarn, upplysningar som Du förenat~~et~~ med deltagande omtänksamhet om hemmafamiljers skrala kassaskrin.

Bundy instämmer i tacksägelsen.

Bägge önska vi Dig nu en god semester i hemlandet, med tjänlig väderlek och lekfullt umgänge med den lilla barnaflocken. Hälsa också Carin hjärtligt.)

För egen del tager jag fasta på Din antydda avsikt att söka Dig hit till huvudstaden, om det så än blir på blott en dag. Det skulle vara nyttigt att få tala med Dig om ett och annat, och jag skulle sätta värde på om Du ville underrätta om Din ankomst hit åtminstone någon dag i förväg. Skriv till mig, eller ännu hellre - eftersom det är möjligt, att jag inte kommer att sitta på tjänsterummet alldeles regelbundet under de ~~xxxxxx~~ ^{sista} tio å tolv dagarna av augusti, och min post kanske därför blir liggande - även till Jarring. Jag har nämnt för honom om att Du eventuellt kommer hit, och han vill absolut få tillfälle träffa Dig, innan Du återvänder till Paris.

Jarring/EW
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang.utbetalning

Telegram

STOCKHOLM den 4 aug. 1953

N:o // ^{HUD} Chiffer BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

L

MAL.

2a I

Svensk
Rom

Edert 9. Ni bemyndigas göra utbetalningen
Cabinet

exp. kl. 18⁰⁰ 4.8.53 UBJ

Originalet till 1:a byrå (Kominoff),
som hanthvarv beviset hanthläggning
i vanlig ordning. 5.8.53 *EL*

Moskva den 29 juli 1953.

Portroligt

Broder,

En av de frågor som belastat de sovjetisk-italienska relationerna har såsom härifrån tidigare inberättats, varit spørgsmålet om då i Sovjetunionen kvarhållna krigsfångarna.

Ambassadören di Stefano, vars ansträngningar att utverka krigsfångarnas hemsändande till Italien länge varit resultatlösa, upptog efter det sovjetiska amnestidekretets utfärdande denna fråga vid besök hos utrikesminister Molotov i våras, och utrikesministern sade sig då skola undersöka saken.

Efter di Stefanos avresa på semester begärde den italienske t.f. chargé d'affaires, enligt vad han igår sade mig, för någon vecka sedan företrädde hos chefen för sydeuropeiska avdelningen i utrikesministeriet, hr Sergejev, för att bl.a. tala härom. När denne just vid samma tidpunkt utnämndes till sovjetisk ambassadör i Aten ägde besöket i stället rum hos envoyén Zjerkov (förutvarande minister i Tel Aviv). Herr di Gropello åberopade sig på Molotovs löfte att undersöka saken och frågade om något kunde ställas i utsikt från sovjetisk sida. Till svar meddelades honom att, ehuru amnestidekretet i princip vore tillämpligt även på krigsfångar, åtskilliga frågor återstode att lösa ifråga om modaliteterna och den praktiska tillämpningen på ifrågavarande kategori. Det hade av samtalet ganska klart framgått

att sovjetmyndigheterna hittills ej vidtagit några positiva åtgärder för frigivandet, och min sagesmans intryck var att sovjetiska vederbörande ej hro hågade att f.n. gå de italienska önskemålen till mötes. Detta sammanhänge enligt herr di Gropello sannolikt med att ryssarna önskade behålla krigsfångarna som någon sorts gisslan för att utverka frigivande av ett antal i Italien fängslade personer som italienska regeringen ej ville släppa.

Som bekant har däremot frigivandet kunnat utverkas av såväl de österrikiska som de holländska fångar, vilka sedan krigets slut kvarhållits här.

u/S. von Euler

Paris den 3 augusti 1953.

Juh 5.8
kl 16.00 P2.

Strängt förtroligt.

Tel. Paris
5.8 överlöst

		19
	11	Mål

Broder,

AL
L
Jug

Idag hade jag besök av en herre, som förklarade sig vara tjeck och som icke ville uppge sitt namn, men som hade vissa upplysningar att lämna till svenska myndigheter. Han lämnade i huvudsak följande redogörelse. Då vederbörande uppgav Marcel som ett av sina täcknamn, begagnar jag mig här nedan av detta.

Marcel sändes av de tjeckoslovakiska myndigheterna till Moskva 1947 i egenskap av sekreterare åt "The Cseckoslovakian Industrial and Economic Mission to Moscow". Han kvarstannade i Moskva även efter det kommunistiska maktövertagandet i Prag, eftersom han troligen ur kommunistisk synpunkt ansågs ofarlig och kommunisterna dessutom vore i behov av hans stora språkkunskaper. Den 24 april 1953 återvände han emellertid från Moskva till Prag, beordrad därtill av den tjeckoslovakiske ambassadören i Moskva. Avsikten med hemkallelsen vore officiellt att avlägga rapport, men Marcel hade väl på känn, att det gällde andra, för honom obehagliga ting. Han arresterades också i Prag påföljande dag, den 25 april 1953. Någon dag under sista veckan i juni 1953 befann Marcel sig i ett s.k. transportfängelse i Prag, ett mindre fängelse, varest fångar endast hållas några dagar i och för vidare transport till andra fängelser. Fängelsets namn var "KARLOVO NAMĚSTÍ, Prag II". I detta fängelse placerades Marcel i samma cell som en sudet-tysk krigsfånge vid namn Karl Jakesch. Jakesch hade såsom tysk soldat fallit i ryska händer år 1945 någonstans i närheten av

Herr Utrikesrådet J a r r i n g,
Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Frankfurt an der Oder. I början av år 1953 överlämnades Jakesch, efter att under de mellanliggande åren ha vistats i olika ryska fångläger, av de ryska myndigheterna till de tjeckiska myndigheterna. Jakesch hade alltså efter att ha utlämnats av ryssarna hamnat i Prag-fängelset Karlovo Na-městi för att därefter transporteras till något annat tjeckiskt fängelse. Han vore misstänkt i egenskap av f.d. medlem av det tyska SA.

Jakesch hade berättat för Marcel, att han tidigare varit i ett ryskt fångläger, beläget på en plats vid namn Tarasovka nära Moskva. Detta läger bestod av bra inredda villor och de fångar, som bebodde villorna, hade det väl ställt för sig i materiellt avseende. Jakesch uppgav för Marcel, att han i januari månad 1952 i Tarasovka träffat svensken Raoul Wallenberg, som där bebodde en av fånglägrets villor. Jakesch hade vid den tiden som uppgift att sköta värmeledningarna i villorna och hade på det sättet kommit i kontakt med Wallenberg. Jakesch var vid samma tid i den tron, att han snart skulle bli utväxlad och få komma till Östtyskland och hoppades att från Östtyskland kunna taga sig över till Västtyskland. Då han nämnde detta för Wallenberg, hade Wallenberg bett honom, att han, då han kom till Västtyskland eller annat fritt land, skulle tala om för svenska myndigheter, att Wallenberg fanns i livet i Tarasovka nära Moskva.

Tyvärr hade nu Jakesch icke blivit utväxlad utan i stället, såsom ovan nämnts, blivit överlämnad av ryska myndigheter till tjeckoslovakiska myndigheter, vilka senare höll honom fängslad på grund av handlingar, till vilka han påstods ha gjort sig skyldig som SA-medlem så tidigt som år 1939. Jakesch hade emellertid lovat Wallenberg i januari 1952 att framföra ärendet till de svenska myndigheterna och då han nu vore förhindrad därtill, bad han Marcel att, om nu Marcel någon gång lyckades komma över på västsidan, framföra Wallenbergs budskap till de svenska myndigheterna.

Genom den underjordiska, tjeckoslovakiska frihetsrörelsen i Prag hade Marcel sedan lyckats fly ur tjeckisk fångenskap

över Bratislava och Wien. Han befunde sig i Paris, där han tills vidare ämnade stanna. Han ville icke uppge någon annan adress än adressen till en god vän, vars namn vore G  r  me Ballar, 33, rue Chevert, Paris 7:e. Brev till Marcel kunde ställas till denna adress och på det sättet kunde beskickningen få tag i Marcel, därest den så önskade. Marcel hade tagit kontakt med amerikanska, brittiska och schweiziska pressorgan, i vilka han inom kort komme att publicera något om sina upplevelser. Han funderade också på att ge ut en bok om vad han upplevt.

Marcel, som kunde vara en 35   r, gjorde ett redigt intryck, ehuru han föreföll något forcerad och verkade märkbart nervös, då han under vårt samtal hörde en dörr slå igen eller steg i ett angränsande rum. Marcel betonade att hans besök på beskickningen vore dikterat blott och bart av hans önskan att infria det löfte, som han givit sin vän Jakesch. Han komme att tills vidare stanna i Paris.

K  r T  ngin  
K.F. Almquist
(K.F. Almquist)

P.S. Jag vill tillägga att enligt vad Marcel under samtalets gång framhöll, den underjordiska rörelsen i Tjeckoslovakiet vore mycket väl organiserad och att säkra kontakter upprätt h  lles med den västliga världen. Emellertid hade rörelsen h  rt drabbats av den nyligen genomförda valutareformen.

h.

AMBASSADE DE SUÈDE
PARIS

Till Chefen för Politiska Avdelningen

61

В связи с тем, что в беседе со мной 3 июня Вами был вновь затронут вопрос о судьбе шведского дипломата Рауля Валленберга, пропавшего, как известно, без вести во время уличных боев в Будапеште в начале 1945 года, а также в связи с недавними обращениями г-на Сульмана в МИД СССР по этому вопросу, мне поручено заявить Вам следующее.

Как уже сообщалось в нотах МИД СССР и Посольства СССР в Швеции, а также в беседах с представителями Посольства Швеции в СССР, компетентные советские органы произвели тщательное расследование и розыск Р.Валленберга, в результате чего было установлено, что Валленберга в Советском Союзе не было и нет, и что он нам неизвестен. Учитывая, что Р.Валленберг пропал без вести в Будапеште в то время, когда там велись ожесточенные бои, можно лишь предположить, что он или случайно погиб во время уличных боев или попал в руки салашистов.

Между тем, вопрос о Рауле Валленберге на протяжении нескольких лет самым беззастенчивым образом используется во враждебных в отношении Советского Союза целях. В этих же целях некоторые шведские газеты в последнее время распространяют клеветнические вымыслы о Валленберге, выдавая их, якобы, за показания каких-то свидетелей.

Посольство СССР уполномочено подтвердить ранее сделанные нами заявления по этому вопросу и сообщить, что всякие попытки связать вопрос о судьбе Валленберга с его, якобы, пребыванием в СССР, лишены какого бы то ни было основания.

*Signature of
ambassador Robinson
-in Kap. sek. den
5 aug. 1948.
27*

I samband med att Ni under Edert samtal med mig den 3 juni åter berörde frågan om den svenske diplomaten Wallenbergs öde, vilken som bekant försvunnit spårlöst under gatustriderna i Budapest i början av 1945, samt likaledes i samband med de hänvändelser herr Sohlman nyligen gjort i denna fråga i sovjetiska utrikesministeriet, har jag erhållit i uppdrag att meddela Eder följande.

Såsom redan meddelats i sovjetiska utrikesministeriets och sovjetiska ambassadörens i Sverige noter ävensom under samtal med medlemmar av svenska ambassaden i Sovjetunionen, ha de kompetenta sovjetorganen genomfört noggranna undersökningar och efterforskningar angående R. Wallenberg, genom vilka det fastställts att Wallenberg icke varit eller är i Sovjetunionen och att han är oss okänd. Om man tar i beaktande att R. Wallenberg spårlöst försvann i Budapest vid den tid då förbittrade strider fördes där, kan man endast antaga att han endera händelsevis omkom under tiden för gatustriderna eller föll i händerna på Szalasy's anhängare.

Under tiden har under loppet av några år frågan om Raoul Wallenberg på det mest oblyga sätt utnyttjats för mot förhållandet till Sovjetunionen fientliga ändamål. Med just sådana ändamål utbreda på senare tid några svenska tidningar smädliga uppdiktade artiklar om Wallenberg föregivande att de bygga på uppgifter från något slags vittne.

Sovjetiska ambassaden är befullmäktigad att bekräfta tidigare av oss lämnade uppgifter i denna fråga och meddela att alla försök att förbinda frågan om Wallenbergs öde med hans förmenta vistelse i Sovjetunionen äro helt grundlösa.

Oktav-brev exp. 5.8.53

20
X
Ry

Stockholm den 5 augusti 1953.

Förtroligt.

Herr Envoyé,

Efter att förgäves ha sökt Envoyén på telefonnumret i Stockholm, förmodar jag att detta brev kommer som en störning i sommarvila på annan ort. Jag är ledsen att besvära, men kan tyvärr icke underlåta att utan dröjsmål vända mig till Herr Envoyén i följande angelägenhet.

Till en större föredragningspromemoria, som håller på att upprättas, behövs uppgift angående vilken månad (och helst även dag) under år 1951, som utrikesministern meddelade Herr Envoyén uppdraget att upprätta en promemoria avseende i utrikesdepartementet befintliga handlingar berörande efterforskningarna efter Raoul Wallenberg. Uppgift härom har icke kunnat återfinnas i departementets dossierer.

Därest Herr Envoyén kan lämna uppgiften, vore jag tacksam att få den meddelad snarast möjligt antingen till mig eller till kabinetssekreterare Lundberg.

Det vore av värde att samtidigt om möjligt erhålla bekräftelse på att uppdraget avslutades den 30 april 1951, vilket synes framgå av här föreliggande handlingar.

Envoyén Erik Sjöborg
Lill-Jans Plan 1
S t o c k h o l m

u/ Stig Rynell

1. Rynell har skrivit till Petri, Mjövik, Everöd, och bett honom underrätta Jarring och Rynell angående dag (i slutet av augusti) för Petris besök i Stockholm. Utkastet till hbr till Paris kvarligger hos Rynell. Det avser närmast ~~flykting~~ fångar från Elsass-Lohringen men innehåller även generell anvisning om uppmärksamhet.
2. Enligt personalavdelningen (Ärnfast) föreligger icke semester eller semesteransökan beträffande vare sig Winther eller Lewenhaupt, och intet är känt om förestående besök i Stockholm av någon av dem. Skulle något nytt tillkomma inom en veckas tid, underrättar Ärnfast Rynell.
3. På Sjöborgs telefon i Stockholm svarar man icke. Rynell har därför skrivit till honom och bett om uppgift angående datum ^(eller månad) för uppdragets meddelande.
4. Kabinettssekreterarens fråga, huruvida ryssarna framkastat möjligheten, att "Wallenberg kunde på eget bevåg avlägsna sig från de sovjetiska truppernas område" (i Budapest), besvaras jakande. Novikov skall ha sagt detta till Hägglöf under samtalet den emellan den 30 januari 1947. Uppgiften förekommer icke i Hägglöfs chifftertelegram eller depesch om samtalet, men anföres i Vysjinskis brev till Sohlman den 18 augusti 1947. Det heter däri bl. a.: "--- den sovjetiske officer, som lämnat meddelandet om Wallenberg, har icke återfunnits. I lägren för krigsfångar och internerade har Wallenberg icke heller påträffats. Det var med stöd av ovanstående som medlemmen av Sovjetunionens utrikesministeriums kollegium, K. V. Novikov redan den 30 januari 1947 vid samtal med svenska sändebudet herr Hägglöf förklarade, att vederbörande sovjetiska myndigheter under avsevärd tid sysslat med ärendet Wallenberg, men att deras försök att finna honom icke krönts med framgång. Härvid framhöll K. V. Novikov, att man naturligtvis icke finge lämna ur sikte, att Wallenberg befann sig inom ett område, där sovjetiska trupper funnos, under en period av

häftiga strider i Ungern, då alla slags tillfälligheter kunde inträffa - Wallenberg kunde på eget bevåg avlägsna sig från de sovjetiska truppernas område, fientliga flyganfall kunde förekomma, Wallenberg kunde omkomma genom fientlig beskjutning o.s.v."

Hbr von Euler - Unger 29.7.53 angående spörsmålet 5.
om de i Sovjetunionen kvarhållna italienska krigsfångarna har överlämnats till 1:a byrån (Aminoff) för handläggning i vanlig ordning inbegripet delgivning med besk:en Rom. Genomslag kvarliggert hos Rynell. Envoyén J. Beck-Friis har semester från 4 augusti och kommer att besöka U.D. Besk:en i Rom har redan haft åtskilligt att skaffa med ärendet RW, men skulle det anses erforderligt ytterligare och generellt fästa uppmärksamheten på vårt intresse för ev. återvändande, synes tillfälle erbjuda sig vid Beck-Friis besök.

Wallenberg / Paris / Ryssel
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Marcel om Raoul Wallenberg.

STOCKHOLM den 5 augusti 1953

N:o

BUD

BIL

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL

P

2

Eu^I

Svensk Paris (Urgent)

19. För Almqvist personligen.

Primo. Edert handbrev till Jarring den tredje augusti och handbrev av detta slag måste ovillkorligen ställas till chefen för politiska avdelningen (personligen) jämför cirkulär 157 den tredje november 1952.

Secundo. Sök omedelbart kontakt med Marcel och bed honom att icke till någon person yppa vad han erfarit om Wallenberg då detta kan kosta Wallenberg och Jakesch livet.

Tertio. Förbered Marcel på att vi kunna önska förnyad kontakt.

Cabinet.

marcel Wallenberg
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Marcel och Raoul
Wallenberg

STOCKHOLM den 5/8 1953		
N:o	BUD	BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	6 ^a I

Svensk Paris

R
För Almkvist personligen. Kommissarie Danielsson avreser med planet 0815 i morgon och uppsöker Eder för kontakt vårt chiffer 19 tertio. Danielssons identitet får ej röjas för Marcel om Ni skulle hinna ordna kontakt denne före hans ankomst. Om Anger i tjänst bör denne handlägga hela ärendet då han väl insatt härifrån.

Cabinet.

5.8.53 kl. 1720

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Paris

ex. 2 till

Avsant den 7/8 1953 kl. 1935

» 3 » Jarring, ättestålet till Paris Inkom den 7/8 1953 kl. 1935

» 4 » Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr		
Avd.	Gr.	Mål.

Paris
8/8
A. 2.

4
Jy

För Jarring personligen från Danielsson.

6. Jag har idag haft samtal med Maroels, som utan tvivel måste betecknas som trovärdig. Hans riktiga namn är Rohan, 34 år. Han säger, ^{av} att han är bekant med ~~Vaclav~~ Talich i Stockholm. Uppger dessutom andra personer, som han känner, och som kunna intyga ha identitet. Han betecknar Karel Jakesch såsom intelligent man med tämligen god bakgrund, bland detaljer kan nämnas, at Bendel hade givit Jakesch en skjorta, vilket tyder på at Bendel lever under något så när drägliga förhållanden, och Jakesch hade beskrivit vistelsen i villan utanför Moskva såsom god. Rohan säger sig ha möjlighet att genom den tjeckiska under groundsrörelsen ha möjlighet att få närmare uppgifte om Jakeschs uppehållsplats. Rohan har lovat, att ick vidtaga några åtgärder, förrän han fått medgivande härifrån. Tacksam för svar om vi skola låta honom bedriva efterforskningar. Nytt samtal bestämt till måndag förmiddag.

Almqvist.

Jarring/EW
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Raoul Wallenberg

*Utkast af
avsnitt*

STOCKHOLM		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Den 16 juli 1953 framförde Sovjetunionens ambassadör i Sverige till svenske utrikesministern ett meddelande, att Sovjetunionens regering gjort de mest omsorgsfulla efterforskningar efter Raoul Wallenberg. Med stöd härav kunde förklaras, att Wallenberg icke befunnit sig och icke befinner sig i Sovjetunionen.

Svenska regeringen har i tidigare noter i detta ärende meddelat, att genom utsagor från hemvändande krigsfångar styrkts, att Wallenberg under avsevärd tid efter sitt försvinnande i Budapest befunnit sig i fångenskap i Sovjetunionen. De sovjetryska undersökningarna ha enligt vad som nu förklarats icke bekräftat detta. Svenska regeringen erbjöd sig i sin note den 23 maj 1952 att ställa material, belysande Wallenbergs öde, till förfogande för Sovjetunionens regering. På detta erbjudande har intet svar ingått.

Svenska regeringen upprepar sitt erbjudande att ställa material, belysande Wallenbergs öde, till förfogande i syfte att underlätta ett klarläggande av omständigheter, rörande vilka de svenska och sovjetryska undersökningarna lett till skiljaktiga resultat. Den förbehåller sig dessutom att återupptaga ärendet, därest nya omständigheter tillkomma, och utgår ifrån, att Sovjetunionens regering, därest uppgifter rörande Wallenbergs öde skulle komma den tillhanda, underrättar svenska regeringen där- om samt, därest Wallenberg påträffas, återsänder honom till Sverige.

Stockholm den 7 augusti 1953.

Sovjetunionens Ambassad,
Stockholm.

Den 16 juli 1953 framförde Sovjetunionens ambassadör i Sverige till svenske utrikesministern ett meddelande, att Sovjetunionens regering gjort de mest omsorgsfulla efterforskningar efter Raoul Wallenberg. Med stöd härav kunde förklaras, att Wallenberg icke befunnit sig och icke befinner sig i Sovjetunionen.

Såsom svenska regeringen i tidigare noter i detta ärende meddelat, har genom utsagor från hemvändande krigsfångar styrkts, att Wallenberg under avsevärd tid efter sitt försvinnande i Budapest befunnit sig i fångenskap i Sovjetunionen. De sovjetryska undersökningarna ha enligt vad som nu meddelats icke bekräftat detta. Svenska regeringen erbjöd sig i sin note den 23 maj 1952 att ställa material, belysande Wallenbergs öde, till förfogande för Sovjetunionens regering. På detta erbjudande har intet svar ingått. Svenska regeringen upprepar därför sitt erbjudande i syfte att underlätta ett klarläggande av omständigheter, rörande vilka de svenska och sovjetryska undersökningarna lett till skiljaktiga resultat.

Oberoende av denna fråga förbehåller sig svenska regeringen att återupptaga ärendet, därest nya omständigheter tillkomma, och uttalar önskemålet, att Sovjetunionens regering, därest uppgifter rörande Wallenbergs öde skulle komma den till handa, måtte vidarebefordra dessa uppgifter till den svenska regeringen samt, därest Wallenberg påträffas, måtte återsända honom till Sverige.

P.M.

I februari 1951 uppdrog utrikesministern åt f.envoyén Sjöborg att genomgå utrikesdepartementets dossier i ärendet rörande Raoul Wallenbergs försvinnande för att undersöka, om däri föreliggande uppgifter kunde föranleda ytterligare åtgärder. Envoyén Sjöborg slutförde sitt uppdrag i april 1951.

I ett interpellationssvar, som ministern för utrikes ärendena lämnade i andra kammaren den 22 maj 1951, redogjordes för handläggningen intill den tidpunkten av nämnda ärende. Därefter har utrikesdepartementet fortsatt strävandena att bringa klarhet i Wallenbergs öde och söka återföra honom till Sverige. Medan Sjöborgs genomgång av materialet pågick och efter dess avslutande inkommo vissa uppgifter rörande Wallenberg till departementet. Dessa uppgifter undersöktes och kompletterades, varjämte åtgärder vidtogos i syfte att införskaffa uppgifter, som eventuellt kunde erhållas genom fångar, som fr.o.m.hösten 1950 återkommit från Sovjetunionen. Det material, som på detta sätt sammanställdes, föranledde ärendets förnyade upptagande med de sovjetryska myndigheterna.

Den 11 februari 1952 överlämnade utrikesminister Undén till ambassadör Rodionov en note med begäran om Wallenbergs snara återförande till Sverige. I noten meddelades, att de svenska myndigheterna i samband med sina efterforskningar undersökt uppgifter, som tytt på att Wallenberg skulle ha dödats i Budapest, uppgifter att han skulle finnas utanför Sovjetunionens område och uppgifter att han skulle finnas inom Sovjetunionen. Trots det negativa svar, som Sovjetunionens regering hade avgivit på sistnämnda punkt, hade nämligen de svenska myndigheterna med hänsyn till förhållandena efter kriget icke velat utesluta möjligheten, att Wallenberg kunde finnas inom Sovjetunionen utan att hans uppehållsort och identitet vid de omfattande undersökningar, som Sovjetunionens regering företagit, hade kunnat fastställas. De av de svenska myndigheterna be-

drivna efterforskningarna hade utförts med den största noggrannhet och under sträng prövning av materialets trovärdighet. Materialet hade under det senaste året avsevärt ökats. Notens fortsatte: "Det föreligger ett antal utsagor, som styrka, att Wallenberg fr.o.m. år 1945 befunnit sig i fängsligt förvar i Moskva, tidvis i Lefortovskajafängelset. Med utgångspunkt från att Wallenberg sålunda funnits inom Moskvaområdet, torde det vid en förnyad undersökning vara möjligt för Sovjetunionens regering att fastställa Wallenbergs uppehållsort och öde." Med stöd av det anförda anhöll svenska regeringen, att Sovjetunionens regering vidtog de för Wallenbergs snara återförande till Sverige erforderliga åtgärderna. Avslutningsvis underströk svenska regeringen i noten, att den fäste stor vikt vid detta ärende, vars lyckliga lösning skulle på ett värdefullt sätt stärka de goda förbindelserna mellan Sovjetunionen och Sverige.

Vid överlämnandet av noten förklarade utrikesministern, att han personligen hade tagit del av det viktigaste materialet och icke kunde tvivla på dess bevisvärde. Utrikesministern framhöll den vikt, svenska regeringen fäste vid detta ärende, och bad ambassadören framföra detta till utrikesminister Vysjinski. Anledningen till att noten överlämnades i Stockholm, under det att ärendet tidigare hade handlagts i Moskva, var att utrikesministern önskade få tillfälle personligen kommentera den.

Till svar på noten av den 11 februari 1952 erhöll utrikesdepartementet den 16 april samma år från Sovjetunionens ambassad en note, vari helt kort meddelades, att "de kompetenta sovjetmyndigheterna, enligt den av ambassaden erhållna informationen, icke förfoga över några tilläggsuppgifter om Raoul Wallenbergs öde utom det, som redan meddelades i A.J.Vysjinskis brev till herr Sohlman av den 18 augusti 1947".

Den 23 maj 1952 överlämnade utrikesministern till ambassadör Rodionov en ny note i ärendet. I denna erinrades inledningsvis om den svenska noten av den 11 februari 1952, vari bl.a. hade anförts, att ett antal utsagor styrkte, att Wallenberg från och med år 1945 befunnit sig i fängsligt förvar i Moskvaområdet, tidvis i Lefortovskajafängelset och om utrikesministerns i samband med sistnämnda notes överlämnande gjorda uttalanden. Särskilt erinrades om hans uttalanden rörande materialets bevisvärde och ärendets vikt. Det vore därför, anfördes det vidare i den svenska noten av den 23 maj, med förvåning som svenska regeringen hade mottagit Sovjetunionens ambassads svar den 16 april 1952.

Enligt det däri åberopade brevet den 18 augusti 1947 från dåvarande vice utrikesminister Vysjinski till Sohlman skulle Wallenbergs öde var okänt för de sovjetiska myndigheterna. Vad speciellt frågan om Wallenbergs försvinnande i Budapest i början av år 1945 beträffade, kunde de enligt vad som fortsättningsvis framhölls i den svenska noten, icke rå något som helst tvivel om att han omhändertagits av sovjetiska myndigheter. Vissa av svenska beskickningens medlemmar och andra personer hade i samband med och under de närmaste månaderna efter Budas intagande av den sovjetiska armén kallats till förhör av sovjetiska instanser. A förhören hade framgått, att sovjetiska vederbörande ansett sig vara i besittning av visst material, som skulle visa, att Wallenberg under sin verksamhet som tjänsteman vid svenska beskickningen i Budapest utfärdat falska pass eller andra legitimationshandlingar åt personer, som stått den dåvarande ungerska regimen nära, och att han misstänkts för bedrivande av illegal underrättelseverksamhet. Svenska regeringen ville på det bestämdaste framhålla, att dylika misstankar mot Wallenberg måste anses helt obefogade. Om pass och andra legitimationshandlingar i några fall påträffats i orätta händer, kunde detta icke läggas Wallenberg till last, utan sådana fall finge förklaras genom illegala tillgrepp eller förfalskningar utförda av andra personer under de kaotiska förhållanden, som hade rått i Budapest under stadens belägring av den sovjetiska armén. Wallenbergs strävan hade varit att bispringa den av de dåvarande makthavarna i Ungern hårt undertryckta och förföljda judiska befolkningen och andra politiskt förföljda. Härefter lydde noten: "Med hänvisning till de uppgifter om Wallenbergs omhändertagande i Sovjetunionen, som äro i svenska regeringens besittning, önskar svenska regeringen rikta frågan till Sovjetunionens regering, huruvida densamma - i händelse den får del av de närmare uppgifter rörande Wallenbergs öde efter 1945, som framkommit under de svenska myndigheternas ingående undersökningar - är beredd att utföra de undersökningar, vartill dessa uppgifter giva anledning." Till sist uttalades i den svenska noten: "Avslutningsvis vill svenska regeringen ånyo framhålla, att den fäster stor vikt vid en tillfredsställande lösning av denna fråga."

En framställning motsvarande den, som utrikesministern sålunda den 23 maj 1952 riktat till Sovjetunionens ambassadör, gjordes den 26 i samma månad av ambassadör Sohlman till vice utrikesminister Zorin. Under det samtal, som härvid utspann sig, förklarade Zorin, att ännu skulle underkastas förnyad prövning.

Den 28 juni 1952 framförde utrikesministern påminnelser rörande ärendet till ambassadör Rodionov.

Den 30 augusti 1952 framförde utrikesministern påminnelse till ambassadör Rodionov. Utrikesministern framhöll, att Wallenberg var svensk diplomat och åtnjöt diplomatisk immunitet. Det vore fruktvårt, att han icke kunnat återfinnas och sändas tillbaka till Sverige. Wallenberg hade gjort en modig och ärofull gärning genom sina ansträngningar att rädda ungerska judar från fascisternas förföljelser. Han hade tjänat icke blott sitt land utan hela mänskligheten.

Den 1 oktober 1952 framförde utrikesministern påminnelse till ärendet till ambassadör Rodionov.

Den 17 november 1952 hade utrikesministern i New York ett samtal med utrikesminister Vysjinski. Under samtalet, som kommit till stånd på begäran av den svenske utrikesministern, upptog denne Wallenberg-ärendet. Han framhöll, att det här gällde en svensk diplomat kvarhållande i Sovjetunionen. Wallenberg hade omhändertagits av en rysk militär under slutstriderna om Budapest och hade sedan kvarhållits och befunne sig i ryskt fängelse. Det vore ett mysterium, varför sovjetryska myndigheterna kvarhållit honom. Från svensk sida hade gjorts upprepade démarcher och fått undvikande svar. Det hade sagts att sovjetregeringen icke hade kunnat återfinna Wallenberg, men utrikesminister Undén kunde icke tro på ett sådant påstående. På grund av undersökningar på svensk sida, särskilt förhör med krigsfångar, s  v  nt de senare åren från Sovjetunionen, hade man på svensk sida kommit till att Wallenberg ännu vid en ganska sen tidpunkt hade funnits i ryskt fångenskap. Dessa bevis härrörde från flera olika källor och vore särskilt stämmande. Det gällde h  r ett neutralt lands diplomatiska t  jnst och utrikesministern begärde, att sovjetregeringen ville taga reda på Wallenberg och återsända honom till Sverige. Utrikesministern erbjöd vidare om att han erbj  dit sig att ställa visst kompletterande bevismaterial till sovjetregeringens förfogande men icke fått något s  v  nt på detta erbj  dande.

Den 12 februari 1953 erhöll ambassadör Sohlman företräda utrikesminister Vysjinski och erinrade därvid om de två utrikesministrars samtal i New York. Han nämnde även sitt samtal med Zorin, varvid denne ställt i utsikt förnyad prövning.

Den 31 mars 1953 tog ambassadör Sohlman upp ärendet vid sitt samtal med ambassadör Rodionov. Han erinrade därvid om det i den utfärdade sovjetryska amnestidekretet.

Den 13 april 1953 tog kabinettssekreterare Lundberg upp Wallenberg-ärendet under hand vid ett samtal med en t  jnsteman vid den sovjetryska ambassaden.

Den 4 maj 1953 frågade ambassadör Sohlman medlemmen av sovjetryska utrikesministeriets kollegium Semenov, huruvida denne hade kännedom om kabinettsskreterarens ovannämnda samtal och om ärendet Wallenberg. Då svaret var nekande, sade sig Sohlman ämna återkomma efter någon vecka, då Sohlman hoppades, att Semenov skulle ha gjort sig underrättad.

Den 21 maj 1953 hade Sohlman ett nytt samtal med Semenov, varvid Sohlman gav en utförlig återblick på hela ärendet.

Den 3 juni 1953 tog utrikesminister Undén upp ärendet med ambassadör Rodionov. Utrikesministern erinrade om sitt samtal med Vy sjinski och sade sig ha intrycket, att man på sovjetrisk sida icke ha gjort någon ny undersökning sedan svaret 1947. Utrikesministern hemställde, att ambassadören måtte rapportera till utrikesminister Molo tov om samtalet och understryka sakens vikt.

Den 16 juli 1953 besökte ambassadör Rodionov utrikesministe Rodionov meddelade muntligt, att han fått instruktion av sin regering att framföra ett svar på svenska démarcher, såväl i Stockholm so i Moskva, angående Raoul Wallenberg. Rodionov förklarade, att Sovje unionens regering hade gjort de mest omsorgsfulla efterforskningar efter Wallenberg. Med stöd av dessa kunde förklaras, att Wallenberg icke befunnit sig och icke befinner sig i Sovjetunionen.

Stockholm den 7 augusti 1953.

Mr. Utrikesminister - ärende

Till RW-doss.; lämnad av

v. Sverre på min begäran.

16.8.53 Dly

P.M.

angående utlänningars rörelsefrihet i Sovjetunionen.

Som bekant är sedan lång tid tillbaka stora delar av Sovjetunionen förbjudna för utlänningar. Bestämmelser härom infördes 1941 och skärptes successivt 1948 och 1952. Den 1952 vidtagna skärpningen föranledde, att man i vissa länder införde motsvarande eller jämförliga restriktioner för sovjetryska medborgares resor inom länderna ifråga.

Genom ett den 22 juni 1953 tillkännagivet beslut infördes avsevärda lättnader i bestämmelserna om utlänningars rörelsefrihet inom Sovjetunionen.

De bestämmelser, som vid olika tidpunkter gällt inom unionen ha i stort sett inneburit följande:

- 1941 Förhandsanmälan av varje resa med angivande av restid, resroute och uppehållsorter.
Följande områden förbjudna:
Gränsen i väster: uppmarschområdet vid finska gränsen (Archangelsk med område, Murmansk med område, Leningrad med område, Karelska näset). Estniska, Lettiska och Litauiska Sovjetrepublikerna. Minsk och Kiev jämte västra områdena av Vitryssland och Ukraina. Gränsområdet mot Rumänien. Autonoma Sovjetrepublikerna Krim.
Gränsen i söder: Gränsområdet mot Turkiet, oljeområdena kring Baku och staden Baku. Turkmeniska, Uzbekiska, Tadsjikiska, Kirgisiska och Kazachiska Sovjetrepublikerna.
Gränsen i öster: Området kring Tjita, Chabarovsk och Vladivostok.
Inom unionen: Vissa industriområden och större städer; Leningrad, Odessa, Nikolajev, Gorkij, Stalingrad, Irkutsk, m.fl.

Förordningen från 1941 återkallades aldrig formellt, men praxis utvecklades därhän att förhandsanmälan icke längre påfordrades, och de första åren efter kriget antogs rätt allmänt bland utlänningar i Moskva att något hinder mot fria resor inom Sovjetunionen icke längre förelåg.

- 1948 I september 1948 överlämnade emellertid utrikesministeriet till beskickningarna en erinran om 1941 års bestämmelser angående förhandsanmälan. Vidare bifogades en ny förteckning över förbjudna områden och orter innebärande en betydande utvidgning.

I själva Moskvaområdet förbjöds alla resor utanför en cirkel med en radie av 50 kilometer från stadens centrum. Även inom

denna cirkel förbjöds stora områden (med undantag av några huvudvägar, som kunde begagnas för transitpassage).

Av de orter, som 1941 förklarats förbjudna upptogs vid denna tidpunkt dock icke Leningrad, Odessa och Stalingrad.

1952

I januari 1952 utfärdades ett tillägg till 1948 års lista

Härigenom begränsades Moskvaområdet ytterligare (40-kilometers radie i stället för 50-kilometers), varjämte ännu ett 20-tal städer förbjödos, bl.a. Vitebsk, Stalinsk, Ufa och Jakutsk.

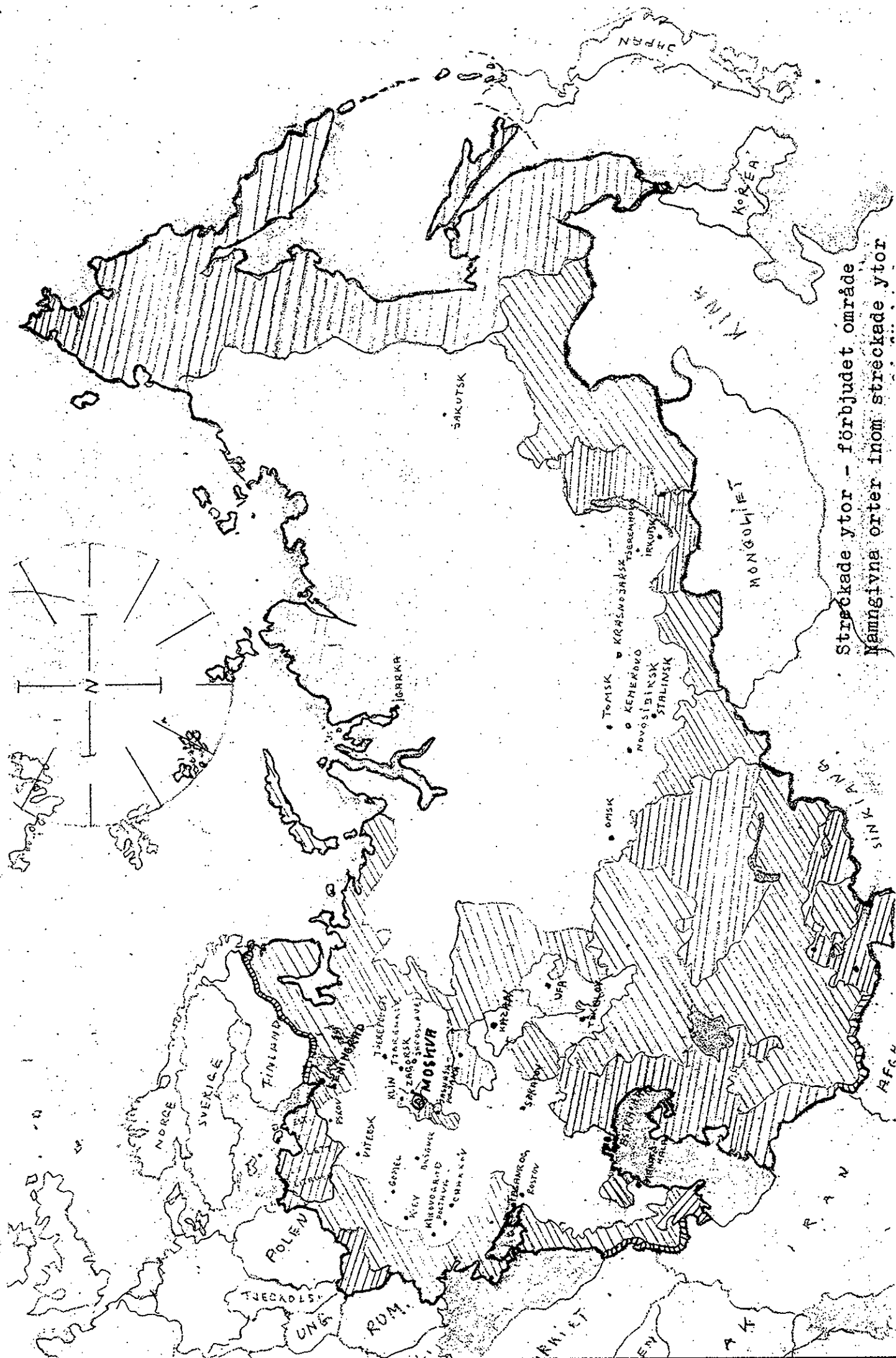
Kartskiss, varav framgår förbudets omfattning enligt 1948 och 1952 års bestämmelser bifogas såsom bil. 1.

1953

Genom beslutet i juni 1953 ha stora områden öppnats för utlännningar i Sovjetunionen (kartskiss bifogas, bil. 2). Av särskilt intresse torde vara att kusterna vid Krim och Kaukasus, med undantag av några städer strukits från listan över förbjudna områden liksom stora delar av Central-Asien. Resor i bil torde numera kunna företagas till Leningrad, Archangelsk och Krim m.fl. större städer. Även i Moskvaområdet ha vissa lättnader införts; bl.a. ha nya vägar öppnats. Under förutsättning att svårigheter icke göras, när det gäller inköp av biljetter, bensin etc., torde de nya bestämmelserna få anses medföra en förbättring vad avser arbetsmöjligheterna vid beskickningen i Moskva.

Skyldigheten kvarstår dock att före varje resa överlämna detaljerade uppgifter härom till de ryska myndigheterna. Det kan ock nännas, att ett stort område i norra Sibirien, sträcka de sig från Igarka till Norra Ishavet, blev förbjudet enligt 1953 års dekret.

Stockholm den 7 augusti 1953.

Streckade ytor - förbjudet område
Namngivna orter inom streckade ytor

Jarring/

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM den 8 aug. 1953

N:o 21 BUD Chiffer BIL

INK. D. N:o

AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu. I
--------	-------	------------

Svensk P a r i s

För Danielson

Vi anse att ihärdiga försök måste göras att komma i kontakt med sagesmannen eller att befria honom. Ni bemyndigas företa inledande åtgärder efter eget omdöme.

Cabinet

EXP. 8.8 / per telefon
53 / kl 1045
/ g

LÉGATION DE SUÈDE

Rom den 8 augusti 1953.

Nr. 503

2 bil.

Utbetaln. t. M. Saunders.

P 2

Förklar. i utskottet

Antagandet på förslag C 12

Finl. Kungl. Maj:ts beslut den 30/6-54 L.

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 50 1503		
10/8 2 SEP. 1953		
AVD	GR	MÅL
P	2	500-1

*Till H. byrå för Bil.
företag beviljat utv. 8/5 L.*

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt meddela, att beskickning
enligt särskilt bemyndigande från departementet utbetalat
19.000 lire till fru Maria Saunders.

Debetbesked BK nr. 9 å lire 19.000:- jämte verif.

kation å utgiften bifogas.

0.8325 =

AV 158:18

Carl Bergenstråhle

x Debet: Fsk 6: Extra utg

17926

53/54

*Ritensbergs
Rene S Lundberg*

*efter
Westerberg
y*

503 8/8
Utbetalningar enl. hemjudigande i sarskild ordn.

115

P 2 8 I

N.

Ricevuto da S. Legazione di Svezia

la somma di Lire 5.000

per

Roma li 31. 2. 1953

L. 5.000

Marchand

17926

53/54

li 5/8 19 53

N.

Ricevuto dal Slegazione di Svezia a Roma

Lire Quattordiecimila

per

Marchand

Lire 14.000

lire 9.000 attestate
dal Segretario
Rom 5 aprile 1953

Rom den 8 augusti 1953.

Strängt förtroligt.29
Ärade Broder,

I anslutning till meddelandena i särskild ordning angående fru Maria Saunders, som uppgivit sig i sitt förvar ha vissa dokument avseende Raoul Wallenberg, ber jag få meddela, att beskickningen med stöd av givet be- myndigande utbetalat 19.000 lire till henne. Utgiften anmäles i 503 B. 8.8.53, som bilägges detta handbrev.

Jag hade kommit överens med fru Saunders, att jag idag kl. 16 skulle komma till hennes hotell och få den omtalade portföljen med Wallenbergs dokument. Just nyss var emellertid fru Saunders här och förklarade - livligt upphetsad - att hennes "Kiste" icke skulle komma till Rom förrän den 22 dennes. Hon visade mig även ett telegram från Innsbruck, däri detta meddelades. Jag läste telegrammet och frågade henne vem avsändaren av telegrammet var. Till svar fick jag blott veta att det under telegrammet stod ett fingerat namn å en person, vars identitet hon icke ville avslöja.

Fru Saunders tiggde idag ej mer pengar.

Vi kommo överens om att fru Saunders skulle uppsöka mig ånyo den 19 dennes.

Din tjänare
Carl Bergstråhle

Kabinettssekreteraren Arne S. L u n d b e r g,
Utrikesdepartementet.

Wien den 5 augusti 1953.
Strängt förtroligt.

Edl. Hel. Wien 10.8.53

11.

Broder,

*Hel. vidt
Bly
7*

I anledning av Dina rader av den 29 juli i ärendet R.W. uppsökte jag i dag Helmer för att framföra, att den svenska regeringen skulle sätta stort pris på om de från Sovjetunionen småningom återvändande fångarna kunde tillfrågas, huruvida de hört talas om någon svensk i rysk fångenskap. Helmer sade sig i princip ingenting ha att invända mot denna önskan men framhöll, att dess genomförande i praktiken vore förbunden med stora svårigheter. Först och främst organiseras av nära till hands liggande skäl ingen genomgående utfrågning av från Sovjetunionen återvändande, då man därigenom riskerar att utsetta vederbörande för trakasserier och svårigheter och särskilt i de fall, där han eller hon har sitt hemvist i den sovjetryska zonen, till och med kan föranleda ett förnyat försvinnande till Sovjetunionen. Det andra skälet är att, enligt vad erfarenheten visat, bland de återvändande stundom återfinnas personer, som efter mångårig politisk bearbetning från sovjetrysk sida, icke längre kunna anses vara ur österrikisk synpunkt tillförlitliga. Det enda som Helmer därför kunde ställa i utsikt vore att undan för undan låta rikta vår fråga till samtliga återvändande partikamrater samt till alla dem, om vilka man redan nu visste eller efter någon tids övervakning vore säker om att de verkligen vore pålitliga. Skulle härunder - proceduren komme av naturliga skäl att draga någon tid - något framkomma, som kunde vara av intresse för oss, lovade Helmer att omedelbart meddela mig.

Det kan tillfogas, att efter vad man nu tror sig

abinettssekreteraren Arne Lundberg,
rikesdepartementet.

veta de återvändande cirka 600 fångarna härröra från 19 olika läger. Anledningen till att rapatrieringen icke, som först ställts i utsikt, kunnat påbörjas omkring den 1. juli, vore enligt Helmer säkerligen, att fångarna nu först måste gödas upp och förSES med hyggliga gångkläder, så att de skulle kunna återsändas till sitt fosterland såsom fullt påtagliga bevis för, hur väl och hur humant Sovjetunionen behandlar sina politiska fångar. Helmer tycktes vidare icke tro, att man skulle få se några återvändande i Österrike förrän tidigast i slutet av denna månad. *✓*

Ann Tjörne

K. A. Belfrage

10/8-53

P.M.

Fru von Dardel, överdirektör von Dardel och hr Philipp infann sig i dag på min begäran. Jag meddelade dem följande:

Den 16 juli hade ryske ambassadören framfört ett muntligt meddelande, att efterforskningar efter R.W. företagits och att denne icke befunnit sig och icke befinner sig i Sovjetunionen. Jag hade intrycket, att man från rysk sida velat sätta punkt för meningsutbytet i denna fråga, ehuru det något försvagade den ryska démarchen, att den framförts muntligen. Svaret kunde i och för sig antagas bero på att W. avlidit, att man inte funnit honom, att det ryska utrikesministeriet fått detta besked från säkerhetspolisen eller att man nekade mot bättre vetande, vilket man bevisligen gjort i ett stort antal liknande fall.

Jag erinrade om att jag tidigare vid ett par tillfällen ifrågasatt, om det var klokt att gå fram så hårt, att man riskerade provocera ett ryskt nej, och att efter vad som nu inträffat det vore tydligt, att vi bort hålla oss mera avvaktande. UD och familjen hade dock varit ense om taktiken, och den motiverades ju bl.a. med att man efter regimskiftet i Sovjetunionen möjligen kunde tänka sig ett positivt resultat.

Sedan svaret erhållits, hade vi fortsatt spaningarna genom att söka få uppgifter från nu hemvändande fångar. Detta kräver emellertid försiktighet, då en del av dessa fångar kunna förmodas vara ryska agenter.

Oberoende härav har vi kommit i kontakt med en man - vars nationalitet och vistelseort jag icke avslöjade - som säger sig i ett östfängelse ha träffat en person, som varit Wallenbergs medfånge i ett ryskt läger och som sade sig av Wallenberg ha fått i uppdrag att hälsa till svenska myndigheter, om tillfälle uppkom. Wallenberg skulle enligt sagesmannen behandlas väl. Jag framhöll, att spårets trovärdighet ännu icke kunnat fastställas och att vår källa knappast sitter inne med sådana detaljerade upplysningar, som vore

önskvärda för en ny démarche. Uppgiften blev nu att söka komma i kontakt med den fånge, som träffat Wallenberg, eventuellt befria honom. Det rörde sig här om arbete bakom järnridån, och vi söker etablera förbindelse genom personer, som redan lyckats befria vår sagesman. Den närmaste uppgiften blir nu att följa spåret så långt över huvud taget någon möjlighet gives. Åtgärder får man senare diskutera.

Jag nämnde, att utrikesnämnden kommer att få en redogörelse för vad som förevarit under de senaste två åren men att inga som helst detaljer komma att nämnas om det nya spåret. I fråga om publicitet framhöll jag, att publicitet av samma art som under det senaste året knappast kunde skada men att man självfallet icke bör i någon form antyda, att något nytt spår föreligger.

Familjens representanter lovade spontant att icke yppa något om det senaste brevet. De höll med om att noteväxlingen icke borde publiceras. Philipp uttalade farhågor, att vi skulle använda "vanliga tjänstemän" i spaningarna, varpå jag gick i god för att all försiktighet skall iakttagas. Philipp gjorde gällande, att ryssarna aldrig komma att lämna ut W. så länge svenska regeringen intar en alltigenom vänlig hållning mot Sovjetunionen och icke är beredd att skärpa sin hållning. Familjen hyser planer på att förmå idrottsorganisationer att vägra tävla i Ryssland, så länge W. icke återsänts.

Stockholm den 10 augusti 1953.

Arne S. Lundberg.

Jarring/Rynell/Lönn

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM 10 augusti 1953

N:o 6

BUD

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL

P

2

8-1

Svensk

W i e n .

4
För Belfrage från Lundberg. Kan Ni möjligen redan nu
erfara namnen på de nitton lägren Edert handbrev 5
augusti?

Cabinet

Ap 10.8.1953 kl 1645 / 8

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Wien

Avsänd den 11 / 8 19 53 kl. 1505

Inkom den 11 / 8 19 53 kl. 1703

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 60:B		12
Avd. P	Gr. 2	Mål. Eu I

12.

Pol.

12.

4

Edert chiffer 6. På grund av inrikes-
ministerns och föredragandes semester kan
eventuellt svar beräknas först omkring den
18:de.

Gunnar Lorentzon

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

S-500611011 12 augusti 1993.

Strängt förtroligt.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

Broder,

I strängt förtroligt handbrev den 2.7.53 har kabinettsssekreteraren sagt Dahlman, att vi äro mycket intresserade av uppgifter rörande av ryssarna frigiyna holländare (327 B 30.6.53 och handbrev Dahlman-Lundberg samma dag). I kabinettsssekreterarens brev lämnades exempel på i vilka hänseenden uppgifter syntes önskvärda. Av särskilda skäl finna vi emellertid nu angeläget att snarast möjligt få upplysningar angående de läger, i vilka holländarna hållits, främst angående lägrens benämning, Ortsbelägenhet och karaktär. Vi skulle därför sätta värde på om Du kunde, under iakttagande av all diskretion, redan nu söka erhålla upplysningar i detta hänseende.

Vad Du må kunna erfara i denna sak torde Du inberätta i strängt förtroligt handbrev under omslag till "Chefen för politiska avdelningen (personligen)".

(Gunnar Jarring)

T.f. Chargé d'Affaires Högstedt,
H a a g .

Exp. 13/8-53
B. m. Jarring.

Cn

arb. dom. (E)

Utdrag ur den ordagranna uppteckningen
vid utrikesnämndens sammanträde den 12 au-
gusti 1953 kl. 10.30.

Punkt 5: Ärendet Raoul Wallenberg.

Utrikesministern: Jag tillåter mig hemställa, att kabi-
nettssekreteraren måtte få uppläsa en promemoria som har utar-
betats och ^{nyss} distribuerats till nämndens ledamöter.

Kabinettssekreteraren: Eders Majestät. I februari 1951 ...
(se promemoria den 7 augusti 1953).

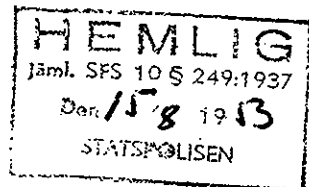
Utrikesministern: Eders Majestät. När jag hade fått
ambassadör Rodionovs meddelande, var det min avsikt att dels
avläta en svarsnote till sovjetregeringen, dels utfärda en kom-
muniké i pressen, efter att först ha hört utrikesnämndens mening.
Emellertid inträffade en händelse som har medfört en ändring i
läget. Vi har fått ett meddelande som ser ut att vara ett nytt
spår, av större betydelse möjligen än något av de tidigare. Un-
der dessa förhållanden finner jag det inte försvarligt att of-
fentliggöra en kommuniké, innan det senaste spåret prövats så
ingående som möjligt är med hjälp av säkerhetspolisen. Likaså
bör noten till Sovjet anstå. Det är av vikt att inte den ryska
inställningen låses ännu mer genom publicering av det senaste sva-
ret. Och möjligheten att fullfölja undersökningarna är säkerli-
gen beroende av att ingenting om dem nu sipprar ut.

Raoul Wallenbergs familj har underrättats om det nya läget
och är fullt införstådd med att nu ingenting offentliggöres.

Det framgår av vad jag nu meddelat, att det är av stor vikt
att nämndens ledamöter iakttar tystnadsplikt i denna sak. Jag
kommer att be sekreteraren att insamla de promemior, som har
distribuerats vid sammanträdet, detta av försiktighetsskäl för
att de inte skall komma i fel händer.

Hans Maj:t Konungen: Jag finner mig föranlåten att under-
stryka, att ovillkorlig tystnadsplikt med hänsyn till de nu av
utrikesministern anförda skälen bör iakttagas i Wallenbergs-
ärendet av utrikesnämndens samtliga ledamöter och suppleanter.

Är det någon som vill yttra sig angående Wallenbergs-
ärendet? - Om så inte är förhållandet går vi vidare.

P.M.

Sedan meddelande inkommit till Kungl. Utrikesdepartementet från svenska ambassaden i Paris om att en tjeckoslovakisk medborgare, som icke ville uppgiva sitt namn utan uppgivit pseudonymen Marcel, lämnat vissa upplysningar om Raoul Wallenberg, erhöll undertecknad uppdraget att omedelbart avresa till Paris för ingående samtal med Marcel. Avresan skedde torsdagen den 6 augusti 1953 med flyg. Vid ankomsten till Paris satte jag mig i förbindelse med ambassadrådet Almqvist, vilken meddelade, att han erhållit telegram om att kalla Marcel till ambassaden. Sådan kallelse hade redan utgått, och fredagen den 7 augusti 1953 infann sig Marcel, varvid ett samtal i närvaro av ambassadrådet Almqvist ägde rum. Under detta samtal avslöjade Marcel, att hans rätta namn var Rohan, men han poängterade, att han var mycket orolig för att hans namn på något sätt skulle komma ut, varför han icke gärna önskade att namnet skulle skrivas ut. Detta samtal blev tämligen kortvarigt och rörde sig huvudsakligast om Rohans sagesman, vilken hette Karl Jakesch (på tjeckiska Karel Jakeš). När Rohan avtalet om en utflykt under lördagen och söndagen utanför Paris, kommo vi överens om ett nytt sammanträffande måndagen den 10 augusti 1953. Då Rohan under samtalet uppgivit, att han flytt från Tjeckoslovakien med hjälp av tvänno studiekamrater, vilka han hade indirekt kontakt med även efter flykten från Tjeckoslovakien genom en kontakman i Wien, tillfrågades han, om han ansåg sig ha någon möjlighet att via dessa personer införskaffa uppgift om var Karel Jakesch befann sig. Rohan förklarade sig vara beredd att göra ett försök och ansåg möjligheterna för en sådan aktion goda.

Undertecknad har haft tre samtal med Rohan, de sista på måndagen den 10 och tisdagen den 11 augusti 1953 och här nedan följer en sammanfattning över de hållna samtalen.

Om sig själv har Rohan uppgivit, att han heter Miroslav M. Rohan. Han är född 1919 och har efter studentexamen studerat juridik och nationalekonomi. Huruvida han avlagt några examina vid universitet nämnde han dock icke. Familjen skall vara mycket välkänd i Prag och fadern har under åren 1936 - 1942 samt under åren 1945 - 1948 varit senatspresident. Hans ordinarie ämbetsmannaställning var medlem av "Oberste Verwaltungsgericht" i Prag, men numera är han pensionerad och lever på en liten statspension. Hans våning har beslagtagits med undantag av två små rum, som han får disponera.

År 1947 erhöll Rohan anställning i den planeringskommission, som skulle arbeta med fördelningen av råvaror inom Ryssland och satellitländerna. Denna planeringskommission sände ut specialkommissioner dels till Moskva och dels till andra satellitländer. Rohan tilldelades den kommission, som skulle arbeta i Moskva, och han avreste till Moskva redan 1947, där han sedan arbetat till 1953 med undantag för två perioder, då han varit på besök i Prag. Officiella namnet för den i Prag arbetande kommissionen lyder på tjeckiska Československá přímýslová a obchodní mise (Le Sídlení v Moskvě), vilken titel Rohan, som under samtalen talade engelska, närmast ville översätta med Czechoslovak industrial and commercial delegation. Chef för denna delegation var en ingenjör Kavan, vilken var specialist inom den industriella avdelningen, och hans närmaste man hette Peňke och var chef för finansavdelningen. Delegationen hade under den längsta tiden sina lokaler i Hotel Savoy i Moskva och på Kotelnitscheskaja kajen. Denna delegation var helt fristående från tjeckoslovakiska ambassaden i Moskva, och Rohan hade för sin del icke diplomatpass utan tjänstepass. Chef för ambassaden i Moskva var ambassadören Karel Kreibich. Under sin verksamhet i Moskva hade Rohan vid olika tillfällen besökt ryska U.D., där han sammanträffat med protokollchefen Anatol Kulastrko samt sektionschefen Belinsky.

Beträffande sin politiska inställning uppgav Rohan, att han icke före 1953 ansökt om inträde i kommunist-

partiet, men redan 1948 hade han gått in i en kommunistisk tjänstemannaorganisation, vilken organisation alla och envar som ville arbeta inom statligt eller kommunalt företag måste tillhöra. På min fråga om det var möjligt för en icke partimedlem att få tjänstgöra på en sådan förtroende-post, som Rohan otvivelaktigt haft och detta så mycket mer som denna post var förlagd till Moskva, förklarade Rohan att detta förmodligen endast kunde förklaras därmed, att det för det första var brist på skolat folk och för det andra torde hans långa tjänstgöringsperiod i Moskva förklaras med hans relativt goda språkkunskaper. Sålunda talar han förutom sitt modersmål, ryska, franska, engelska och tyska samt förstår och talar hjälpligt polska. Ända till hösten 1952 hade han icke haft några svårigheter på grund av att han icke varit partimedlem. (Beträffande trovärdigheten i fråga om Rohans utsago om partianslutningen kan här lämpligen anföras vad den avhoppade ryske kontrollkommissionsmedlemmen, majoren Klimov säger i sin bok "Berliner-Kreml", där det framgår, att inte bara Klimov utan även andra ryssar tjänstgjorde i kontrollkommissionen utan att vara partianslutna). Först på hösten 1952 började Rohans chef, ingenjör Kavan tala om reorganisation av de tjeckoslovakiska delegationerna i utlandet, och han uttryckte sina bekymmer över att Rohan icke var partiansluten. Han uppmanade Rohan att ansöka om inträde i kommunistiska partiet och överlämnade ansökningsformulär till Rohan, vilken förstod att han skulle få betydande svårigheter, om han vägrade att ansöka om partimedlemskap. Omedelbart efter julen 1952 (den ryska julen) skrev Rohan under sin ansökan, och han meddelades, att han nu skulle undergå en provotid på sex månader innan han kunde räkna med att bli partimedlem. Omedelbart efter det han skrivit under sin ansökan uppvaktades han av en ambassadtjänsteman, som tjänstgjorde hos tjeckoslovakiske militärattachén och som uppgav sig heta Spíchal men som stundom gick under namnet Novak men som i verkligheten torde heta någonting helt annat. Denne Spíchal förklarade för Rohan att Rohan måste göra något för att få inträde i kommunistpartiet, och Spíchal begärde att Rohan skulle lämna informationer om de övriga anställda vid delegationen. Då Rohan för

det första icke önskade lämna några uppgifter och för det andra faktiskt icke hade något misstänkt att rapportera om de övriga delegationsmedlemmarna, uppstod ett spänt förhållande mellan honom och Spíchal. Det var därför icke någon direkt överraskning för Rohan, då han i april månad 1953 erhöll order om att resa till Prag för att som det hette "rapportera" till huvudorganisationen i Prag. Han avreste till Prag dit han ankom den 25 april 1953, men i stället för att gå till huvudorganisationen beslöt han sig för att gå under jorden och om möjligt söka erhålla upplysningar om huruvida någon anklagelse förelåg mot honom. Han hade en ungdomsbekant, en fru Janda, till vilken han vände sig. Inför fru Janda förklarade han, att han blivit hemsänd från Moskva, och han misstänkte att polisen intresserade sig för honom, varför han icke ville begiva sig vare sig till sin egen eller till sin faders bostad. Fru Janda förklarade, att han kunde få stanna hos henne och hennes man, vilket Rohan gjorde, men det dröjde icke många timmar förrän polisen infann sig där och arresterade honom. Han antog att antingen fru Janda, hennes man eller någon annan i huset meddelat polisen. Han hade nu anklagats för landsförrädisk verksamhet, varvid polisen särskilt tryckte på att han haft förbindelse i Moskva med en syster till fru Clementis samt andra personer som voro kända för landsförrädisk verksamhet. Utan att höras inför domstol blev han efter att ha vistats några dagar i Bartholomejska-fängelset överförd till Prankrác-fängelset, där han efter ytterligare några dagar erhöll meddelande om att han skulle överföras till tvångsarbetslägret Jachimov i Joachimstal, där brytning av uranmalm försiggår. Detta skulle icke innebära någon egentlig dom eller vara något straff utan skulle ingå som ett led i hans omskolning förklarade man för honom. I Jachimovslägret beslöt sig Rohan för att rymma och han satte sin plan i verket samt lyckades verkligen komma utanför lägret men blev så gott som omedelbart gripen, vilket huvudsakligast berodde därpå, att han icke hade tillgång till klädbyte. Vidare saknade han penningar, varigenom han icke kunde muta någon funktionär eller annan medhjälpare. Han

greps den 2 juni och kvarhölls i fängelset i Cheb till den 4 juni, då han överfördes till Karlovo náměstí-fängelset i Prag. Här fick han stanna kvar till den 2 juli 1953, varifrån han sändes till tvångsarbetslägret Svátý Jan pod Skalov, ett läger som är betydligt svårare än vad Jachimov-lägret är. Här lyckades han komma i förbindelse med ett par av sina tidigare studiekamrater, vilka tillhöra den underjordiska tjeckoslovakiska frihetsrörelsen, och med deras hjälp lyckades han fly och kom ombord på en flodbåt, som gick till Wien. Han flydde från Svátý Jan pod Skalov torsdagen den 23 juli 1953 och kom redan lördagen den 25 juli till Wien, där han sökte upp en person vid namn Müller (möjligen täcknamn), vilken är kontaktman för tjeckiska flyktingar och som står i förbindelse med den underjordiska motståndsrörelsen i Tjeckoslovakien. I Wien lyckades han erhålla ett falskt franskt pass, på vilket han sedan reste över Linz - Salzburg - Innsbruck till Paris. Han förklarade, att han ännu icke varit i förbindelse med någon flyktingorganisation eller med något av de stora undermåttelseväsendena. Däremot har han engelska vänner i Paris och har genom dessa varit i förbindelse med en engelsk tidning Daily Herald. Vidare säger han sig ha goda förbindelser i England, förbindelser som knutits före kommunistregimens tid i Tjeckoslovakien. Han säger sig även känna en högre fransk statstjänsteman, vilken på sin tid varit i Prag. Denne tjänsteman hade han dock icke ännu tagit kontakt med, enär han förstår att det kan vara förenat med stora svårigheter för vederbörande tjänsteman, om Rohan skall fortsätta att leva illegalt i Frankrike. Rohan säger sig förstå vilka svårigheter som äro förknippade med hans möjligheter att skaffa sig uppehållstillstånd i någon av de stora västliga demokratierna just på grund av att han tillhört den kommunistiska statstjänstemannaorganisationen samt vidare att han på nyåret 1953 undertecknat sin ansökan om inträde i kommunistpartiet. Hans avsikt är att försöka livnära sig på författandet av artiklar om de industriella och finansiella förhållandena i Ryssland och inom satellitstaterna särskilt Tjeckoslovakien, vilka förhållanden Rohan på grund av sin långa tjänstgöring i förenämnda delegation kunnat skaffa sig tämligen grundlig

kännedom om. Som en parentes må här anföras att Rohan fått flera tänder utslagna i överkäken under sin kontrovers med den tjeckiska hemliga polisen. Allt talar för att denna hans uppgift är riktig, enär de övriga tänderna icke visar spår av att ha varit angripna av tandröta. Helhetsintrycket av Rohan är, att det är en bildad människa och han uttrycker sig med lätthet på engelska, vilket språk han talar med tjeckisk brytning. Han ämnar skriva sina artiklar på tyska språket, vilket han säger sig behärska bäst vid sidan om modersmålet, och då han då och då yttrade några fraser på tyska kunde åtminstone icke undertecknad höra någon brytning. Vid något tillfälle yttrade Rohan även någon kortare fras på franska.

- - - - -

Beträffande sammanträffande med Karl Jakesch.

Under vistelsen i Karlovo náměstí-fängelset under tiden 4 juni till 2 juli 1953 fick Rohan som cellkamrat under cirka 10 dagar en person som uppgav sig heta Karl Jakesch, vilken uppgav att han var sudettysk och att han var född i en liten stad som heter Klatov - på tyska Klattau - i Böhmerwald (söder om Pilsen), där han genomgått "Primary and Secondary School". Han var ett år yngre än Rohan och bör därför vara född 1920 eller 1921. Rohan beskriver honom såsom en trevlig och intelligent man. Han är cirka 180 cm lång och har mörkt dock ej helt svart hår, ansiktet är mera runt än avlångt, beträffande ögonens färg kunde Rohan icke uppgiva denna. Jakesch har i förhållande till sin längd små fötter, 42½ i skomummer. Redan som aderton-åring hade Jakesch gått in i SA och anslutit sig till Henlein-rörelsen. Under krigets sista skede hade han blivit inkallad i tysk krigstjänst och tjänstgjort i en tysk straff bataljon, vilket berodde på att han haft någon "historia" med en flicka i Berlin. I striderna mot ryssarna våren 1945 tillfångatogs Jakesch vid Frankfurt an der Oder och fördes sedan till Ryssland, där han vistats i olika ryska fångläger. Visserligen hade Jakesch räknat upp en del platser, där han varit fånge, men Rohan hade icke lagt dessa olika fånglägers namn på minnet med undantag av Tarasovka-lägre utanför Moskva. Beträffande detta läger hade

Jakesch uttalat sig mycket berömmande, enär han fått tämligen rikligt med föda och även tobak. Han betecknade det som det bästa lägret, som han vistats i. Jakesch'sysselsättning här hade bestått i att sköta eldning m.m. samt passa upp en del av de prominenta fångar^{som} fanns där. Be-
träffande Tarasovka uppgav Rohan, att han under sin Moskva-
vistelse hört talas om denna plats och den skulle vara be-
lägen öster eller sydöst om Moskva, omkring en 35 å 40 kilo-
meter utanför Moskva. Huruvida det var spärrat område kunde
han icke bestämt yttra sig om men han trodde icke att så var
fallet. Lägret skulle enligt Jakesch ha utgjorts av van-
liga villor, icke baracker, och villorna skulle ha varit om-
slutna av taggtråd. På min fråga om Jakesch yttrat något
om i vilken regi detta läger förts, förklarade Rohan, att
han för sin del aldrig tänkt på att det kunde ha varit annat
än ett vanligt militärläger och som administrerades av
militärmyndigheterna, detta emedan Jakesch ju var krigsfån-
ge. Om lägret stått under MGB:s ledning skulle Jakesch för-
modligen ha kommenterat detta, men denna sak var aldrig
uppe till diskussion mellan Rohan och Jakesch. De inter-
nerade i lägret skull enligt Jakesch ha varit betydande
personer, bl.a. ryska generaler samt personer med sneda
ögon (japaner eller kineser). Vid ett tillfälle yttrade
Jakesch, då det var tal om de internerade i detta läger,
"Da heisst unter anderen ein Schwede", vilket yttrande
väckte en viss reaktion i Rohans hjärna. Jakesch förklara-
de, att svenskens namn var Wallenberg, och ett visst
vänskapsförhållande syntes ha uppstått mellan Jakesch
och Wallenberg. Jakesch hade befunnit sig i detta läger
omkring ett år, och någon gång före vinterns inträde
1952-1953 hade Jakesch erfarit, att han skulle överföras til
ett uppsamlingsläger. Han hade trott, att han skulle bli
översänd till zonen Öst- eller Västtyskland, enär han
kände till, att alla sudettyskar tvingats lämna Tjecko-
slovakien. Emellertid hade han antingen i Tarasovka-
lägret eller uppsamlingslägret erfarit, att han stod upp-
tagen som krigsförbrytare på de tjeckiska krigsförbrytar-
listorna och att han skulle sändas till Tjeckoslovakien för
att rannsakas. Då han erfarit, att han skulle överföras

från Tarasovka-lägre till ett uppsamlingsläger, hade han meddelat detta till Wallenberg, vilken då bett honom, att om han kom till Tyskland söka upp någon svensk beskickning eller något svenskt konsulat och tala om att Wallenberg befann sig i Tarasovka-lägre. Jakesch hade inte nämnt något om vilken ställning Wallenberg haft eller några närmare detaljer om hans person, och Rohan för sin del har aldrig hört talas om Wallenberg, varför han icke gjort några som helst frågor om Wallenberg. Jakesch hade liksom för att bestyrka att ett vänskapsförhållande rått mellan Wallenberg och honom sagt, att Wallenberg skänkt Jakesch en skjorta. Med kännedom om förhållandena i ryska fånglägren ansåg Rohan, att detta måste tyda på dels att Wallenberg levde under tämligen goda omständigheter och dels att ett verkligt vänskapsförhållande rått mellan Jakesch och Wallenberg. Enär Rohan talat om för Jakesch, att han flytt från Jachimov-lägre och att han nu väntade att bli sänd till något annat tvångsarbetsläger samt att han skulle göra allt vad han kunde för att försöka fly från det nya lägre, bad Jakesch honom enträget att, om han lyckades komma ut från Tjeckoslovakien försöka framföra Wallenbergs hälsning till någon svensk beskickning eller svenskt konsulat i utlandet. Detta hade Rohan lovat göra. Jakesch för sin del förstod, att han skulle komma att bli dömd som krigsförbrytare, trots att han icke gjort något annat än att han som adertonåring gått in i SA. Enligt vad Rohan erfarit från liknande fall torde Jakesch komma att bli dömd till 5 års tvångsarbete och i så fall kommer han att bli sänd till någon av gruvorna i nordvästra Tjeckoslovakien eller möjligen till en gruva väst-syd-väst om Prag. Beträffande sina familjeförhållanden hade Jakesch uppgivit, att hans fader, som numera är död, varit österrikisk officer, möjligen överste. Modern med vilken Jakesch icke haft någon förbindelse efter krigsslutet, torde ha blivit utjagad från Tjeckoslovakien och torde i så fall leva i Västtyskland. Något förnamn hade Jakesch aldrig uppgivit på modern.

Det var Rohans uppfattning, att Jakesch anlönt till Tjeckoslovakien strax före deras sanna träffande i Karlovo Wánésti-fängelset, och Jakesch hade berättat att han först

kommit till Moravska Ostrava, varifrån han med fångvagn förts till Prag och avlämnats i Karlovo náměstí-fängelset. I uppsamlingslägret, vilket säkerligen varit beläget inne i Moskva eller strax utanför, hade Jakesch vistats från början av vintern 1952-1953 och han hade talat om, att han upplevt Moskva-vintern. Det var närmast på grund av dessa uttalanden att han upplevt vintern i Moskva - han hade talat om den sista Moskva-vintern - som kom Rohan att förstå, att uppsamlingslägret varit beläget inom Moskva eller strax utanför.

- - - - -

Såsom tidigare nämnts frågade jag Rohan, huruvida han genom sin kontaktman i Wien och vidare genom sina studiekamrater möjligen trodde sig ha någon utsikt att fastställa, huruvida Jakesch alltjämt befann sig i Karlovo náměstí-fängelset eller om han redan blivit dömd och i så fall var och på vad sätt han avtjänade straffet. Rohan förklarade, att han var övertygad om att hans båda studiekamrater, som hjälpte honom vid flykten, säkerligen skulle kunna finna ut något sätt att taga reda på Jakesch' vistelseort. För den skull var det enellertid nödvändigt för Rohan att själv resa ned till Wien och taga kontakt med Müller, vilken är anställd i en export- och importfirma i Wien. Som tidigare sagts är Müller en av kontaktmännen i Wien mellan de tjeckoslovakiska flyktingarna och motståndsanslagningar i Tjeckoslovakien, och Rohan vet, att förbindelserna tillgå på så sätt att antingen någon av tågpersonalen på det tåg, som en gång varje dag går mellan Wien och Prag, tager med sig bud mellan Wien och Prag, eller också genom förtroendemän bland sjöfolket som trafikerar Donau. Förbindelserna mellan Wien och Prag betraktas såsom mycket säkra och snabba. Rohan sade sig ha utsikter att komma över ett franskt pass, på vilket han skulle kunna företaga resan till Wien och han var beredd att kunna starta så gott som omedelbart om så önskades. Jag förklarade, att jag först ville tänka på saken och diskutera den med vederbörande i Stockholm. Då jag förklarade, att "vi" givetvis skulle ersätta Rohan för de utgifter, som han i så fall åsamkades, förklarade han, att han icke ville höra

talas om någon ersättning, enär han ändå skulle resa till Wien, fastän han planerat denna resa först i slutet av september. Däremot vore han tacksam sade han, om jag hade någon möjlighet att få några av de artiklar, som han håller på att skriva över rysk och tjeckoslovakisk industri och ekonomi, placerade hos någon eller några svenska tidningar. Dessa artiklar, som Rohan skriver på tyska språket, beröra i första hand sådana ämnen, som Rohan under sin långa tjänstetid i Moskva blivit tämligen väl förtrogen med, och vidare planerar han att i fortsättningen hålla sig á jour med utvecklingen i Tjeckoslovakien och skriva artiklar om det ekonomiska läget m.m.. Jag lovade att göra allt vad som var möjligt för att placera hans artiklar, men jag sade mig icke veta hur en transferering av eventuellt honorar skulle ske. Rohan sade sig ämnat lämna 7 á 8 artiklar fredagen den 14 augusti 1953 till svenska ambassaden. (Jag har talat med ambassadrådet Almqvist om saken och han skulle se till att artiklarna onedelbart vidarebefordrades till Utrikesdepartementet). Beträffande utvecklingen av planerna för en eventuell Wien-resa för Rohans del förklarade jag, att han skulle komma att erhålla besked av l:e sekreteraren Anger vid ambassaden. För den händelse han skulle flytta från det hotell, där han nu är boende, skulle han lämna in ett meddelande till ambassaden, ställt till Anger. Med tanke på en eventuell legalisering av Rohans status frågade jag honom, om jag kunde hjälpa honom på något sätt, och han förklarade, att han givetvis vore mycket tacksam om han kunde få någon legal identitetshandling. Dock anser han sig knappast våga resa till Wien i sitt eget namn, utan om resan skall komma till stånd, föredrar han att antaga det erbjudande han nu har, om att få disponera ett franskt pass. Med hänsyn till faderns säkerhet och då namnet Rohan är alltför välkänt, skulle en resa till Wien på detta namn kunna vara alltför riskfylld. I detta sammanhang frågade jag honom, huruvida han möjligtvis skulle kunna tänkas ha så stort förtroende för de svenska myndigheterna, att han skulle kunna avslöja kontaktmannen i Wien, så att ett brev kunde befordras från svenska ambassaden i Paris till beskickningen i Wien för att genom den sistnämnda institutionen överlämnas till kontaktman-

nen. Rohan förklarade, att han visserligen inte tvivlade på de svenska myndigheternas ärliga vilja, men sade han, hans år i Moskva hade lärt honom alltför mycket om det ryska spionagets metoder, och han fruktade, att ryssarna skulle kunna ha någon observatör, om alltför många personer bli inkopplade på saken. Med hänsyn till att människors liv står på spel, om något skulle komma ut, ville Rohan icke på något sätt avvika från den plan, som han och hans kontaktman i Wien gjort upp, d.v.s personlig kontakt, beträffande förbindelserna med hemlandet.

- - - - -

Rohan förklarade, att hans identitet kan styrkas av f.d. tjeckoslovakiske medborgaren Vaclav Talich, vilken vistats i Stockholm, och som känner Rohans familj synnerligen bra. Säkerligen kan Talich också erinra sig Rohan själv om man nämner för honom att han och Rohan sammanträffade 1941 hos operachefen Puiman i Prag, hos vilken Rohan då var elev. Vidare hänvisade Rohan till en f.d. tjeckisk minister Nemecek, vilken före kriget var minister antingen i Köpenhamn eller Stockholm och som skrev en bok, vilken torde ha tilldragit sig en del uppmärksamhet.

Någon önskan att komma till Sverige sade sig Rohan icke ha, enär han icke ansåg sig där ha samma möjligheter till avsättning för sina artiklar som i någon av de stora världsmetropolerna. Han synes närmast vara inriktad på att söka komma över till England, vilket han hoppas skall kunna gå med hjälp av ~~svens~~^{franska} vänner. Uppenbarligen vågar han icke vända sig till amerikanerna, enär han sade sig ha mycket dålig erfarenhet av hur den amerikanska pressen utnyttjat uppgifter, som de erhållit av flyktingar. De ha utan hänsyn publicerat sådana uppgifter, att ryssarna och kommunisterna utan någon större svårighet kunnat identifiera sagesmannen, vilket säkerligen i många fall bidragit till att flyktingarnas anhöriga fått utstå många svårigheter. Vidare ansåg han, att amerikanerna och även fransmännen hänsynslöst utnyttjar flyktingarna för sin spionageverksamhet och han

sade sig vara "led på allt vad intriger heter".

Han framhöll vid upprepade tillfällen, att hans namn måste skyddas, inte så mycket för hans egen skull som för faderns och det var först sedan han fått en försäkran om, att den rapport som upprättades i ärendet endast skulle komma till kännedom för ett strängt begränsat antal personer, som han började berätta om sina upplevelser.

- - - - -

Beträffande Vaclav Talich har erfarits, att han är född den 28/5 1883 och att han var ordinarie dirigent vid Stockholms Konsertförening under åren 1927 - 1935. Sedan han slutade vid Konsertföreningen blev han sjuk och återvände 1946 till Tjeckoslovakien. Konsertföreningen har förbindelser med honom och hans adress är Beroun, på vilken adress Konsertföreningen haft kontakt med honom endast för några dagar sedan.

Genom generalsekreterare Beer i Svenska Röda Korset kommer försök att göras att spåra upp fru Jakesch. Säkertligen har tyska Suchdienst eller någon annan tysk välfärdsorganisation förteckning över repatrierade eller förevarande sudetttyskar. Namnet Jakesch torde visserligen icke vara särskilt ovanligt men å andra sidan torde det icke ha funnits alltför många personer med det namnet i Kletový.

- - - - -

Om jag till sist skulle våga mig på ett ordnede om Rohan, så blir detta positivt, och jag kan icke finna någon rimlig anledning för att han skulle "hitta på" historien om Wallenberg. Visserligen kan man ju tänka sig att han kan hoppas vinna ett svenskt pass eller få uppehållstillstånd i Sverige, men de knapphändiga upplysningar som han lämnat om Wallenberg tyder icke på att han känner till Wallenbergs historia från tidningar eller litteratur, och då han lämnade dessa knapphändiga upplysningar, kunde han knappast räkna med att svenska myndigheter skulle engagera honom för att söka spåra upp Jakesch, och följaktligen borde han ha ansett saken utagerad i och med att han lämnat ett meddelande

till svenska ambassaden. Hans artiklar om förhållandena i Ryssland och Tjeckoslovakien böra kunna bli en tämligen god värdeåter för att kunna bedöma hans person, och det torde icke ställa sig alltför svårt att kontrollera uppgifter om familjen Rohan. Även om nu Vaclav Talich visserligen icke befann sig i Sverige. Han kanske kan fråga sig, om Rohan icke skulle känna till att Talich befinner sig i Tjeckoslovakien, men med hänsyn till att Rohan vistats 7 år i Ryssland torde denna hans okunnighet vara förklarlig.

Rohan är omkring 184 cm. lång, har mörkblont hår med tämligen högt uppdregna hårvinklar vid tinningarna. Ögonen äro ljusbruna. För närvarande saknar han två framtänder i överkäken, en på vardera sidan om mittekanden. Han är slank och rör sig snabbt samt talar tämligen hastigt.

Stockholm den 15 augusti 1953.

R a p p o r t
angående hänvänelser rörande Raoul Wallenberg i samband med
undertecknads resa till Sovjet den 23/10-13/11 1953.

Undert. E. Holger Eriksson.

se del.XIV.

Helsingfors den 13 augusti 1953.

Strängt förtroligt.

164-53

Kab.-salar:
Törngren åtgärd f. 21.
16.8.53. Bly

21.

Herr Kabinettssekreterare,

I anledning av handbrev den 30 juli 1953 till Envoyén Engzell, har jag mycket funderat på vem en sondering i den ömtåliga frågan lämpligen bör göras genom. Här finns ju en del personer, som svenska beskickningen skulle kunna med förtroende vända sig till, både inom polisväsendet och gränsbevakningen. Jag har emellertid kommit till det resultatet att utrikesminister Törngren ur olika synpunkter torde vara den lämpligaste att taga närmast kontakt med, bl.a. ur diskretionens synpunkt. Jag råkar känna honom förhållandevis väl och han är som bekant en särdeles "försiktig general".

Jag har därför i dag vid samtal med herr Törngren tillåtit mig under hand höra med honom, om han skulle vilja söka göra något för att av de återvändande finska medborgarna få utrönt, huruvida de under vistelsen i Sovjetunionen erfarit något om svenskar i rysk fångenskap. För att i möjligaste mån minska uppmärksamheten kunde man kanske t.o.m. låta frågan gälla "svenskar eller andra nordbor". Jag framhöll att det låge i sakens natur att man å svensk sida vore angelägen undvika allt som kunde ge ledtrådar till ändamålet med hänvändelsen.

Minister Törngren sade sig gärna vara beredd att göra vad han kunde för att hjälpa oss i denna sak och förstod väl det svenska intresset att icke lämna någon tänkbar utväg oprövad för att komma till klarhet (lustigt nog nämndes intet namn under samtalets gång; det visade sig som jag från början visste, helt överflödigt), även om han för

Herr Kabinettssekreteraren Lundberg,

U t r i k e s d e p a r t e m e n t e t.

sin del hade föga förhoppningar om att något positivt skulle framkomma härstädes. Han upplyste, att det är inrikesministeriet som hade hand om förhören med de återbördade och han trodde, att dessa försigginge mera centralt.

Med utmärkt höghälsning
Harry Bagge.

19/8

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Tel Aviv den 11 augusti 1953.

Strängt förtroligt.

19/8 T.A.

22

Broder,

Ru
Ely
7

Den 17 juni 1953 översände fru Asker till beskickningen i Moskva en skrivelse jämte bilagor från Laszlo Sandor till förutvarande ryske ministern i Budapest, Puskin. Av ett bläckbrev den 4 juli från von Euler till fru Asker har jag erfarit att denna angelägenhet dåmera behandlades i utrikesdepartementet och att jag skulle komma att informeras.

? insänd m.
hkr. 28/8-53
mh. 2/9-53

Den 13 juli mottog beskickningen här i avskrift närslutna skrivelse från Sandor. I det svar jag omedelbart avlät till Sandor bad jag om ett sammanträffande; detta kunde äga rum först idag.

Sandor talade länge i ungefär samma stil som i den vid brevet till Puskin fogade promemorian. Han gjorde ett något virrigt intryck och ursäktade sig själv med att han varit svårt sjuk till följd av överansträngning och allvarligt förlamad (slaganfall?). Trots de många orden kunde jag icke finna att Sandor i kärnpunkten - Wallenbergs försvinnande och öden därefter - hade något nytt eller relevant att komma med. Härvid vill jag dock som en reservation understryka att jag icke är närmare

Herr Kabinettssekreteraren Arne Lundberg,
Utrikesdepartementet.

insatt i Wallenberg-fallet och givetvis icke känner till den förtroliga Wallenbergutredningen och dess resultat.

Sandor känner sig av personliga och allmänt humanitära skäl förpliktigad att nu göra en insats för Wallenberg. Han tror att det icke är uteslutet att en direkt hänvändelse från honom till hans högt uppsatte sovjetförbindelse, Puskin, skulle kunna ha verkan. Detta dels därför att hans personliga erfarenhet är att ryssarna understundom icke äro obenägna att lyssna till en ärlig bön dels därför att han anser det bör vara ett ryskt prestige-intresse att fallet Wallenberg omsider uppklaras. - Sandor avser nu att - när Sovjets beskickning öppnats i Israel - vända sig dit med sin framställning till Puskin.

Jag tog ad notam vad Sandor hade att säga om sina planer och har med dessa råder velat underrätta Dig där-
om.

Ännu dröjer det väl några veckor innan vi ha sovjetherrarna här och jag hinner alltså få instruktioner därest Du önskar att jag skall framföra något till Sandor. Mitt primavista-intryck är att det torde vara svårt att påverka denne - han förefaller vara en idealist med åtskillig energi och envishet.

Min hälsning,

Jens Wallen.

19/8 53

RESERÄKNINGför resa till Paris under tiden 6/8 - 12/8 1953.

Avresa den 6/8 1953 kl. 7,05 med flyg.

Åter 12/8 kl. 8.30 med flyg (natt-
parisaren) Flygbiljett tur- o. returbil. 1 738:--✓

Omnibusbiljetten i Stockholm 4:--✓

--" i Paris
400 frcs á 1:49 ✓ 5:96✓Droskbil i Stockholm (bostaden -
Flygpaviljongen) bil. 2 5:10✓

S:a Kr. 753:06✓

Häriifrån avgår mellanskillnaden
mellan dagflyg och "Nattparisaren"enl. nota bil. 3 85:--✓

668:06✓

Omkostnader för byte av biljett

enl. bil. 3 300 frcs á 1:49 ✓ 4:47✓

S:a Kr. 672:53✓ 672:53✓

Hotellräkning enligt bil. 4

12.285 frcs á 1:49 ✓

Dagtraktamente för 6 dagar à ~~70:-~~ ~~50:-~~ ✓

183:05✓

420:-

~~300:-~~ ✓Summa Kr. ~~1.155:58~~

1.275:58✓

Häriifrån avgår lån från Svenska

Ambassaden i Paris 25.000 frcs á 1:49 ✓

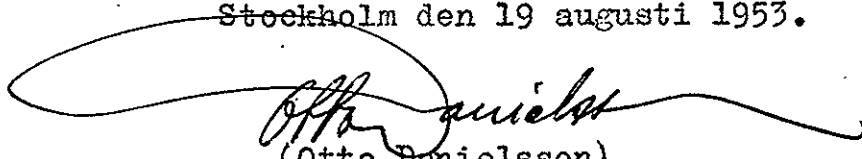
700:- ✓

372:50✓

Summa Kr. ~~703:08~~

203:08✓

Stockholm den 19 augusti 1953.

(Otto Danielsson)

Rynell/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Laszlo Sandor

Tjf.

STOCKHOLM 19 augusti 1953

Strängt förtroligt.

N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

29.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 11 augusti 1953 till Kabinettsssekreteraren får jag omtala, att den av fru Asker till beskickningen i Moskva översända skrivelsen, jämte bilaga, från Laszlo Sandor till förutvarande ryske ministern i Budapest, Puskin, överlämnades med handbrev från Kabinettsssekreteraren den 6 juli 1953 till härvarande sovjetryske ambassadör.

Kabinettsssekreteraren befinner sig för närvarande på semester men återvänder om en vecka. Jag skall då underställa honom frågan om eventuella instruktioner till Dig för Sandors tillämnade besök på sovjetbeskickningen i Ditt anställningsland.

(Stig Unger)

Chargé d'Affaires M a l l i n g ,
Tel Aviv.

Rep. 20/8-53
73.

Haag den 18 augusti 1953.

Strängt förtroligt.

inb. 22/8

as f.v.

RE

Broder,

Ry
Dly

Med anledning av Ditt handbrev den 12 innevarande augusti rörande vissa uppgifter från de trettiofyra holländare, som ryssarna lovat frigiva och hemsända, uppsökte jag under gårdagen chefen för politiska avdelningen, herr Eschauzier, med vilken som bekant Dahlman tidigare haft ett samtal i ämnet. Eschauzier kunde emellertid endast meddela vad jag av pressens tystnad i saken trott mig förstå, nämligen att fångarna ännu inte överlämnats till vederbörande myndigheter i Berlin. Över huvud visste man alls inte, var de för närvarande befunno sig. Enligt Eschauziers mening kunde möjligen dröjsmålet tillskrivas svårigheter att hopsamla fångarna från vitt skilda platser. Han lovade emellertid, att vi så snart sig göra låta skulle, utöver de uppgifter Dahlman talat med honom om, erhålla så fullständiga upplysningar som möjligt om de läger, i vilka holländarna hållits.

Ant. Ljung
C.-F. Norstedt

Cu

24/8

Paris den 21 augusti 1953.

4 bil.

Strängt förtroligt

Artiklarna i. brevet fr. Rohan
utlämnade till honom, Danielsson

Till Polak vidit

Broder,

Ly

by

Elly

Såsom framgår av Danielssons P.M. över samtalen med Rohan erhöll denne löfte om att man till Stockholm skulle vidarebefordra några av honom skrivna artiklar för eventuell publicering i någon lämplig svensk tidning.

- ./.
- Rohan har nu uppsökt mig idag och överlämnat närslutna tre artiklar. Särskilt den rörande den röda armén vore han emellertid osäker om vi ansåge att man kunde publicera i sitt nuvarande skick. Därest intresse förelåg för hans artiklar, vore han, såsom framgår av hans närslutna brev den 21 innevarande månad, beredd att författa ytterligare ett tjugotal sådana rörande förhållandena i östzonen. Han bad oss så snabbt som möjligt lämna honom besked beträffande artiklarna, då han för sitt uppehålle vore i stort behov av de honorar, som kunde inflyta. I fråga om Wienresan framhöll han - förutom vad som står i brevet - att han i personliga angelägenheter för eller senare måste fara dit men att det vore ganska likgiltigt om det skedde om 14 dagar eller en månad. Ännu så länge vore han alltså beredd att vänta på signal från Stockholm rörande denna resa.
- ./.

I in telegiome
Jer Anger

Utrikesrådet Jarring
Utrikesdepartementet

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM den 24 augusti 1953

Strängt förtroligt.

N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

I anslutning till Ungers handbrev till Dig denna dag får jag omtala, att ingen bilaga åtföljde Ditt däri åberopade handbrev till kabinetssekreteraren 11.8.53.

I det sistnämnda säges, att Din beskickning den 13 juli mottog "här i avskrift närslutna skrivelse från Sandor", men någon dylik avskrift medföljde icke. Bilaga var för övrigt icke angiven vare sig med "piska" i handbrevets marginal eller med vanlig anteckning under brevets datum.

Samtidigt som jag för ordningens skull underrättar Dig härom, får jag be Dig hitsända bilagan, som jag förmodar allt jämt erbjuder intresse för oss, åtminstone med hänsyn till vår dokumentation i ärendet.

(Stig Rynell)

Herr Chargé d'Affaires J. Malling,
Tel Aviv.

Rep. 24/8-53
72

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETSTOCKHOLM
Stockholm den 24 augusti 1953?Strängt förtroligt.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Tjf.

Broder,

Ditt handbrev 11.8.53 angående Laszlo Sandor har i dag förelagts kabinetssekreteraren. Han anser, att även om Sandors ingripande i saken blir nyttolöst, vilket torde få hållas för mest sannolikt, böra vi likväl icke avråda honom från att fullfölja sina planer. Å andra sidan ter det sig angeläget undvika, att Sandor vare sig i egna eller i andras ögon synes handla på vårt uppdrag.

Du torde därför lämpligen säga Sandor, att Du icke vill avstyrka hans tilltänkta hänvändelse. Det är emellertid av vikt, att Du samtidigt gör klart för honom, att han icke bör åberopa eller ens omtala, att han varit i kontakt med Dig (oss).

(Stig Unger)

Herr Chargé d'Affaires J. Malling,
Tel Aviv.

Dep. 24/8-53
X

kopia.

Kungl. Svenska Beskickningen

Helsingfors den 13 augusti 1953.

ang. ryska frigivningen
av finska medborgare.

Nr 735.

HP 1.

Förtrolig.

(Pol.delgivning)

Stockholm den 20 augusti 1953.

Överlämnas för förtrolig kännedom till
Beskickningschefen i

411 B. 23.4.53.

*kom. Familjen
mycket del.*

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

(Sten Aminoff)

Tj. Byråchef

Av utrikesministern har jag i dag inhämtat följande rörande den ryska frigivningen av finska medborgare.

Beträffande personer tillhörande de kategorier, som omfattas av Sovjetunionens benädningsukas den 27 mars 1953, hade framställningar hittills gjorts om hemsändning till Finland av 18 personer. Tio av dessa hade redan kommit över hit och sju å åtta väntades bliva återbördade. Bland de redan anlända är en familj på fem personer, därav ett litet barn, vilka kommit till Finland i går.

Finska regeringens démarcher hade som bekant utsträckts även till andra kategorier än ovannämnda och man ansåge sig ha befogade förhoppningar om välvillig inställning från rysk sida. Minister Törngren hänvisade till den stora repatrieringen senaste tiden av österrikare från Sovjetunionen. Min fråga vilka kategorier, som avsåges i den finska framställningarna i Moskva, och huruvida exempelvis krigsfängefrågan berörts, besvarade herr Törngren icke direkt utan förklarade att man av flera anledningar måste gå mycket försiktigt tillväga i denna angelägenhet för att icke försätta sig själv i ett ogynnsamt läge. Bl.a. måste finska regeringen alltid ha för ögonen förekomsten av ca 5.000 ingermanländare i Finland. Det vore farligt att framprovocera motkrav avseende dessa, då man här icke kunde tillmötesgå framställningar eller deras uttämmande. Dyliga framställningar hade ju förekommit 1950, då listor omfattande bl.a. ingermanländare överlämnades från rysk/

Med ryssarna hade därför vid démarcherna talats om två "huvudkategorier", nämligen sådana finska medborgare som ofrivilligt kommit över till Sovjetunionen och sådana som frivilligt kommit dit. Dessa båda avdelningar hade sedan uppdelats i ett par underavdelningar. Man vore väl medveten om att inbegripandet av frivilligt emigrerade kunde medföra hitsändandet av icke önskvärda element, bl.a. spioner, men menade att risken finge tagas. I Finland funnes tvivelsutan, liksom i många andra länder, redan ett tillräckligt välorganiserat ryskt spionage.

Överhuvud hade man fått den uppfattningen att ryska vederbörande ställde sig välvilliga i dessa frågor och verkligen sökte tillmötesgå de finska önskemålen. Som ett bevis på den ändrade inställningen härvidlag efter Stalins död kunde anföras, att nyligen hos finska beskickningen i Moskva frivilligt anmält sig en finsk medborgare, som icke varit nämnd från finsk sida och som man helt enkelt tidigare icke känt till.

Harry Bagge

Rom den 24 augusti 1953.

Strängt förtroligt.

RL

Ärade Broder,

I beskickningens aktuella Wallenberg-ärende ber jag i anslutning till mitt handbrev den 8 augusti 1953 få meddela, att fru Saunders ännu ej fått hit sin "Kiste". Hon har idag visat ett just erhållet telegram avsänt från Father Rici Father, Bahnhofhotell, Innsbruck, vari meddelas, att lådan anländer till Rom om ytterligare en vecka. Fru Saunder har lovat underrätta mig så snart lådan anlänt hit.

Sedan mitt sista handbrev har fru Saunders vid ett par tillfällen begärt ytterligare ekonomisk hjälp. Jag har sagt henne, att beskickningen för ytterligare utbetalningar behöver bemyndigande från Stockholm. Hon har då ej insisterat.

Detta. Polak: f. n.
ingen åtgärd
27.8
Dly

Din vördsamt tjänare
Carl Bergenstråhle

Kabinettssekreteraren Arne S. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

27/8
Wien den 24 augusti 1953.

Strängt förtroligt.

R 18.

na
R. 2
Broder,

by R. 2
S
Under min frånvaro på semester mottog beskickningen Din telegrafiska förfrågan rörande möjligheten att redan nu få emotse närmare uppgifter rörande de av Helmer till mig (mitt handbrev den 5.8.53) åberopade 19 olika läger, från vilka österrikiska fångar skulle komma att rapatrieras. Lorentzon besökte i anledning härav för ett par dagar sedan Helmer, sedan denne återvänt från sin ledighet, varvid det framkom, att man tills vidare inga som helst uppgifter har rörande de olika läger, från vilka fångarna förväntas komma att återvända och att antalet 19 framkommit genom en av allt att döma ganska osäker deduktion, baserad på å ena sidan den av ryssarna överlämnade fånglistan samt å den andra brevmeddelanden och kort, som anhöriga till dessa fångar på sin tid fått mottaga och vilka som regel innehållit uppgifter om lägernummer etc. På så osäkra grundvalar ansåg man sig emellertid ännu icke i stånd att lämna oss några uppgifter rörande de väntade fångarnas nuvarande vistelseorter. Det framgick även, att siffran 19, som av Helmer till mig framförts, varit tilltagen ganska ungefärligen på det sätt, som Helmer understundom har för sed. En av hans närmare medarbetare ställde sig också ganska oförstående till den av ministern uppgivna siffran. Så snart över huvud taget något nytt i ärendet är att inberätta, skall jag självfallet omgående låta mig avhöras.

Ain Finquiere

K. A. Beldage

Kabinettssekreteraren A. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

Uppgift inhämtad a°

Riksdagsbiblioteket:

Jur. fr. Alain Rohan 7. 1893

28.8.53

Jarring fecit
Kuzer vidit
24

204

Rynell/DS

Telegram

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 28/8		19 53
N:o 64.	^{BUD} Chiffer	BIL
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Svensk

Prag

ky

För Allard Chiffer 68 som avsändes om några
timmar bör dechiffreras av Eder personligen eller
Högstedt

Cabinet

Exp. 28/8 kl. 11.40. Lutt

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM 28/8 1953

N:o 68. ^{BUD} Chiffer BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu^I

Sjöborgsutredningen

Svensk

Prag

4
Brådska. För vår utredning ärendet Bendel angeläget
få bekräftat huruvida Rohan senatpresident 1936-42 och
1945-48 samt även medlem Oberste Verwaltungsgericht.
Önskvärt få del även andra tillgängliga uppgifter om
honom och eventuella söner om möjligt även sistnämndas
utseende. Rosborg som påminner sig namnet Rohan i Prag
avrått från att för närvarande anlita justitieministerie
ens indirekt (eller annan myndighet).

Cabinet

Exp. 28/8 kl. 13.01 Ldb

205

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Prag

Avsant den 29/8 1953 kl. 0105

Inkom den 29/8 1953 kl. 0950

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 45: B 79	
Avd. P	Gr. 2
Mål. Lu I	

genomslagen brända

2.2.

79.

Telegrammet ovanligt
litet förkortat.
Efter kontroll funnit
ett fel uppkommet
vid teletskrivningen.
I stället för "angläget"
erhålls "anugläget"

29.8.53

R. Salving

På grund av alltför starka förkortningar och felaktigheter i chiffreringen, osäkert om vi riktigt uppfattat innebörden i Edert chiffer 68. Därest familjen Rohan avses, ha under angivna år tre manliga medlemmar varit bosatta i Tjeckoslovakien. Ingen av dessa senatspresident. Uppgiften så mycket orimligare som familjen furstlig och betraktad som tysk. Huvudmannen prins Alain de Rohan, som jag personligen kände före och under kriget godsägare och bosatt i slottet Sichrow i Böhmen, för närvarande i Wien. Enligt uppgift, som jag ännu icke kunnat kontrollera har dennes fader, som dog 1914 möjligen varit senatspresident. Alain Rohan har blott döttrar. Övriga två i Tjeckoslovakien tidigare bosatta manliga medlemmar av familjen ha söner.

Allard

Jarring/Salwing
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ang.

STOCKHOLM den 29.8 1953

N:o 23. BUD BIL

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL

Svensk Paris

7
För Anger. Erbjud Rohan att flyga till Stockholm
snarast möjligt. Vi komma här att förse honom med
ordinärt svenskt (svart) pass utfärdat av Departemente
i ett namn som får fästsställas i samråd med honom.
Med detta kan han genomföra nödiga resor. Telegrafera
så snart han kontaktats.

Cabinet

Exp 29/8 kl 13.30 f

207

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Paris

Avsant den 31/8 1953 kl. 1830

Inkom den 31/8 1953 kl. 2100

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr		
Avd.	Gr.	Mål.

8. Edert chiffer 23. Personligen för
polchefen från Anger.

Rohan är villig att resa till Stockholm
Han anser dock, att riskerna är för stora att
använda sitt franska pass och föreslår, att vi
här utfärda provisoriskt svenskt pass i stället
för ett "förkommet" svart pass. Han saknar mede
för resan. Kan denna betalas av oss? Har tills
vidare förskotterat 25000 francs. Han hoppas
förtjäna på artiklarna. Kunna dessa användas?
Tacksam för omgående svar.

Westman.

Talat med Danielson 1/9 0930

Talat med Anger per tel 1/9 1045

negativ Strängt förtroligt.

P 2 En I

23/2-53 Dupl. Soloss

P. M.

med översikt av skriftväxling och samtal med ryssarna
i Wallenberg-saken.

Skrivelse
Dekanosov -
Söderblom
16.1.45

Efter det att svenska utrikesdepartementet, vilket sedan en tid saknade underrättelser angående medlemmarna av den svenska Budapest-beskickningen öde, förhört sig därom hos Sovjetunionens utrikesministerium, meddelade detta genom skrivelse den 16 januari 1945 från dåvarande vice folkkommissarien för utrikes ärendena Dekanosov svenske ministern i Moskva, att Raoul Wallenberg påträffades i den av sovjettrupper erövrade delen av Budapest och att åtgärder till skydd för honom och hans egendom hade vidtagits av de sovjetiska militärmyndigheterna.

Påminnelser.

Under de därefter följande månaderna företog svenske ministern vid upprepade tillfällen démarcher i saken (av interpellationssvaret s. 117 framgår icke klart, hur vida med "saken" avses Wallenberg, övriga beskickningsmedlemmar eller samtliga).

Svensk note
3.11.45

Den 3 november 1945 företog ministern en démarche genom att överlämna en note. I denna erinrades om meddelandet den av Dekanosov den 16 januari samma år undertecknade skrivelsen samt om en skrivelse den 24 april samma år från svenske ministern till Dekanosov, vari från svensk sida hemställdes, att instruktioner måtte lämnas till de sovjetiska myndigheterna.

jetiska militärmyndigheterna, under vilkas skydd Wallenberg befann sig efter det att han anträffats i januari, att vidtaga skyndsamma åtgärder för efterforskning av Wallenberg och meddela alla förefintliga uppgifter i den avseende. I noten anhölls om meddelande rörande resultat av efterforskningarna och framhölls, att från svensk sida denna fråga tillmättes särskild vikt med hänsyn till att Wallenberg var legationsmedlem.

Påminnelse
30.11.45

Den 30 i samma månad, november 1945, gjorde svenske ministern en förnyad framställning till utrikeskommissionen. Avdelningschefen i detta herr Abramov svarade, att militärmyndigheterna ånyo beordrats vidtaga undersökning men att besked från dem ännu icke hade ingått.

Svensk note
9.3.46

Efter att vid årsskiftet 1945/1946 ha haft ingående samtal i ärendet med Abramov, överlämnade svenske ministern den 9 mars 1946 till honom en note, i vilken lämnades upplysningar bl. a. rörande namnen på tre ryska militärpersoner, som uppgivits ha setts tillsammans med Wallenberg den 17 januari 1945 i Pest. De tre voro major Dimitrij Demtschinko, ingenjör från Dnepropetrovsk, och soldaterna Rauscha Juldaschoff och Abolubraman Juldaschoff, båda från Taschkent.

Påminnelser.

Under de därpå följande månaderna påminnte ministern, som vid olika tillfällen talade med Abramov, ånyo denne

saken (interpellationssvaret 22 maj 1951 sid. 118: "30. 46 skrev Söderblom att, sedan han efter 8.3.46 som vanl. vid olika tillfällen talat med Abramov och fru Kollontaj så hade han nu ånyo påmint om saken").

Söderblom hos
Stalin
15.6.46

I avskedsaudiens den 15 juni 1946 hos generalissimus Stalin upptog minister Söderblom Wallenberg-ärendet, för vilket han redogjorde. Stalin lovade omedelbart att låta bedriva saken (referatet hämtat ur depesch från Barck-Holst 14.1.47; jfr interpellationssvaret sid. 118: "15.6.46 upptog Söderblom ärendet med Stalin, som lovade att det skulle uppklaras").

Vid tillfället var även vice utrikesministern Losovskij närvarande, liksom svenske ministrarnas närmaste medarbetare legationsrådet Barck-Holst.

Påminnelse
24.7.46

Den 24 juli samma år påminde minister Söderblom om saken i sovjetryska utrikesministeriet.

Svensk uppteckning
12.12.46

Den 12 december, likaledes år 1946, företog Barck-Holst i egenskap av t.f. chargé d'affaires och enligt sin regerings instruktioner en ny démarche. Han lämnade därvid till herr Sysojev i sovjetryska utrikesministeriet en uppteckning, i vilken erinrades dels om Dekanosovs meddelande den 16 januari 1945, dels om att svenska beskickningen sedermera hade framställt flerfaldiga förfrågningar.

rörande Wallenberg, dels ock om Stalins löfte till Söderblom att låta efterforska Wallenberg. Det anmärktes, att ännu då, efter inemot två år från det Raoul Wallenberg togs i beskydd av de sovjetiska militärmyndigheterna, ingen upplysning lämnats om honom. Uppteckningen hänvisar vidare till en vid densamma fogad promemoria, vari återgavs en av statsministern med anledning av i riksdagen framställd förfrågan rörande Wallenberg lämnad redogörelse för efterforskningsåtgärderna. Slutligen underströks i uppteckningen, att svenska regeringen ansåg sig ha rätt att förvänta ett bestämt besked beträffande resultatet av de undersökningar, som vid upprepade tillfällen hade utlovats av de sovjetiska myndigheterna.

Samtal Barck-Holst
- Losovski
13.12.46

Den 13 december talade Barck-Holst om saken med Losovski.

Samtal
Barck-Holst
- Novikov
13.1.47

En månad senare, den 13 januari 1947, hade Barck-Holst ett längre samtal med herr Novikov, till vilken vice utrikesminister Dekanosov hänvisat honom, enär Dekanosov själv vore strängt upptagen. Barck-Holst erinrade om att genom sovjetmyndigheternas bemedling samtliga medlemmar av den svenska beskickningen i Budapest hade blivit återbördade till Sverige, utom Wallenberg. Under de två år, som förflutit, sedan denne senast avhördades av svenskarna ("av oss"), hade svenska beskickningen, fortsatte Barck-Holst, gjort otaliga framställningar och förfrågningar till sovjetiska utrikesministeriet om honom men endast fått

svar att efterforskningar påginge. Beskickningen hade efter sina möjligheter sökt tillhandahålla material, som kunnat tänkas vara av betydelse för de ryska efterforskningarna, påpekade Barck-Holst och erinrade särskilt om beskickningens den 9 mars 1946 överlämnade note (med namn uppgift på de tre ryska militärerna).

Novikov uttalade till Barck-Holst, att det ju vore uppenbart, att Wallenberg på sin tid hade omhändertagits av sovjettrupper (anm.: hela ärendet var före samtalet Novikov obekant, enligt vad denne inledningsvis sagt till Barck-Holst). Novikov sade vidare, att han skulle närmar undersöka saken och att redogörelse för efterforskningar skulle lämnas beskickningen.

Samtal
Hägglöf -
Novikov
30.1.47

Den 30 i samma månad, januari 1947, upptogs ärendet ånyo med Novikov, denna gång av minister Hägglöf. Även han erinrade om att svenska beskickningen hade sökt hjälpa de sovjetryska myndigheterna i deras efterforskningar, och han förklarade, att svenska regeringen med bestämmdhet efterlyste ett ryskt besked.

Novikov svarade, att de mest energiska efterforskningar hade bedrivits av generalstab, militärpolis, säkerhetspolis och andra myndigheter utan att man dittills hade funnit något spår efter Wallenberg. Novikov försäkrade, att efterforskningarna alltjämt bedreves med oförminskad energi ("i synnerhet efter Edra ytterst energiska föreställningar"). Han yttrade därefter, att det ju icke vore utrikesministeriet, som självt hade hand om efterforskningarna, men att han vore övertygad om att de inrikes

myndigheterna bedrivit undersökningarna med all energi. Generalissimus hade ju själv tagit kännedom om saken, tillade han (Hägglöfs depesch anför även ett uttalande av Novikov, att det på sakens dåvarande stadium vore omöjligt att med någon grad av säkerhet uttala sig om frågan hur vida Wallenberg levde eller icke, ty "det finnes säkerligen läger inom Sovjetunionen, som ännu icke kunnat slutföra ordern om efterforskning". Depeschen fortsätter: Här tystnade herr Novikov plötsligt, och såg en aning besvärad ut. "Det sista ber jag Eder betrakta som ett uttalande rent personligt för Eder själv".)

Samtalet avslutades med att Hägglöf ånyo underströk betydelse, som svenska regeringen fäste vid ett snabbt uppklarande av spørsmålet.

Samtal Exc. -
sovjetministern
9.4.47

Den 9 april 1947 talade utrikesminister Undén om saken med sovjetryske ministern i Stockholm. Denne lovade att skriva härom till Moskva.

Samtal
Sohlman -
Malik
12.6.47

Sedan svenska utrikesdepartementet meddelat ministern i Moskva Sohlman, att han kunde göra (anm.: det står "kunde göra" i interpellationssvaret, sid. 118) en förnyad démarche, upptog Sohlman frågan vid samtal med biträdande utrikesminister Malik den 12 juni 1947. Sohlman underströk den stora vikt man på svensk sida ("hemma") tillmätte frågan. Han omnämnde en i riksdagen (av herr Håstad) framställd interpellation och begärde ett snabbt svar på sin framställning.

Malik svarade, att han icke kunde utlova svar inom

viss tid, men lovade att söka beakta det svenska önskemålet.

Påminnelse.

Den 16 juli påminde minister Sohlman herr Vetrov här

Brev Vysjinski
- Sohlman
18.8.47

Sovjetryska utrikesministeriet svarade med en den 18 augusti 1947 dagtecknad note från vice utrikesminister Vysjinski till minister Sohlman. I noten uppgavs, att resultat av noggrann undersökning hade fastställts, att Wallenberg icke funnes i Sovjetunionen och att han vore okänd för ryska vederbörande ("för oss"). Utan att i noten uttryckligen berördes Dekanosovs skriftliga meddelande den 16 januari 1945 till svenske ministern, sades det i densamma vara riktigt, att "Sovjetunionens utrikesministerium den 14 januari 1945 erhöll ett kort meddelande, grundat på indirekta uppgifter från en av befälhavarna vid en truppstyrka, som deltog i striderna i Budapest, om att Wallenberg skulle ha påträffats på Benzurgatan". Den sovjetiske officer, som lämnat meddelandet om Wallenberg, hade, enligt vad det vidare sades i noten, icke återfunnits, och i lägren för krigsfångar och internerade hade Wallenberg icke heller påträffats. Det återstode endast att förmoda, att Wallenberg under striderna i staden Budapest hade omkommit eller blivit tillfångatagen av Szalasis anhängare.

Samtal
"pålitlig svensk"
- Tarabrine
21.12.51

Vid en middag den 21 december år 1951 hos ambassadör Rodionov framförde en "pålitlig svensk, som står helt f

att finna Wallenberg. Sohlman uttalade en personlig förhoppning, att man på sovjetrisk sida måtte gå i författning därom.

Efter studier i ett angränsande rum förklarade Rodionov, att det besked, som lämnats i Vysjinskis svar, vore definitivt. För övrigt hade han svårt att förstå, varför Sohlman med honom upptagit ett spørsmål, som tidigare avhandlats mellan svenska beskickningen i Moskva och sovjetiska utrikesministeriet. Slutligen lät han Sohlman veta, att han icke komme att ge Moskva del av samtalet.

Svensk note
11.2.52
och uttalande
Exc. - Rodionov

Den 11 februari 1952 överlämnade utrikesminister Undén till ambassadör Rodionov en note med begäran om Wallenbergs snara återförande till Sverige.

I noten meddelades, att de svenska myndigheterna i samband med sina efterforskningar undersökt uppgifter, som tytt på att Wallenberg skulle ha dödats i Budapest, uppgifter att han skulle finnas utanför Sovjetunionens område och uppgifter att han skulle finnas inom Sovjetunionen. Trots det negativa svar, som Sovjetunionens regering hade avgivit på sistnämnda punkt, hade nämligen de svenska myndigheterna med hänsyn till förhållandena efter kriget icke velat utesluta möjligheten, att Wallenberg kunde finnas inom Sovjetunionen utan att hans uppehållsort och identitet vid de omfattande undersökningar, som Sovjetunionens regering företagit, hade kunnat fastställas. De av de svenska myndigheterna bedrivna efterforskningarna hade utförts med den största noggrannhet och under sträng prövning av materialets trovärdighet. Materialet hade under det senaste året avsevärt ökats. Notens fortsatte:

"Det föreligger ett antal utsagor, som styrka, att Wallenberg fr.o.m. år 1945 befunnit sig i fängsligt förvar i Moskva, tidvis i Lefortovskajafängelset. Med utgångspunkt från att Wallenberg sålunda funnits inom Moskvaområdet, torde det vid en förnyad undersökning vara möjligt för Sovjetunionens regering att fastställa Wallenbergs uppehållsort och öde." Med stöd av det anförda anhöll svenska regeringen, att Sovjetunionens regering vidtog de för Wallenbergs snara återförande till Sverige erforderliga åtgärder. Avslutningsvis underströk svenska regeringen i noten, att den fäste stor vikt vid detta ärende, vars lyckliga lösning skulle på ett värdefullt sätt stärka de goda förbindelserna mellan Sovjetunionen och Sverige.

Vid överlämnandet av noten förklarade utrikesministern att han personligen hade tagit del av det viktigaste materialet och icke kunde tvivla på dess bevisvärde. Han tillade, att Wallenbergs familj skriftligen förbundit sig att söka hindra olämplig publicitet kring Wallenberg, ifall denne återvände till Sverige. Utrikesministern upprepade slutligen notens avslutande ord om den vikt, svenska regeringen fäste vid detta ärende, och bad ambassadören framföra detta till utrikesminister Vysjinski.

Ambassadören svarade, att han skulle expediera noten till sovjetryska utrikesministeriet jämte redogörelse för samtalet. Han tillade, att herr Vysjinski hade själv undertecknat brevet 1947, och hans svar hade varit mycket kategoriskt. Ambassadören hade svårt att föreställa sig, att Wallenberg skulle ha funnits bland krigsfångarna i interneringsläger eller fängelse utan att ha anträff-

fats.

Utrikesministern anmärkte härtill som en tänkbar hypotes, att Wallenberg kanske dömts för någon gärning och placerats bland vanliga kriminella.

Anledningen till att noten överlämnades i Stockholm, under det att ärendet tidigare hade handlagts i Moskva, var, enligt vad utrikesministern under samtalets inledning sagt, att han önskade få tillfälle personligen kommentera den.

Rysk note
16.4.52

Till svar på noten av den 11 februari 1952 erhöll utrikesdepartementet den 16 april samma år från Sovjetunionens ambassad en note, vari helt kort meddelades, att "de kompetenta sovjetmyndigheterna, enligt den av ambassaden erhållna informationen, icke förfoga över några tilläggsuppgifter om Raoul Wallenbergs öde utom det, som redan meddelades i A. J. Vysjinskis brev till herr Sohlman av den 18 augusti 1947".

Svensk note
23.5.52
och muntlig
förklaring av
Exc.

Den 23 maj 1952 överlämnade utrikesministern till ambassadör Rodionov en ny note i ärendet. I denna erinrades inledningsvis om den svenska noten av den 11 februari 1952, vari bl. a. hade anförts, att ett antal utsagor styrkte, att Wallenberg från och med år 1945 befunnit sig i fängsligt förvar i Moskva-området, tidvis i Lefortovskajafängelset, och om utrikesministerns i samband med sistnämnda notes överlämnande gjorda uttalanden. Särskilt erinrades om hans uttalanden rörande materialets bevis-

värde och ärendets vikt. Det vore därför, anfördes det vidare i den svenska noten av den 23 maj, med förvåning som svenska regeringen hade mottagit Sovjetunionens ambassads svar den 16 april 1952. Enligt (det däri åberopade) brevet den 18 augusti 1947 från dåvarande vice utrikesminister Vysjinski till Sohlman skulle Wallenbergs öde vara okänt för de sovjetiska myndigheterna. Vad speciellt frågan om Wallenbergs försvinnande i Budapest i början av år 1945 beträffade, kunde det, enligt vad som fortsättningsvis framhölls i den svenska noten, icke råda något som helst tvivel om att han omhändertagits av sovjetiska myndigheter. Vissa av svenska beskickningens medlemmar och andra personer hade i samband med och under de närmaste månaderna efter Budas intagande av den sovjetiska armén kallats till förhör av sovjetiska instanser. Av förhören hade framgått, att sovjetiska vederbörande ansett sig vara i besittning av visst material, som skulle visa, att Wallenberg under sin verksamhet som tjänsteman vid svenska beskickningen i Budapest utfärdat falska pass eller andra legitimationshandlingar åt personer, som stått den dåvarande ungerska regimen nära, och att han misstänkts för bedrivande av illegal underrättelseverksamhet. Svenska regeringen ville på det bestämdaste framhålla, att dylika misstankar mot Wallenberg måste anses helt obefogade. Om pass och andra legitimationshandlingar i några fall påträffats i orätta händer, kunde detta icke läggas Wallenberg till last, utan sådana fall finge förklaras genom illegala tillgrepp eller förfalskningar utförda av andra personer under de kaotiska förhållanden, som hade rått i Budapest under stadens belägring av den sovjetiska armén.

Wallenbergs strävan hade varit att bispringa den av de dåvarande makthavarna i Ungern hårt undertryckta och förföljda judiska befolkningen och andra politiskt förföljda.

Härefter lydde noten: "Med hänvisning till de uppgifter om Wallenbergs omhändertagande i Sovjetunionen, som äro i svenska regeringens besittning, önskar svenska regeringen rikta frågan till Sovjetunionens regering, huruvida den — i händelse den får del av de närmare uppgifter rörande Wallenbergs öde efter 1945, som framkommit under de svenska myndigheternas ingående undersökningar — är beredd att utföra de undersökningar, vartill dessa uppgifter giva anledning."

Till sist uttalades i den svenska noten: "Avslutningsvis vill svenska regeringen ånyo framhålla, att den fäster stor vikt vid en tillfredsställande lösning av denna fråga."

Vid överlämnandet av noten tillade utrikesministern muntligen: "Svenska regeringen anser sig böra rikta sovjetiska vederbörandes uppmärksamhet på den risken, att de svensk-sovjetiska förbindelserna, vilka för närvarande belastas av den verkan på svensk opinion som de nyligen upptäckta spioneriaffärerna medför, skulle försämrast på ett olyckligt sätt, därest det i noten berörda spørsmålet icke erhåller en tillfredsställande lösning. En positiv lösning av detta spørsmål skulle å andra sidan medverka till en förbättring av de svensk-sovjetiska förbindelserna."

Motsvarande
framställning
i Moskva
26.5.52
och samtal
Sohlman -
Zorin

En framställning motsvarande den, som utrikesministe-
sålunda den 23 maj 1952 riktat till Sovjetunionens am-
bassadör i Stockholm, gjordes den 26 i samma månad av
ambassadör Sohlman till vice utrikesminister Zorin. Till
denne överlämnade Sohlman en översättning till ryska av
noten, vartill Zorin förklarade, att oaktat sovjetiska
vederbörande nyligen avlåtit svar i ärendet, skulle man,
sedan svenska vederbörande återkommit därtill, underkast
detsamma förnyad prövning. En vid samtalet närvarande
tolk översatte härefter utrikesministerns muntliga ut-
talande till Rodionov.

Under samtalets vidare förlopp gjorde Zorin gällande,
att svenska vederbörande tydligen eftersträvade en för-
sämring av de svensk-sovjetiska förbindelserna. Till
belägg härför åberopade han den svenska pressens skrive-
rier mot Sovjetunionen, vilka han betecknade som en med-
veten, av myndigheterna ledd kampanj. Som ytterligare
belägg på svenska vederbörandes ovänliga inställning,
enkannerligen till Sovjetunionens ambassad, anförde Zori-
de angrepp som förekommit mot densamma utan att till-
fredsställande åtgärder träffats för att fastställa vem
som anställt åverkan.

Sohlman genmälde, att svenska vederbörande ingalunda
hade någon önskan att försämra förhållandet till Sovjet-
unionen. Tvärtom önskade man goda och normala förbindel-
ser med detta som med andra länder. Det sätt varpå affä-
ren Wallenberg nu upptagits lämnade bevis härpå. Zorins
beskyllningar mot svenska myndigheter att stå bakom någo

slags kampanj mot Sovjetunionen tillbakavisade Sohlman på det bestämdaste. En annan sak vore, att man i Sverige ("hemma") allmänt kände sig upprörd och oroad över vad som framkommit i de allvarliga spionerihistorierna. Till kritiken av de svenska myndigheternas behandling av de intermezzon, som ägt rum i Stockholm och som berört sovjetambassaden, sade Sohlman att de i och för sig vore mycket beklagliga, något som även från officiellt håll framförts till ambassaden. Sohlman redogjorde för de måt och steg, som från svensk sida träffats till skydd för ambassaden, och förklarade, att dessa måste anses helt tillfredsställande. Att svenska regeringen önskade goda förbindelser med Sovjetunionen framginge som sagt bland annat av det sätt, på vilket den lagt upp sin framställning i Wallenbergaffären. Sohlman riktade särskilt uppmärksamheten på utrikesminister Undéns muntliga uttaland in fine. Här hade sovjetregeringen, sade Sohlman, ett gott tillfälle att bidra till icke blott att undvika en ytterligare försämring av förbindelserna mellan de båda länderna ("av våra förbindelser"), utan även till ett lugnande av opinionen. En tillfredsställande lösning av Wallenbergsaken ("av den av oss nu åter upptagna saken") skulle i gynnsam riktning påverka allmänna meningen i Sverige, medan opinionen komme att ytterligare skärpas därest motsatsen bleve fallet.

Påminnelse
Exc. - Rodionov
28.6.52

Under samtal den 28 juni 1952 med ambassadör Rodionov angående spioneriaffären m.m. begagnade utrikesministern tillfället att fråga, om ambassadören icke hade något

meddelande att göra i Wallenberg-saken. Det hade han icke

Samtal Exc. -
Rodionov
30.8.52

Omkring två månader därefter, den 30 augusti, tillkallade utrikesministern ambassadör Rodionov och sade honom i huvudsak följande. Då ambassadör Sohlman i Moskva hade framställt en begäran om ny efterforskning efter Wallenberg, hade herr Zorin svarat, att en sådan skulle äga rum. Eftersom lång tid hade förflutit sedan dess, ville utrikesministern påminna Rodionov om denna sak på nytt och understryka, vilken vikt den svenska regeringen fäste vid densamma. Wallenberg vore en svensk diplomat åtnjutande diplomatisk immunitet. Det vore fruktansvärt, att han icke kunnat återfinnas och sändas tillbaka till Sverige. Dessutom hade han gjort en modig och ärcfull gärning genom sina ansträngningar att rädda ungerska judar från fascisternas förföljelser. Han hade härigenom tjänat icke blott sitt land, utan hela mänskligheten.

Utrikesministern bad ambassadören framföra det sagda till sin regering, vilket ambassadören förklarade, att han skulle göra. Han ville dock påpeka, att enligt hans uppfattning den ryska noten av den 16 april hade utgjort ett svar. I denna note hade sagts, att ingenting vore att tillägga till vad som tidigare sagts.

Utrikesministern sade, att han uppfattat saken så, att man på rysk sida skulle fullfölja sina efterforskningar och att man på svensk sida hade att vänta svar om resultatet. Även Sohlman hade fattat läget så.

Påminnelse
Exc. - Rodionov
1.10.52

En månad^s tid härefter, den 1 oktober 1952, frågade

utrikesministern Rodionov, om denne ingenting hade att meddela i Wallenbergsaken. Svaret blev nekande. Rodionov hade rapporterat, vad utrikesministern förra gången sagt honom, och sitt eget svar därpå.

Samtal Exc. -
Vysjinski
i New York
17.11.52

Den 17 november 1952 hade utrikesminister Undén på Long Island vid New York ett samtal med utrikesminister Vysjinski. Under samtalet, som kommit till stånd på begäran av den svenske utrikesministern, upptog denne bl. a. Wallenbergaffären. Han framhöll, att det här gällde en svensk diplomats kvarhållande hos Sovjet. Wallenberg hade räddats av sovjetrisk militär under slutstriderna om Budapest och hade sedan kvarhållits och befunne sig i ryskt fängelse. Det vore ("för oss") ett mysterium, varför de sovjetiska myndigheterna kvarhållit honom. Från svensk sida hade man gjort upprepade démarcher och fått undvikande svar. Det hade sagts, att sovjetregeringen icke hade kunnat återfinna Wallenberg, men utrikesminister Undén kunde icke tro på ett sådant påstående. På grund av egna undersökningar på svensk sida, särskilt förhör med krigsfångar, som återvänt de senare åren från Sovjetunionen, hade man på svensk sida bevis för att Wallenberg ännu vid en ganska sen tidpunkt hade funnits i rysk fångenskap. Dessa bevis härrörde från flera olika källor och vore sammanstämmande. Det gällde här ett neutralt lands diplomatiska tjänsteman, och utrikesministern begärde, att sovjetregeringen ville taga reda på Wallenberg och återsända honom till Sverige. Wallenberg återsändande skulle, sade utrikesministern slutligen, vara en gest i de svensk-ryska förbindelsernas intresse, som

skulle mycket uppskattas i Sverige.

Utrikesminister Vysjinski svarade, att det hade gjort ingående undersökningar och att Wallenberg icke anträffa och icke funnes i Sovjetunionen. Varje gång svenska regeringen gjort en framställning, hade en undersökning skett. Vilket intresse skulle sovjetregeringen ha att kvarhålla Wallenberg?

Utrikesminister Undén erinrade om att han hade erbjudit sig att ställa visst kompletterande bevismaterial till sovjetregeringens förfogande men icke fått något svar på detta erbjudande. Kunde ett överlämnande av nytt material vara till nytta för Wallenbergs identifierande?

Utrikesminister Vysjinski sade sig tvivla på att något nytt skulle komma ut av en ny undersökning.

Samtal
Sohlman -
Vysjinski
12.2.53

Vid företräde hos utrikesminister Vysjinski den 12 februari 1953 erinrade ambassadör Sohlman om de två utrikesministrarnas samtal vid senaste FN-mötet. Han nämnde även sitt eget samtal för cirka ett år sedan med Zorin, varvid denne hade ställt i utsikt förnyad prövning av ärendet. Sohlman ville nu påminna därom.

Vysjinski svarade, att sakens läge ur Sovjetunionens synpunkt vore oförändrat. Han förstode ej, varför svenska regeringen återupptog saken, sedan det från rysk sida klargjorts, att inga uppgifter där stode till buds utöver dem som utlämnats under år 1947. Några ytterligare åtgärder kunde icke ställas i utsikt, då från sovjetryska sida redovisning redan givits för resultatet av vidtagna åtgärder som visat, att Wallenberg ej funnes inom Sovjetunionens

gränser. Under dylika omständigheter kunde man där icke veta, var Wallenberg befunne sig. Vysjinski kunde icke se huru material som svenska regeringen hopsamlat kunde giva något bidrag till saken, eftersom man i utlandet icke gär kunde veta någonting om Wallenbergs påstådda närvaro i Sovjetunionen, som sovjetmyndigheterna icke själva visste om. Man kunde där icke arbeta på grundval av dylikt material. Sakens fortsatta dryftande kunde icke tjäna till någon förbättring av förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen. Han visste, att åtskilliga kretsar, och detta icke blott i Sverige, önskade störa de ("som han vid ett tillfälle sade" /Sohlmans referat~~et~~) redan spända förbindelser mellan länderna och fiska i grumligt vatten.

Sohlman inskräppte till svar, att man på svensk sida tvärtom ville söka åstadkomma en förbättring av relationerna genom att bringa Wallenbergs sak till en positiv lösning, särskilt i betraktande av den allmänna opinionens starka upprördhet över Wallenbergs öde.

Vysjinski genmälde, att han alls icke såge något samband mellan denna sak och allmänna opinionen och icke förstode, varför denna toge sig an frågan. Han vore ej beredd att utlova vidare åtgärder.

Samtal
Sohlman -
Rodionov
31.3.53

Den 31 mars 1953 ägde ett samtal rum mellan ambassadörerna Sohlman och Rodionov. Den förre sade bl. a., att man på svensk sida utginge från att det i dagarna utfärdade sovjetiska amnestidekretet ägde tillämpning på de svenskar som avtjänade straff i Sovjetunionen och att dessas straff

tid komme att förkortas på sätt dekretet förutsatt. Rodionov sade härtill endast, att han ännu icke fått texten till förordningen.

Under samtalets fortsättning berörde Sohlman fallet Wallenberg. Han erinrade om att man från svensk sida erbjudit sig att under vissa förutsättningar ställa utredningsmaterial till förfogande. Rodionov invände, att sovjetisk vederbörande hade reda på hur förhållandena låge till i de egna landet och att utrikesminister Vysjinskis svar vore definitivt, riktigt och korrekt.

Senare under samtalet påpekade Sohlman, att vad som störde förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen ("mellan våra båda länder") lätt finge återverkningar bland grannarna ("bland våra grannar"). På fråga av Rodionov svarade Sohlman, att så bland annat vore fallet med avseende på Wallenbergsaken.

Samtal
Kab:sekr. -
Tarabrine
13.4.53

Den 13 april 1953 diskuterade samtalsvis kabinetssekreterare Lundberg Wallenbergsaken med förste ambassadsekreterare Tarabrine. Lundberg underströk, att man ("vi") måste få en lösning på ärendet. Efter en invändning av Tarabrine att man på rysk sida hade gjort grundliga undersökningar men utan resultat, svarade Lundberg, att det säkert icke vore så lätt att hitta en person bland hundratusentals krigsfångar. Det vore heller icke säkert, att sovjetryska utrikesministeriet lyckats förmå sovjetpolisen att verkligen forska. I svenska utrikesdepartementet visste man icke allt, som polisen visste, och detsamma gällde säkerligen Sovjetunionen. Det hade varit alldeles ologiskt av Vysjir

ski att svara, att man på svensk sida icke kunde känna till saken bättre än de sovjetryska myndigheterna. Det vore självfallet fullt möjligt, att Vysjinski icke hade lyckats hitta Wallenberg, men att man på svensk sida genom återvändande fångar fått ovederläggliga bevis för Wallenbergs fångenskap i Ryssland. Wallenberg hade troligen i Budapest kommit över till ett annat sovjetiskt förband. Han hade där underkastats förhör, och olika svenskar och utlänningar ur hans omgivning hade varit utsatta för förhör, av vilka det hade framgått, att den sovjetryska polisen misstänkt Wallenberg för samarbete med pilkorsare och tyskar. I själva verket hade Wallenberg för att rädda judar utnyttjat vissa pilkorsare, som hoppat av, varjämte svenska pass hade av olika oansvariga element förfälskats och hamnat i orätta händer. Men Wallenberg hade haft ett enda syfte, nämligen att rädda de av nazisterna förföljda människorna. I Wallenbergsaffären hade hundratals vittnesmål strömmat in. De flesta vore utan värde. Men det funnes vittnesmål, som man icke kunde komma ifrån. Om Wallenberg icke frigåves, tvingades man på svensk sida förr eller senare publicera sitt material, vilket gäve hundra procentiga bevis. Men om Wallenberg frigåves "just nu", skulle hela världspressen slå upp det som ett tecken på rysk samarbetsvilja, och publiciteten skulle bli fördelaktig för Sovjetunionen.

Tarabrine erbjöd sig att utförligt rapportera samtalet till sovjetryska utrikesministeriet "vars chef är Molotov".

Påminnelse
Sohlman -
Semonzer*)
4.5.53

Den 4 maj 1953 frågade ambassadör Sohlman herr Semonzer^{*)}, huruvida denne tagit del av samtalet mellan Lundberg och

*) skall vara: SEMENOV

Tarabrine. Svaret blev nej. Sohlman sade sig då ännu återkomma om någon vecka, när Semonzer^{x/}, som Sohlman hoppades, gjort sig underrättad. Samtidigt underströk Sohlman, att saken vore av stor betydelse för svenska regeringen ("för oss") och därför för Sveriges ("våra") förbindelser med Sovjetunionen.

Samtal
Sohlman -
Semenov
21.5.53

Den 21 i samma månad, maj 1953, fick Sohlman på sin begäran ett samtal om Wallenbergsaken med herr Semenov i sovjetryska utrikesministeriet. Den senare förklarade, att han icke hade något att tillägga till Vysjinskis brev till Sohlman i augusti 1947 och den sovjetryska noten i april 1952 samt Vysjinskis uttalanden till Sohlman i februari 1953.

Sohlman gav en utförlig återblick på hela ärendet och sade sig frukta, att man på svensk sida tydligen icke kunnat få sovjetiska vederbörande att förstå sakens stora betydelse för förbindelserna mellan de två länderna. På svensk sida vore man, efter noggrann objektiv prövning av sitt undersökningsmaterial, övertygad om att Wallenberg i varje fall för några år sedan hade befunnit sig i Sovjetunionen och att en undersökning på grundval av ifrågavarande material komme att leda till att han återfunnes och därför bereddes möjlighet att återvända hem.

Semenov erinrade om de undersökningar, som med negativt resultat hade företagits i Sovjetunionen icke en utan många gånger. Han frågade sig, om man icke på svensk och sovjetrysk sida talade olika språk, när det gällde sakens vikt för de inbördes förbindelserna respektive olägenheten av

att svensk press komme att på nytt skriva om saken. Det senare vore ur sovjetrisk synpunkt ovidkommande.

Sohlman genmälde ingående, att Wallenbergs sak vore en hela svenska folkets sak. Han tillade, att den utgjorde en potentiellt vapen i händerna på alla, som vore motståndare till svenska regeringens ("vår") nuvarande politik. Framställningarna från svensk sida vore inspirerade icke blott av en naturlig känsla av ansvar för en svensk medborgare, vilken därtill varit diplomat i humanitär tjänst, utan också av önskan att lösa en för förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen betydelsefull fråga. Sohlman hemställde, att Semenov måtte ånyo föredraga saken för Molot och framföra vad Sohlman sagt, enkannerligen om sakens allmänt politiska betydelse.

Påminnelse
och samtal Exc. -
Rodionov
3.6.53

Under samtal med ambassadör Rodionov den 3 juni 1953 hänvisade utrikesminister Undén till sitt samtal i New York med Vysjinski, vilket hade varit resultatlöst. Emellertid måste utrikesministern insistera ytterligare. Han hade intrycket, att man på sovjetrisk sida icke hade gjort någon verkligt ny undersökning sedan svaret 1947 på den då gjorda svenska démarchen. På svensk sida hade man under de senaste åren fått material, genom uttalanden av hemvändande krigsfångar, vilket visade, att Wallenberg varit vid liv och i sovjetfängelse så sent som för några år sedan. Utrikesministern hade erbjudit sig att ställa materialet till förfogande, och han vore alltjämt beredd därtill, varigenom en undersökning kunde underlättas. Wallenberg vore svensk diplomat och hade immunitet. Det vore icke vanligt, att en

diplomat helt enkelt försvunne. Om svenska regeringen ick nådde något resultat genom sina démarches, bleve den tvun en att publicera de informationer den hade, och en diskus sion skulle uppstå, som icke bleve till gagn för de båda ländernas förbindelser. Utrikesministern hade sökt avstyr interpellationer och tidningsskriverier den sista tiden genom att meddela partiledarna, att man ("vi") alltjämt hade konversationer om saken med ryska regeringen, och de hade hållit tillbaka sina partimedlemmar. Utrikesminister önskan vore nu att ambassadören skulle rapportera till utrikesminister Molotov om samtalet och understryka saken vikt.

Rodionov förklarade sig naturligtvis beredd att rapporte ra men hänvisade till vad Vysjinski hade sagt på hösten 1952 och framhöll, att när saken hade upptagits på så hög plan, så hade frågan också blivit undersökt. Vad utrikes minister Undén sagt om pressdebatt, gjorde intet intryck : ambassadören, som vore härdad gentemot svenska tidningars attacker. Vad svenskarna ansåge sig böra publicera, vore deras sak ("Vad vi ansåge oss böra publicera, var vår sak

Under det fortsatta samtalet sade utrikesministern, at han icke ville lancera några hypoteser till förklaring av att sovjetryska utrikesministeriet icke hade funnit Waller berg. Men det finnes väl förklaringar. Kanske hade han dömts till ett längre frihetsstraff och sedan strukits fr något register, kanske hade han dömts under annat namn än det verkliga etc.

Ryskt muntligt
meddelande
Rodionov - Exc.
16.7.53

Den 16 juli 1953 besökte ambassadör Rodionov efter egen

begäran utrikesminister Undén.

Rodionov meddelade, att han fått instruktion av sin regering att framföra ett svar på svenska démarches, såväl i Stockholm som i Moskva, angående Raoul Wallenberg. Han hade i uppdrag att ge ett muntligt meddelande. Därefter läste han upp från ett handskrivet papper på franska sin förklaring.

Denna gick ut på att Sovjetunionens regering hade gjort de mest omsorgsfulla efterforskningar efter Wallenberg. Motstånd av dessa kunde förklaras, att Wallenberg icke hade befunnit sig och icke befinner sig i Sovjetunionen. Sovjetregeringen måste antaga, att han omkommit av någon olycka eller händelse redan under närmaste tiden efter det han omhändertogs eller att han fallit i pilkorsarnas händer. Förklaringen slutade med några ord om att denna sak av viss kretsar tagits till förevändning för att skada förhållanden mellan de bägge länderna.

På utrikesministerns fråga, huruvida detta svar betydde att en ny undersökning ägt rum nu eller om svaret hänförs sig till den tidigare undersökningen av 1947, svarade Rodionov med att understryka att presensformen hade använts: "befinner sig icke".

Utrikesministern beklagade det negativa resultatet och sade, att han, på grund av de olika vittnesbörd man på svensk sida fått genom återvändande krigsfångar, hade haft vissa förhoppningar om att komma till ett positivt resultat.

Rodionov tillade på sina personliga vägnar, att han var övertygad om att en ytterst noggrann undersökning skett.

Han underströk, att det icke kunde finnas någon rimlig anledning för sovjetregeringen att gömma Wallenberg. Han antydde, att om någon underordnad myndighet sökte undanhålla upplysningar från sovjetregeringen, vederbörande riskerade strängt straff, såsom erfarenheten visat. Han underströk på nytt, att han uttryckte sin uppriktiga personliga mening till utrikesministern, som han nu kände sedan fyra år tillbaka, när han sade sig övertygad om att sovjetregeringen, ifall den haft möjlighet därtill, skulle ha gått svenska regeringen ("oss") till mötes, när svenske regeringen sagt sig fästa så stor vikt vid denna fråga. Slutligen tillade han några ord om dem, som ville förgifta förhållandet mellan de två länderna genom att använda den sak som förevändning.

Stockholm den 23 juli 1953.